

**KÜLTÜR ODAKLI ÇEVİRİ ÖGELERİ BAĞLAMINDA ORHAN
PAMUK’UN “YENİ HAYAT” ROMANININ ARAPÇA ÇEVİRİLERİ**

Ayşe Sıdıka ALKAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

NİSAN, 2021

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ayşe Sıdika

Soyadı : Alkan

Bölümü : Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı / Arap Dili Eğitimi Bilim Dalı

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Kültür Odaklı Çeviri Öğeleri Bağlamında Orhan Pamuk’un “Yeni Hayat” Romanının Arapça Çevirileri

İngilizce Adı : The Arabic Traslation of Orhan Pamuk’s “The New Life” in Terms of Culture-Specific Items

ETİK İLKELER UYGULAMA BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ayşe Sıdıka ALKAN

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ayşe Sıdika Alkan tarafından hazırlanan “Kültür Odaklı Çeviri Öğeleri Bağlamında Orhan Pamuk’un “Yeni Hayat” Romanının Arapça Çevirileri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/ oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman (Başkan): Prof. Dr. Mehmet Hakkı SUÇİN

Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. İbrahim ÖZAY

Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Osman DÜZGÜN

Mütercim Tercümanlık (Arapça) Anabilim Dalı, AYBÜ

Tez Savunma Tarihi: 30/03/2021

Bu tezin Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasını sağlayan, hiçbir emeğin basit olmadığını ve yapılan işin en değerli kaynak olan, zaman pahasına, en doğru şekilde ve hakkıyla yapılması gerektiğini bana bir ilke olarak aşılayan değerli danışmanım Prof. Dr. Mehmet Hakkı SUÇİN hocama, değerli katkılarından dolayı Doç. Dr. İbrahim ÖZAY'a ve Doç. Dr. Osman DÜZGÜN'e,

Lisans ve yüksek lisans aşamasında bilgilerinden son derece istifade ettiğim ve hiçbir zaman yardımlarını benden esirgemeyen, her koşulda yol gösterici ve yönlendirici tutumlarıyla yoluma ışık tutan Gazi Üniversitesi Arap Dili Eğitim Anabilim Dalında görevli hocalarıma,

Bu zorlu yolculukta bana her türlü desteği ve sabrı sunan, hayatta sahip olduğum en değerli cevherlerim annem Meryem ALKAN ve babam Macid ALKAN'a teşekkürlerimi sunarım.

KÜLTÜR ODAKLI ÇEVİRİ ÖGELERİ BAĞLAMINDA ORHAN PAMUK’UN “YENİ HAYAT” ROMANININ ARAPÇA ÇEVİRİLERİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ayşe Sıdika ALKAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Nisan 2021

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, yazıldığı kaynak dilin kültürünü en açık şekilde belirten roman gibi edebi bir türün bünyesindeki kültürel öğelerin ne derece korunarak erek dile aktarıldığını ortaya koymak, çevirmenlerin söz konusu kültürel öğeleri çevirirken izledikleri yolları, kullanılan stratejileri belirlemek ve bir ara dil üzerinden yapılan çeviri ile doğrudan kaynak dilden yapılan çeviriler arasındaki farklılıkları değerlendirmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için Peter Newmark’ın sınıflandırılması çerçevesinde *Yeni Hayat* romanında bin yüz kırk kültürel öge tespit edilmiş, bu öğelerin, Aixelà’nın Kültüre Özgü Öğelerin Çevirisi için belirlediği stratejiler doğrultusunda çevirmenler tarafından kullanım oranları saptanmıştır. Elde edilen veriler, Venuti’nin Yerlileştirme ve Yabancılaştırma stratejilerine göre analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, kültürel öğelerin hangi stratejiler kullanılarak erek dile aktarıldığı, yapılan çevirilerin kaynak dil kültürünü ne derece yansıttığı, ara dilden yapılan çeviride ara dil kültürünün erek metne yansması ve çevirmen kararları açıklanmıştır. Çalışma; araştırmada kullanılan yöntemi de kapsayan girişi, çalışılan alanla ilgili kuramsal

çerçeveyi, *Yeni Hayat* romanın Arapça çevirilerinin incelendiği durum çalışmasını, elde edilen verilerin analiz edildiği tartışmayı ve sonuç kısmını da içine alan beş ana bölümden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Orhan Pamuk, *Yeni Hayat*, Kültürel Ögeler, Newmark, Aixelà, Venuti

Sayfa Adedi: 115

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Hakkı SUÇİN

THE ARABIC TRASLATION OF ORHAN PAMUK’S “THE NEW LİFE” IN TERMS OF CULTURE-SPECIFIC ITEMS

(M.S. Thesis)

Ayşe Sıdıka ALKAN

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

April 2021

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the transformation of a literary work, such as a novel, that expresses the culture of the source language most clearly to another language without harming the cultural elements in its content. It also studies the methods followed in the translation of these cultural elements in the different translations made by independent translators and the strategies used by them. Moreover, it examines the differences between the translation made from an intermediate language and the translation made from the source language directly. In this regard, using the classification of Peter Newmark, one thousand hundred and forty cultural elements were found in the novel *The New Life*. The usage rates of the mentioned elements by the translators were detected in the light of the strategies determined by Aixelà for the Translation of Cultural Items. The obtained data was analyzed according to Venuti's Domestication and Foreignization strategies. The result of the study shows the strategies used to convey the cultural elements to the target language, and to what extent the translations reflect the cultural elements that take place in the source language. It

also demonstrates the reflection of the relay language culture on the target text. Moreover, the translator's decisions were explained. This study consists of five main chapters including the introduction that includes the method used in the research, the theoretical framework related to the field of study, the case study that examines the Arabic translations of the novel *The New Life*, the discussion in which the obtained data is analyzed, and the conclusion part.

Key Words: Orhan Pamuk, *The New Life*, Culture-Specific Items, Newmark, Aixelà, Venuti.

Number of pages: 115

Supervisor: Prof. Mehmet Hakkı SUÇİN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELER UYGULAMA BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ.....	xvi
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.7. Yöntem	4
1.7.1. Evren ve Örneklem	4
1.7.2 Sınırlılıklar.....	5
1.7.3 Araştırmanın Modeli	5
1.7.4. Verilen Toplanması.....	5

1.7.5. Verilerin Analizi	6
1.7.6 Varsayımlar	6
1.8. Tanımlar	7
1.9. İlgili Araştırmalar	7
BÖLÜM 2	10
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1. Çeviri ve Kültür	10
2.2. Kültürel Ögeler	11
2.3. Kültürel Ögelerin Çevirisi.....	12
2.3.1. Koruma Stratejileri (استراتيجيات المحافظة / Conservation)	13
2.3.1.1. Tekrar (التكرار / Repetition).....	13
2.3.1.2. Yazımsal Uyarlama (التكييف الإملائي / Orthographic adaptation)....	14
2.3.1.3 Dilsel Çeviri (الترجمة اللسانية / Linguistic traslation)	14
2.3.1.4. Metin Dışı Açıklama (الشرح خارج النص / Extratextuel gloss)	14
2.3.1.5. Metin İçi Açıklama (الشرح داخل النص / Intratextuel gloss).....	15
2.3.1.6. İletişimsel Çeviri (الترجمة التواصلية / Communicative translation)...	15
2.3.2. Değiştirme Stratejileri (استراتيجيات الاستبدال / Substitution)	16
2.3.2.1. Eşanlamlılık (الترادف / Synonymy)	16
2.3.2.2. Sınırlı Evrenselleştirme (التعميم المحدود / Limited universalization)	16
2.3.2.3. Tam Evrenselleştirme (التعميم المطلق / Absolute universalization) 17	17
2.3.2.4. Yerlileştirme (الأقلمة / Naturalization)	17
2.3.2.5. Çıkarma (المحو / Deletion).....	17
2.3.2.6. Öznel Ekleme (الابتكار الذاتي / Autonomous creation).....	18
2.4. Yerlileştirme (التدجين / Domestication) ve Yabancılaştırma (التغريب / Foreignization)	18
BÖLÜM 3	21
YENİ HAYAT'IN ARAPÇA ÇEVİRİLERİNE DAİR DURUM ÇALIŞMASI	21
3.1. Orhan Pamuk ve Yeni Hayat.....	21
3.2. Yeni Hayat'ın Arapça Çevirmenleri	23
3.2.1. Abdulkadir Abdellî	23

3.2.2. Bekr Sıdkî	24
3.2.3. Suhâ Sâmiḥ Hasan	24
3.3. <i>Yeni Hayat</i> 'ta Kültüre Özgü Öğelerin Tahlili	25
3.3.1 Çevresel Unsurlar.....	25
3.3.2. Maddi Kültür.....	28
3.3.2.1. Yiyecekler.....	29
3.3.2.2. Giyecekler	31
3.3.2.3. Ev Eşyaları.....	33
3.3.2.4. Şehir ve Köyler.....	35
3.3.2.5. Ulaşım Araçları	37
3.3.3. Sosyal Kültür	39
3.3.3.1. İş Yaşamı.....	40
3.3.4. Kuruluşlar, etkinlikler, süreçler, kavramlar	43
3.3.4.1. Siyasi ve İdari Konular.....	45
3.3.4.2. Dinî konular	47
3.3.4.3. Sanatsal konular.....	49
3.3.5. Davranışlar ve Gelenek-görenekler (Jestler ve Alışkanlıklar).....	51
3.3.6. Deyim ve İfade Kalıpları/Kalıp ifadeler.....	53
BÖLÜM 4	59
TARTIŞMA	59
4.1. <i>Yeni Hayat</i> Romanı ve Kültürel Öğeler	59
4.2. Çevirmenlere Göre Mikro ve Makro Stratejilerin Kullanım Oranları.....	61
4.2.1. Abdellî Çevirisinde Kültürel Öğeler.....	61
4.2.2. Sıdkî Çevirisinde Kültürel Öğeler	64
4.2.3. Hasan Çevirisinde Kültürel Öğeler	65
4.3. <i>Yeni Hayat</i> Çevirilerinde Yerlileştirme ve Yabancılaştırma.....	69
4.3.1. Abdellî çevirisi	69
4.3.2. Sıdkî Çevirisi.....	70

4.3.3. Hasan Çevirisi.....	71
4.3. Aixelà'nın Stratejilerini Kullanımda Çevirmen Farkları.....	73
BÖLÜM 5	75
SONUÇ.....	75
KAYNAKLAR	78
EKLER.....	82

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Aixelà'nın Mikro Stratejilerinin Venuti'nin Makro Stratejilerine Göre Sınıflandırılması</i>	20
Tablo 2. <i>Peter Nevmark'ın Sınıflandırmasına Göre Yeni Hayat Romanında Elde Edilen Kültürel Öğelerin Türü ve Sayısı</i>	60
Tablo 3. <i>Orhan Pamuk'un Yeni Hayat Romanında Geçen Kültürel Öğelerin, Abdulkadir Abdellî Tarafından Çevirisinde Kullanılan Stratejilerin Oranı</i>	62
Tablo 4. <i>Orhan Pamuk Yeni Hayat Romanında Geçen Kültürel Öğelerin, Bekr Sıdkî Tarafından Çevirisinde Kullanılan Stratejilerin Oranı</i>	64
Tablo 5. <i>Orhan Pamuk'un Yeni Hayat Romanında Geçen Kültürel Öğelerin, Suhâ Sâmih Hasan Tarafından Çevirisinde Kullanılan Stratejilerin Oranı</i>	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Peter Newmark'ın kültürel ögeler tasnifi doğrultusunda Orhan Pamuk'un <i>Yeni Hayat</i> romanında geçen kültürel ögelerin oranı.	61
<i>Şekil 2.</i> Abdellî'nin <i>Yeni Hayat</i> romanında geçen kültürel ögeleri çevirisinde Venuti'nin <i>yerlileştirme</i> ve <i>yabancılaştırma</i> stratejilerini kullanım oranı.	69
<i>Şekil 3.</i> Sıdkî'nin <i>Yeni Hayat</i> romanında geçen kültürel ögeleri çevirisinde Venuti'nin <i>yerlileştirme</i> ve <i>yabancılaştırma</i> stratejilerini kullanım oranı.	70
<i>Şekil 4.</i> Hasan'nın <i>Yeni Hayat</i> romanında geçen kültürel ögeleri çevirisinde Venuti'nin <i>yerlileştirme</i> ve <i>yabancılaştırma</i> stratejilerini kullanım oranı.	71

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AA	Anadolu Ajansı
Ar.	Arapça
Akt.	Aktaran
Çev.	Çeviren
Öİ	Özel İsim
s.	Sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	Ve Benzeri
vd.	Ve Diğerleri

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Bu çalışmada aşağıda belirtilen transkripsiyon sistemi uygulanmıştır:

ء : ʾ	ع : ʿ
ب : b	غ : ğ
ت : t	ف : f
ث : ṭ	ق : k
ج : c	ك : k
ح : ḥ	ل : l
خ : ḫ	م : m
د : d	ن : n
ذ : ḏ	ه : h
ر : r	و : w
ز : z	ي : y
س : s	ا، آ، إ : â
ش : š	إِی : î
ص : ṣ	أُو : û
ض : ḏ	أ : a
ط : ṭ	إِی : î, i
ظ : ṣ	أُو : o, u

Ayrıca, harf-i tarifler cümle başında küçük harfle yazılmıştır: el-Cedîde, el-ʿÂlam gibi.

Harf-i tariftten sonra gelen şemsi ve kameri harfler, okundukları şekilde yazılmıştır: el-Faḥmu'l-ḥacarî, ʾAğtiyetu'd-dântîl gibi.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bölge ve insanlar arası iletişim düzeyinden ayrılarak toplumlar, medeniyetler, ülkeler ve kıtalar arası iletişime baktığımızda devreye çeviri girmektedir. Daha geniş kitleleri kapsayan ve daha ileri bir iletişim aracı olarak sayılan çeviri, dünden bugüne sadece dil düzeyinde kalmayarak, aktarım yaptığı toplumun gelenek, görenek ve kültür gibi ulusal normlarını da içine almaktadır. Zira çeviri, “toplumların bilgilerini birbirleriyle paylaşmalarını sağlayan bir yol” (Suçin, 2013, s.19) ve “dış dünyayı görmemizi sağlayan bir pencere”dir (Köksal, 1995, s.6).

Eugene Nida, 1964’te yayımlanan *Towards a Science of Translating* adlı eseriyle “çevirinin bilimi” kavramına dikkat çekmiştir. Genç bir disiplin olarak çevirinin “bilim”ine dair ortaya atılan görüşler, yaklaşımlar ve teoriler ile yapılan çok sayıdaki araştırmalar sayesinde çeviri sadece diller arası değil aynı zamanda kültürler arası bir olgu olarak kabul edilmiştir. 20. yüzyılda Nida ve Taber (1945) çeviride kültürel öğeleri vurgulayarak bunların en az dilsel öğeler kadar önemli olduğunu belirtmiştir. Vermeer’in ortaya attığı Skopos Kuramı (1989) dikkatlerin erek metne yönelmesini sağlamıştır. Bu yaklaşıma göre “çevirmenin sonuca gitmesi, yani okura hitap edecek bir ürün ortaya çıkarması onun amacına bağlıdır. Böylece amacına hizmet edecek yöntem ve stratejilerle uygun bir çeviri eser yaratmış olur” (Tekalp, 2017).

Başarılı bir çeviri, aktarımda bulunulan dile hâkimiyetin yanı sıra erek dil ve kaynak dilin kültürünü iyi bilmeyi gerektirir. Bir toplumun kültürünü, yani tarih, gelenek, görenek, dil, din ve hatta coğrafyasını bilmeden yapılacak çeviriler sağlıklı sayılamayacaktır. Bu doğrultuda ortaya çıkacak çeviri ürünlerde ise erek metin ve kaynak metin arasındaki kültürel öğelerin yanlış çevrilmesi sonucu okurlar tarafından kafa karışıklığına ve çeviri kayıplarına neden olabileceği düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Eski çağlardan bu yana toplumlar arası anlaşılabilirliği sağlamak ve güçlendirmek adına bir köprü rolünü üstlenen çeviriye, modern çağda ihtiyaç kat be kat artmıştır. Çeviri hareketleri bir ivme kazanarak bu sistemin temel unsuru olan, donanımlı çevirmen yetiştirmek de her dönem olduğu gibi bu dönemde de önem kazanmıştır.

Son yıllarda Türkçeden Arapçaya ve tam tersi çeviri hareketleri artmıştır. Birçok alanı kapsayan bu artıştan edebiyat alanı da payına düşen ilgiyi almıştır. Öyle ki, aynı edebi eserin, birden fazla, farklı çevirmenlerce yapılan çevirileri piyasaya sürülmüştür. Bu durumda, esere ait hangi çevirinin okur açısından daha anlaşılır olduğu, kaynak kültürün en doğru şekilde erek dile nasıl aktarıldığı ve çeviri eserdeki çevirmen görünürlüğü ne düzeyde gibi sorular akla gelmektedir.

Bu araştırmanın üzerine odaklandığı sorular şöyledir:

- *Yeni Hayat* romanında kültüre özgü hangi öğeler ne derecede yer almaktadır?
- *Yeni Hayat*'ın Arapça çevirilerinde kültüre özgü öğeler nasıl çevrilmiştir?
- Çevirmenlerin çevirileri arasında ne gibi benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır?
- Çevirmen kararları nasıl açıklanabilir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Orhan Pamuk'un *Yeni Hayat* adlı romanı, Bekr Sıdkî (2001), Adulkadir Abdellî (2001) ve Suhâ SâmiH Hasan (2007) tarafından *el-Ḥayâtü'l-Cedîde* adıyla Arapçaya çevrilmiştir. Üç çeviri demek üç farklı bakış açısı, üç farklı görüş ve üç farklı üslup demektir. Böylelikle, kültürel öğelerin Arapçaya çevirisinde, kaynak metin okurunda yaratılan etkinin erek metin okurunda da yaratılarak aynı duyguyu sağlaması önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada, Peter Newmark'ın *A Textbook of Traslation* adlı kitabında yer alan sınıflandırma doğrultusunda Orhan Pamuk'un *Yeni Hayat* romanında geçen kültürel öğelerin, romanın Abdellî, Sıdkî ve Hasan tarafından Arapçaya yapılan üç çevirisinde, önce Aixelâ'nın belirlediği kültür odaklı çeviri stratejileri bağlamında incelenmesi ve Venuti'nin yerlileştirme ve yabancılaştırma stratejilerine göre çeviri analizlerinin yapılması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Son yıllara bakıldığında olumlu ya da olumsuz anlamda Türk-Arap etkileşiminde büyük ivme olduğu gözden kaçmamaktadır. Bu etkileşimden gerek sosyal gerek edebi ve gerekse siyasi ilişkilerin de payı vardır.

Kültürel öğelerin bariz bir şekilde görünür olduğu alanlardan biri de çeviridir. Basın dilinden edebiyat diline, bir toplumun ürettiği yazılı eserler o ülkenin kültürünü az çok yansıtmaktadır. Özellikle edebi eser çevirileri, yansıttıkları değerler ve erek okuyucuda bıraktığı etkiler bakımından büyük bir önem arz etmektedir.

Orhan Pamuk, Türk edebiyatının Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan ilk yazarıdır. 1994 yılında kaleme aldığı "Bir gün bir kitap okudum ve bütün hayatım değişti" (Pamuk, 2017, s.7) sözleriyle başlayan *Yeni Hayat* romanı, okuduğu bir kitaptan etkilenen ve kitabın vaat ettiği yeni hayatın peşinden koşan genç bir kahramanın olağanüstü hikâyesini anlatmaktadır.

Bu romanı seçmemizin altında yatan başlıca sebep, eserde Türkçenin kendine özgü anlatım yolları olan deyimler, ikilemeler, tekrarlar, terimler, zıtlıklar, argo sözler, kalıp sözler vb. kültürel öğelerin geniş çerçevede kullanılmasının çevirmenlerin işini biraz zorlaştırmış olabileceği ihtimaliyle araştırmanın amacına uygun bol miktarda örneği sunuyor olmasıdır.

Yeni Hayat'ta hikâyenin geçtiği dönemi yansıtan kültürel öğelere sıklıkla yer verilmiştir. Bu öğelerin çevirisinde çevirmenin kararı ve kullandığı çeviri stratejisi, kaynak metin kültürünü korumak ve kaynak metnin okurunda yaratılan etkinin erek okurda da uyandırılarak aynı duyguyu sağlaması büyük bir öneme sahiptir.

Romanın üç farklı çevirisi aynı anda incelenerek yorumlanması da göz önünde bulundurularak kültür odaklı çeviri öğelerinin incelenmesi Arapça özelinde çeviri çalışmaları alanında önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.7. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi bölümleri açıklanmıştır.

1.7.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Orhan Pamuk'un *Yeni Hayat* adlı romanında geçen kültürel öğelerin çevirisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemine, *Yeni Hayat* adlı romanın, Bekr Sıdkî (2001), Abdulkadir Abdellî (2001) ve Suhâ Sâmih Hasan (2007) tarafından *el-Ḥayâtu'l-Cedide* adıyla Arapçaya yapılan çevirileri oluşturmaktadır.

1.7.2 Sınırlılıklar

Bu çalışma, Orhan Pamuk'un (2017) [1994] *Yeni Hayat* romanı ile romanın Bekr Sıdkî (2001), Abdulkadir Abdellî (2001) ve Suhâ Sâmiî Hasan (2007) tarafından *el-Ḥayâtü'l-Cedîde* adıyla Arapçaya çevrilen eserler ile sınırlıdır.

1.7.3 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma bir içerik analizi çalışmasıdır. Alanyazın taranarak kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Kaynak ve erek metinlerden elde edilen veriler aracılığıyla kültür odaklı ögeler incelenmiş ve bu veriler nicel ve nitel açıdan değerlendirilmiştir.

1.7.4. Verilen Toplanması

Çalışmanın evrenini oluşturan kültürel ögelerin incelenmesi ve analizi için bir çalışma tablosu oluşturularak Newmark'ın belirlediği kültürel öge sınıflandırması doğrultusunda kategorize edilmiştir. Kitap incelemesinde belirlenen her kültürel öge, uygun kate goriye eklenerek numaralandırılmıştır. Bunun yanı sıra kaynak metin ve çeviri metin bütünlüğünü sağlamak adına kitapta geçen her paragrafa bir numara verilmiştir. Kaynak metin incelemesinin ardından, tespit edilen 1140 adet kültürel ögenin üç kitapta geçen Arapça çevirileri incelenmiş olup her bir öge ve üç Arapça çevirisinin geçtiği cümle daha önce oluşturulan tablodaki yerlerine eklenerek analiz birimleri oluşturulmuştur.

Kaynak metinde geçen her bir kültürel öge ve bu ögenin üç Arapça çevirisi bir analiz birimine karşılık gelmektedir. İkinci aşamada, bulunan analiz birimleri için yeni bir tablo oluşturularak, her bir birimde geçen ögenin Arapça çevirilerde, Aixelâ'nın belirlediği kültürel ögelerin çevirisinde kullanılan strateji saptanarak araştırmanın örneklem verileri elde edilmiştir.

Ayrıca konu ile ilgili yerli ve yabancı kaynaklara kütüphanelerde gerekli incelemeler yapılarak ulaşılmıştır. Bunların yanı sıra Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezinde ilgili tezler taranarak gerekli yerler not edilmiş olup çevrimiçi taramalar da yapılarak çeşitli sitelerden yararlanılmıştır.

1.7.5. Verilerin Analizi

Kültür odaklı ögelerin incelenmesinde Newmark'ın sınıflandırmaları kullanılarak öncelikle bu ögeler Türkçe romanda ayrıntılı olarak tespit edilmiştir.

Yeni Hayat romanında tespit edilen ögelerin Arapçaya yapılan çevirileri incelenerek çevirmenlerin kullandıkları stratejiler, kaynak dil ve ara dilden yapılan çeviri farkları ve erek metnin kaynak metne ne ölçüde uyduğu açıklanmıştır.

Saptanan kültürel ögelerin Arapça çevirileri Aixelà'nın kültüre özgü ögeler sınıflandırmasında belirlediği stratejiler doğrultusunda incelenmiştir. Çevirmenlerin izlediklerin yollar ve seçtikleri stratejiler kaydedilerek, elde edilen veriler karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Son olarak elde edilen strateji analizlerinin verileri incelenerek Venuti'nin yerileştirme ve yabancılaştırma stratejilerine göre yorumlanmış olup çevirmen görünürlükleri açıklanmıştır.

1.7.6 Varsayımlar

Seçilen örneklemin, evreni temsil edebilecek nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

Veri toplama aracının, araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak yeterlilikte ve geçerlilikte olduğu öngörülmektedir.

1.8. Tanımlar

Çeviri: Kaynak dildeki bir metni, erek dilde eşdeğer bir metin ile değiştirme eylemidir (Catford, 1965).

Çeviribilim: Çeviriyi dilbilimsel, toplumsal, göstergebilimsel bir olgu biçiminde ele alıp irdeleyen, bir kurama dayanarak açıklamaya çalışan bilim dalıdır (Akşit, 1998).

Erek dil: Çeviri ediminde çevrilen metnin aktarıldığı dildir (Boztaş ve Yener, 1999).

Kaynak dil: Çeviri ediminde çevirinin başlama noktasını oluşturan, çevirisi yapılacak olan metnin yazılmış ya da söylenmiş olduğu dildir (Boztaş ve Yener, 1999).

Ara dil: Çeviri ediminde çevirmenin, eseri kaynak dili dışında, erek dile aktarırken kullandığı araç dilidir.

Çeviri stratejisi: Çevirmenlerin verilen bir metnin çevirisi için amaçları doğrultusunda uyguladıkları tutarlı bir hareket planıdır (Boztaş ve Yener, 1999).

Lehçe: Bir dilin tarihsel, bölgesel ve siyasal sebeplerden dolayı ses, yapı ve söz dizimi özellikleriyle ayrılan kolu, diyalekt (TDK, 2011).

Yerlileştirme: Çeviride erek dil unsurlarını koruyarak, kaynak dil öğelerinin yerel dil yapısına uygun bir şekilde aktarıldığı, Venuti'ye ait bir çeviri stratejisidir (Venuti, 1998).

Yabancılaştırma: Çeviride kaynak dil unsurlarının korunarak erek dile yansıtılmasını sağlayan, Venuti'ye ait bir çeviri stratejisidir (Venuti, 1998).

1.9. İlgili Araştırmalar

Yıldırım (2015) “Amin Maalouf’un *Afrikalı Leo* ve *Semerkant* Romanlarında Kültürel Unsurların Çevirisi Üzerine Bir İnceleme” konulu makalesinde dünyaca ünlü ve kitapları pek çok dile çevrilen, özellikle de Türkiye’de büyük bir ilgi toplayan Lübnanlı yazar Amin Maalouf’un *Afrikalı Leo* ve *Semerkant* romanlarını kültürel öğelerin çevirisi bakımından ele

almıştır. Bu çalışmada kültürel unsurlar ya da ögeler Newmark'ın ileri sürdüğü kültürel unsurlar ve bunların çevirisinde kullanılacak yöntemler aracılığıyla Venuti (1998)'nin belirlediği “yerileştirme” yani erek dil ve okurunu ön planda tutarak çeviride erek dil ve kültürün özelliklerini öne çıkarmak ve “yabancılaştırma” yani erek dil ve kültür normlarını arka planda bırakarak kaynak dilin kültürel ve dilsel özelliklerini ön planda tutmak anlamına gelen, bu iki strateji çerçevesinde incelenmiştir. Sonuç olarak Maalouf'un çevirilerinde, çevirmenlerin “yerileştirme” stratejisini baskın bir şekilde kullanması erek okurda kendi diline özgün bir yapıt okuduğu izlenimi uyandırmış ve yazarın Türk edebiyatında kabul edilirliliğini etkileyerek yerli yazarlarla birlikte anılmasını ve bu sayede popülerlik kazanmasını sağlamıştır.

Tekalp (2017) “James Joyce’un “The Sisters” Adlı Kısa Hikâyesinin Türkçe Çevirilerinde Kültürel Unsurlar ve Çeviri Stratejileri” adlı makale çalışmasında James Joyce’un “Kız Kardeşler” [The Sisters] adlı kısa hikâyesinin iki ayrı çevirisinde çevirmenlerin kültürel ögeleri çevirirken yararlandıkları stratejiler incelenmiştir. Çalışmada Nida'nın öne sürdüğü ve daha sonra Newmark tarafından belirlenen kültürel unsurlar sınıflandırılmış ve orijinal eser incelenerek toplan 30 öge tespit edilmiştir. Ardından tespit edilen kültürel ögelerin çevirisi Newmark'ın geliştirdiği 6 adet çeviri stratejisi bağlamında değerlendirilerek bunun sonucunda iki çevirmenin de eserinde her bir stratejiye en az bir kere yer verdiği tespit edilmiştir. Çevirmenler tarafından hangi stratejiler daha sık kullanılmış ve bunu seçmelerindeki nedenlerden bahsedilmiştir. Tespit edilen sonuçlarda, ilgili esere ait çevirilerin ilkinde çevirmen, kaynak dilin özelliklerini korumaya yönelik çeviri stratejileri kullanırken diğer çevirmen ise erek kültürün beklentilerini karşılamaya yönelik çeviri stratejileri kullanmıştır. Ancak her iki çevirmenin de ortak dikkat ettiği husus, metin okuyucusu için sorun oluşturmayacak ögeleri seçmeleri olmuştur.

Aksoy (2016) “Medya Kuruluşlarında Websayfası Çevirilerinde Kültürel Aktarım: BBC Websayfası Makaleleri ve Türkçe Çevirilerinin Betimleyici Analizi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında tanınan bir uluslararası medya kuruluşu olan İngiliz Yayın Kuruluşu

(BBC)'nın Türkçe Servisi tarafından servisin web sayfasında 'Dergi' linki adı altında çevrilerek yayınlanan BBC makalelerin, Gideon Toury (1995)'nin çeviri normları ve Javier Franco Aixelà (1996)'nın Kültüre Özgü Öğeler'in [Cultural-specific Items] çevirisinde kullanılmak üzere geliştirdiği stratejiler doğrultusunda betimsel analizi yapılmıştır. Araştırmacı çalışmasını nitel yöntem ile yapmıştır. BBC Türkçe Servisinin web sayfasındaki makaleler arasından seçilen örnek metinler tabakalama yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Üçleme yöntemi gereği, çevirmenle yapılan bir röportaj ile metinlerden elde edilen bulgular desteklenmiştir. Dergi linkinde yayınlanan çeviri makalelerinde geçen kültür odaklı öğelerin çevirisinde en çok Aixelà'nın yabancılaştırma stratejisi kullanılmıştır. Makaleler Toury normları açısından 'kabul edilebilir' yani çevirmenin hedef kültür odaklı çeviriler yaptığını göstermiştir.

Bu tür çeviri inceleme ve analiz çalışmaları, artan çeviri hareketleriyle birlikte yapılan çevirileri farklı bir açıdan ele almayı hedeflemektedir. Böylelikle araştırmacıların belirlediği farklı yöntem ve stratejiler ışığında, yapılan çevirilerin kaynak metne uyumları ve kaynak dil normlarının ne derece korunduğu incelenerek çeviri hareketlerinin gelişimi ve dinamik kalması düşünülmektedir. Bu araştırma da benzer hedefleri güderek Arapça-Türkçe çeviri alanına katkı sağlamayı planlamaktadır. Böylelikle, kaynak dilden yapılan çevirinin yanı sıra, ara dil üzerinden yapılan çeviri incelemesini de araştırmaya katarak, çeviri farkları ve aktarımda kullanılan dil farklılıklarının çeviri esnasında kültürel öğelere nasıl yansıdığı gösterilmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çeviri ve Kültür

Kültür kelimesi etimolojik olarak ikamet etmek, tarımda gelişim, tapmak ve korumak gibi birçok anlama gelen Latince “colere” kökünden gelmektedir (Eagleton, 2000). Fransızca “culture” (kültür) kelimesi Latince “cultura”dan türeyerek “culture ” yani toprağı ekip biçme ve eğitim anlamlarına gelmektedir (Yeni Türkçe Lügat, 1924).

Emek, tarım, gelişim ve ürün gibi insan faaliyetlerinin en inceliklisine işaret eden ve kültür kelimesi ile aynı kökten gelen bir diğer kelimeyse “coulter”dir yani “saban demirinin ağzı” demektir (Eagleton, 2000).

Türkçe Sözlük’e (Akalin, vd., 2011) bakıldığında “kültür” kelimesi “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” şeklinde tanımlanmıştır.

Nermi Uygur ise, insanın kendi yarattığı kültür ile kendini geliştireceğini şu sözleriyle dile getirmektedir:

“... İnsanın ortaya koyduğu, içinde insanın var olduğu tüm gerçeklik demektir. [...] insanın varoluşunun nasıl ve ne olduğudur kültür. İnsanın nasıl düşündüğü, duyduğu, yaptığı, istediği;

insanın kendisine nasıl baktığı, özünü nasıl gördüğü; değerlerini ülkelerini, isteklerini nasıl düzenlediği; bütün bunlar hep kültürün öğeleridir. İnsanın ne tür bir yaşama-üşlusu ne tür bir var olma programı, ne tür bir eylem-kalıbı benimsediği, kültürdür hep. Teknik, ekonomi, hukuk, estetik, bilim, devlet, yöntem; insanın meydana getirdiği her şey kültüre girer. [...] insanlar arasındaki her çeşit karşılıklı etkileşimlere, her türlü yapı yaratma alışkanlıklarına, bütün ‘manevi’ ve ‘maddesel’ yapıt ve ürünlere kültür denir. İnsan bir kültür yaratır kendine; bu kendi yarattığı kültür de insanı geliştirir...” (Uygur’dan aktaran Tarım, 2002, s. 16)

Newmark (1988) kültürü “yaşam şekli” ve “belli bir dili ifade aracı olarak kullanan bir topluluğa özgü yaşam şeklinin dışavurumları” (s. 94) olarak tanımlar. Çeviride kültürel öğelerin sınıflandırılması ve bu öğelerin çevirisinde kullanılacak stratejiler önermesi açısından Newmark (1988) bize zengin bir sınıflandırma sunmaktadır. Kültür için yaptığı tanımdan da anlaşılacağı üzere Newmark, kültür ile dili bir bütün olarak ve birbirinin yansıması olarak görmektedir. Bundandır ki belli bir kültüre ait öğelerin başka bir dile aktarılması, kültürler ve diller arasındaki farklılıklardan dolayı çeşitli zorluklarla karşılaşılabilir. Bazen iki kültür arasındaki ifade biçimleri, dilsel etki ve bağlamı yakalamak ve benzer eşdeğerliği sağlamak mümkün olmayabilir.

Kültür alanında çeviri sorunlarını ilk kez ele alan Nida (2015)’ya göre “bir dilden diğerine çeviri yapanların, dilin sahip olduğu kültürel farklılıkların farkında olması gerekir. Bununla birlikte bu yönde yapılan çeviri çalışmaları pek nadirdir.”

Kültürel öğeleri inceleyen bir diğer araştırmacı Aixelà (1996) “kültüre-özgü öğeler” [culture-specific items] ifadesini kullanarak kültürel farklılıkların çevirmenlerin kararlarını ne ölçüde etkilediğini incelemiştir. Bunun yanı sıra, bu çerçevede yararlanılacak 11 adet çeviri stratejisini de tespit etmiştir.

2.2. Kültürel Öğeler

Bu çalışmada Orhan Pamuk’un *Yeni Hayat* romanında geçen kültürel öğeler Newmark’ın ileri sürdüğü stratejiler bağlamında ele alınacaktır. Newmark’ın *A Textbook of Translation* (1988b, s. 95) adlı kitabında kültürel öğeler çevresel, maddi, sosyal, kurumlar ve teamüller

ve davranışlar olmak üzere beş kategoride incelenmiştir. Söz konusu üst sınıflandırmalar şu şekilde daha da detaylandırılmıştır:

1. Çevresel unsurlar (İklim, mevsimler, rüzgârlar, ovalar vb.)

2. Maddi Kültür Bileşenleri

2.1. Yiyecekler

2.2. Giyecekler

2.3. Şehir ve köyler

2.4. Ulaşım araçları

3. Sosyal kültür

3.1. İş yaşamı

3.2. Özel yaşam

4. Kuruluşlar, gelenek-görenekler, etkinlikler, süreçler, kavramlar

4.1. Siyasi ve idari konular

4.2. Dini konular

4.3. Sanatsal konular

4.4. Deyimler ve kalıp ifadeler

5. Davranışlar ve gelenek-görenekler

2.3. Kültürel Öğelerin Çevirisi

Kültürel öğelerin sınıflandırmasında “Cultur-specific Items” (Kültüre Özgü Öğeler) adıyla bir tasnifte bulunan Aixelà (1996) bu öğelerin çeviri yöntemlerini iki ana grup altında incelemiştir.

Bunlardan birincisi “koruma stratejileri” (conservation / استراتيجيات المحافظة), kaynak kültüre ait ögelerin korunarak erek metin ve kültürüne aktarılmasıdır. Bu metot ile erek okuyucu kaynak kültürü daha yakından tanır. İkinci grupta “değiştirme stratejileri” (substitution/ استراتيجيات الاستبدال) yer almaktadır. Bu stratejilerde erek kültür korunarak kaynak metindeki ögeler değiştirilmektedir. Bu da erek metindeki yabancı havayı az da olsa ortadan kaldırmaktadır.

Koruma stratejileri daha alt stratejileri içermektedir: Tekrar (Repetition), Yazımsal uyarlama (Orthographic adaptation), Dilsel çeviri (Linguistic translation), Metin dışı açıklama (Extratextual gloss) ve Metin içi açıklama (Intra textual gloss) stratejilerini içermektedir.

Değiştirme stratejileri ise şu alt stratejileri bünyesinde barındırmaktadır: Eşanlamlılık (Synonymy), Sınırlı evrenselleştirme (Limited universalization), Tam evrenselleştirme (Absolute universalization), Yerlileş (Naturalization), Çıkarma (Deletion) ve Öznel ekleme (Automomous Creation).

2.3.1. Koruma Stratejileri (استراتيجيات المحافظة / Conservation)

2.3.1.1. Tekrar (التكرار / Repetition)

Bu stratejide genellikle kaynak dilde geçen öge tamamen korunarak erek dile aktarılır. Kültürel öge ve şekli maksimum düzeyde korunur. Tıpkı yer bildiren isimlerin değiştirilmeden şeklini koruyarak aktarılması gibi. Örneğin: *İstanbul* şehir adının İngilizceye aktarıldığında orijinal şeklini koruyarak *İstanbul* olarak kalmasıdır. Farklı alfabeye ait diller arası çevirilerde de kaynak kültüre ait sözcüğün kaynak dildeki şekli korunarak olduğu gibi erek dile aktarılmasıdır.

2.3.1.2. Yazımsal Uyarlama (التكييف الإملائي) / Orthographic adaptation)

Bu yöntem, transkripsiyon ve transliterasyon yöntemlerini kullanarak kültürel ögenin kaynak dilden erek dile aktarım şeklidir. Genellikle farklı alfabelere sahip dillerdeki kültürel ögelerin çevirisinde kullanılmaktadır. Bu yöntemde kaynak dile ait sözcük erek dil alfabesine uyarlanarak erek kültüre aktarılmaktadır. Örneğin: Kişi, yer, marka adları gibi özel isimler.

Kaynak dil	Erek dil
Subaşı Eczanesi	صيدلية سوباشي

2.3.1.3 Dilsel Çeviri (الترجمة اللسانية) / Linguistic traslation)

Kaynak metinde geçen kültürel ögenin erek metinde bir karşılığı olmaması durumunda çevirmenin ögeyi birebir çevirmesi ile ortaya çıkan bir stratejidir. Yapılan birebir çeviri hedef okur tarafından garip karşılanabilir. Örneğin: Para ya da bir ölçü biriminin çevirisi.

Kaynak dil	Erek dil
1 mil	1.6 km

2.3.1.4. Metin Dışı Açıklama (الشرح خارج النص) / Extratextuel gloss)

Çevirmenin yukarıda bahsi geçen ilk üç yöntemden birisini kullanmasının yanı sıra çeviriye son not, dipnot, dizin, ek açıklama, parantez içerisinde çeviri vs. kullanarak metin dışı ek bir bilgi eklemesidir.

Kaynak dil	Erek dil
Biraz kararsız kaldığımı, kuzeyden gelen aceleci bulutlara bakarak düşüncelerimi çaresizlikle toparlamaya çalıştığımı hatırlıyorum. <u>Genç Walther'in ısıtırapları...</u> (Pamuk, 2017, s. 134)	أتذكر أنني وقفتُ حائراً لبرهة، وحاولتُ بيأس أن أستجمع أفكاري وأن أنظر إلى الغيوم المسرعة القادمة من الشمال. <u>آلام والتر الشاب*</u> ... (Pamuk, 2001, s. 164) * في إحالة إلى كتاب غوته المعروف: آلام فرتير الشاب.

2.3.1.5. Metin İçi Açıklama (الشرح داخل النص / Intratextuel gloss)

Bir önceki yönteme benzemesiyle birlikte bu yöntemde açıklama metnin bir parçasıymış gibi metin içerisinde verilir. Bundaki amaç ise okuyucuyu bölmek veya dikkatini dağıtmamaktır.

Kaynak dil	Erek dil
Yok aklımda çok özel bir şey varsa <u>Sivas kangal köpeği</u> derisinden yapılmış şu harikaya lütfen kara gözlüklerimi çıkarıp bir bakmalıydım. (Pamuk, 2015, s. 141)	إذا كان هناك شيء ما معين في ذهني، هل يمكن أن أخلع نظارتي السوداء وألقي نظرة على هذه التحفة المصنوعة من جلد الكلاب المنحدرة من سلالة ((سيفاس كانجال)). (Pamuk, 2007, s. 250)

2.3.1.6. İletişimsel Çeviri (الترجمة التواصلية / Communicative translation)

Newmark (1988), *Approaches To Translation* adlı kitabında ele aldığı iletişimsel çeviri stratejisini şu şekilde açıklamaktadır: “İletişimsel çeviri, kaynak metin okuyucusunun hissettiği etkiyi mümkün olduğunca erek metnin okuyucusunda da hissettirmeye çalışır. Anlamsal çeviri ise erek dilin anlambilimsel ve sözdizimsel yapılarının izin verdiği ölçüde, kaynak dilin tam bağlamsal anlamını vermeye çalışır.” (s. 39). Newmark’a göre, anlamsal çeviri, yazarın düşüncelerini karşılamaya odaklanan ve sözcüklerin birebir sözlük karşılığının verildiği bir çeviri stratejisidir. İletişimsel çeviri ise bağlamsal anlamdan yola çıkarak metni okuyucuya taşıyan ve kaynak dile olan sadakatini koruyarak erek dil okuyucusu açısından farklı olan yapıları, onun kültürüne yakın bir şekilde aktarılmasını destekleyen bir stratejidir. İki strateji arasındaki farkın daha net anlaşılması için Newmark şöyle bir örnek sunmaktadır: Almanca “Bissiger Hund” ya da Fransızca “Chien mechant” ifadesinin “Dog that bites!” (Dikkat köpek var!) şeklinde çevrilmesi iletişimsel bir çeviridir. Ancak aynı ifade “(Isıran köpek, dog that bites) ya da (vahşi köpek, savage dog) şeklindeki çevirileri anlamsaldır. Bu durumda anlamsal çeviri işlevsel dursa da daha az etkilidir (s. 39).

Buradan hareketle, araştırmada incelenen çevirilerin sınıflandırmasında Aixelà'nın, sözcüklerin birebir anlamsal karşılığını vermeyi destekleyen ve Newmark'ın anlamsal çeviri stratejisine denk gelen dilsel çeviri steratesinden farklı olarak, yapıdan ziyade tamamen anlama odaklanan bir strateji olmaması sebebiyle, Newmark'ın iletişimsel çeviri stratejisi araştırmada kullanılmıştır.

Kaynak dil	Erek dil
Kafadan çatlak	مجنون

2.3.2. Değiştirme Stratejileri (استراتيجيات الاستبدال / Substitution)

2.3.2.1. Eşanamlılılık (الترادف / Synonymy)

Bu stratejide tekrarı önlemek adına kültürel öge eş anlamlı bir kelime ile değiştirilir. Aixelà'ya göre bu, çevirmenin üslubuyla alakalı bir konudur. Mesela erek metne aktarılan kültürel ögenin ilk seferinde normal yazılırken kaynak metinde tekrar etmesi durumunda eş anlamlı kelimeler kullanılarak aktarılmasıdır.

Kaynak dil	Erek dil
Belli belirsiz (1)	غير واضح تماماً
Belli belirsiz (2)	بشكل طفيف

2.3.2.2. Sınırlı Evrenselleştirme (التعميم المحدود / Limited universalization)

Kaynak metinde geçen kültürel ögenin, hedef okuyucunun daha rahat anlayacağı, daha genel, yine erek dile ait bir kültürel öge ile değiştirilmesidir.

Kaynak dil	Erek dil
Çünkü öksürüklü, aksırıklı da olsa, dağ yollarından bir ihtiyar gibi <u>soluk soluğa</u> inliyor da olsa, bir otobüsteydim işte en sonunda.	الحافلة تن مثل عجوز يطح وينح في الطرق الجبلية، ولكنني في النهاية داخل حافلة. (Pamuk, 2001, s.170)
(Pamuk, 2017, s. 136)	

2.3.2.3. Tam Evrenselleştirme (التعميم المطلق / Absolute universalization)

Bu stratejide çevirmen karşısına çıkan kültürel ögeyi tamamen nötrleştirir. Bu durumda kaynak metinde yer alan kültürel öge, erek metinde tam anlamsal karşılığını bulamayabilir.

Kaynak dil	Erek dil
Lokantaya oturduğumuzda bana saat dokuza çeyrek kala tren olduğunu söyledi. Beni yolcu ettikten sonra sinemaya gidecekti. Beni <u>sepetlemeyi</u> çoktan aklına koymuştu demek.	عندما جلسنا في المطعم، أخبرني أن هناك قطاراً عند التاسعة إلا الربع. بعد أن أغارد، سوف يذهب ليشاهد فيلماً. هكذا قرر بالفعل أن يرسلني لأحزم حقائي.
(Pamuk, 2017, s. 166)	(Pamuk, 2007, s. 292)

2.3.2.4. Yerlileştirme (الأقلمة / Naturalization)

Kaynak kültürel ögenin erek kültüre ait bir ögeyle değiştirilmesidir. Bu yöntem edebi çevirilerde pek kullanılmamaktadır.

Bu yöntemle verilen kültürel ögeyi sadeleştirme söz konusudur. Örneğin: Osmanlı döneminde kullanılan bir para türü olan “sikke” sözcüğünün Arapçaya “عملة” [‘umle] şeklinde çevrilmesi bu stratejiye örnek olarak verilebilir.

2.3.2.5. Çıkarma (المحو / Deletion)

Kaynak metinde geçen bir kültürel unsurun, ideolojik ya da üslup açısından uymaması veya hedef okuyucu açısından muğlak olması nedeniyle veya herhangi bir nedenle çevirmen tarafından çevrilmemesidir.

Kaynak dil	Erek dil
Garsondan hesabı istemişti ki, orta yaşlı davetsiz bir misafir masamıza çöktü ve beni şöyle bir süzdü. Osman Bey'in askerlik arkadaşı Osman Bey olduğumu öğrenince, "Biz burada Osman Bey'i ne de çok severiz; demek <u>adaşınızla</u> askerde birlikteydiniz!" muhabbeti yaptı. (Pamuk, 2017, s. 171)	كان قد سأل لتوه على الفاتورة عندما أسقط ضيفاً غير مدعو في منتصف العمر نفسه على مائدتنا وتطلع إليّ. عندما فهم أنني صديق عثمان من الجيش ((عثمان))، قال: ((نحن مغرمون بعثمان كثيراً))، محاولاً أن يجري محادثة. ((إذا كنتم رقيقين في الجيش!))
	(Pamuk, 2007, s. 301)

2.3.2.6. Öznel Ekleme (الابتكار الذاتي / Autonomous creation)

Aixelà'ya göre çok yaygın olmayan bu stratejide çevirmenin kaynak metinde olmamasına rağmen erek metne önemli ve dinamik bir kültürel etki yaratmak adına yeni bir kültürel öge eklemesidir.

Kaynak dil	Erek dil
"Aşk," diye söze başladılar Canan, benim içimde <u>yana yana</u> sıkışıp kalmış kelimeyi usta bir seslendirme sanatçısı gibi bir anda alevledirerek.	الحب بدأت تتحدث في مساء ما كأنها راوٍ متمكن غير مرئي، نافحة النار في الكلمة التي علقت في حلقي مثل قطعة الفم الساخن.
(Pamuk, 2017, s. 59)	(Pamuk, 2007, s. 107)

2.4. Yerlileştirme (التدجين / Domestication) ve Yabancılaştırma (التغريب / Foreignization)

Lawrence Venuti, doksanlı yıllarda çeviri alanında öne çıkan isimlerden olup 1992 yılında yayımladığı *Rethinking Translation: Discourse, Subjectivity, Ideology* adlı kitabında, kendisinden önce gelen Susan Bassnett, Andre Lefevere gibi yazarların değindiği kültürel ve sosyal etmenlerin çeviriye olan etkisini incelemiştir. 1995 yılında da *The Translator's Invisibility: A History of Translation* adlı kitabı yayınlanmış, kitabında Anglo-Amerikan kültüründe çevirmen ve çeviriyle ilgili sorunları eleştirmiştir. Venuti (1995), bu eserinde çevirmen görünmezliğine bir sınır koyarak onu görünür kılmaya, çevirinin yürütüldüğü ortam ve koşulları değiştirmek için gayret ve çaba göstermenin yanı sıra yeni çeviri teorileri üretmeyi hedeflemiştir. Yazar, çevirideki şiddetin kaynak ve erek kültürü gölgesi altına aldığını düşünmektedir. Öyle ki çevirinin “yabancı kültürleri milli bir kimlikle boyama” (s. 19) özelliğine sahip olmasının yanı sıra ırkçılık, siyasi ve coğrafi çatışmalara yol açmanın da üstünde savaşa sebebiyet verecek niteliğe sahip olduğunu belirtmektedir. Venuti'ye göre çeviri, yabancı metne, kaynak kültürün edebi örfünü koruma ya da açılama görevini de vermektedir.

Bu bağlamda Venuti (1995), çeviride iki kavrama işaret etmektedir. Bunların ilki, yabancı metin çevirisinde etnik merkezci bir tavır üstlenerek erek kültüre ait değerlerin benimsenmesini sağlayarak yazarı okura götüren “yerlileştirme” (domestication) kavramıdır. İkincisi ise yabancı metnin içerisinde yer alan dilsel ve kültürel farklılıkları gün yüzüne çıkarmak amacıyla etnik merkezciğe “kafa tutarcasına” erek kültür değerlerini bastıran ve böylelikle okuru yazarın dünyasında bir yolculuğa çıkaran “yabancılaştırma” (foreignization) kavramıdır.

Venuti (1995), döneme hâkim Anglo-Amerika kültürünün benimsediği ve çevirinin önceliklerinden sayılan farklılığı görmezden gelerek tamamen sürükleyici bir çeviriyi ön plana çıkaran “yerlileştirme”ye karşı “yabancılaştırma”yı savunmuştur. Teorik esaslarını savunduğu bu kavram ile yabancı metindeki dilsel ve kültürel farklılıkları vurgulamayı hedeflemiştir. Bununla birlikte, sürükleyici bir çeviri tarzını tamamen yok saymanın mümkün olmayacağının farkında olan Venuti, deneyim ve yaratıcılığı harmanlayarak yeniden oluşturma ve şekillendirmeyi önermiştir. Yazara göre çevirmenin hedefi, okuma eylemini zorlaştıran bir dil kullanmak değil aksine okurların ve eleştirmenlerin çevrilmiş metinleri kabul etmelerini sağlayacak yeni ölçütler koymaktır.

Venuti (1995) “yerlileştirme” ve “yabancılaştırma” kavramlarının birbirlerine zıt olmadıklarını söylemiştir. Bu terimlerin, yabancı metin kültürüne karşı iki farklı etik tutum, ilgili metnin çevirisinde seçilecek etik bağlılıklar ve bu metnin çevirisi için seçilecek uygun stratejiye işaret ettiklerini dile getirmiştir.

Yukarıda sunulan kültürel öge sınıflandırması ve çevirisinde kullanılan stratejilerle ilgili bilgiler aşağıda tablo halinde verilerek açıklanmıştır.

Tablo 1

Aixelà'nın Mikro Stratejilerinin Venuti'nin Makro Stratejilerine Göre Sınıflandırılması.

Makro stratejiler	Mikro stratejiler
Yabancılaştırma	Tekrar
	Yazımsal Uyarlama
	Dilsel Çeviri
	Metin Dışı Açıklama
	Metin İçi Açıklama
	Öznel Ekleme
	İletişimsel Çeviri
Yerlileştirme	Eş anlamlılık
	Sınırlı Evrenselleştirme
	Tam Evrenselleştirme
	Yerlileştirme
	Çıkarma

Tablo 1'e bakıldığında, kültürel öğelerin çevirisinde kullanılacak stratejilerini ikiye ayıran Aixelà; *tekrar*, *yazımsal uyarlama*, *dilsel çeviri*, *metin dışı açıklama* ve *metin içi açıklama* stratejilerini *koruma* stratejileri; *eş anlamlılık*, *sınırlı evrenselleştirme*, *tam evrenselleştirme*, *yerlileştirme*, *çıkarma* ve *öznel ekleme* stratejilerini ise *değiştirme* stratejileri başlığı altında toplamıştır. Bu stratejiler, Venuti'nin *yerlileştirme* ve *yabancılaştırma* stratejileri kapsamında ele alındığında, Aixelà'nın *koruma* stratejileri Venuti'nin *yabancılaştırma* stratejilerine karşılık gelirken, *öznel ekleme* hariç *değiştirme* stratejileri ise *yerlileştirme* stratejilerine denk gelmektedir. *Öznel ekleme* stratejisi, *yabancılaştırma* stratejileri ile değerlendirilmiştir. Aixelà'nın stratejilerine ek olarak araştırmacı, kültürel öğelerin çevirisinde kullanılan *iletişimsel çeviri* (Communicative translation) stratejisini kullanarak *yabancılaştırma* stratejileri ile değerlendirmeye katmıştır. Aynı zamanda, Aixelà'nın stratejileri çalışmanın *mikro*; Venuti'nin *yerlileştirme* ve *yabancılaştırma* sınıflandırması ise *makro* stratejiler olarak kategorize edilerek çalışmanın değerlendirme esaslarına dâhil edilmiştir.

BÖLÜM 3

YENİ HAYAT'IN ARAPÇA ÇEVİRİLERİNE DAİR DURUM ÇALIŞMASI

3.1. Orhan Pamuk ve *Yeni Hayat*

1952'de İstanbul'da doğan Orhan Pamuk, İstanbul Teknik Üniversitesinde üç yıl mimarlık okuduktan sonra, mimar ve ressam olmayacağına karar verip okulu bırakarak İstanbul Üniversitesinde gazetecilik okumuştur. Yirmi üç yaşında sonra romancı olmaya karar veren Pamuk, başka her şeyi bırakarak kendini evine kapatıp yazmaya başlamıştır. 1982'de yayımlanan *Cevdet Bey ve Oğulları* romanıyla Milliyet Yayınları Roman Ödülü'nü kazanmıştır. Ertesi yıl yayımlanan *Sessiz Ev* romanı ile 1991 yılında Fransızca çevirisiyle ödül kazanan Pamuk, böylelikle yazdığı kitap ve romanlarıyla başarı basamaklarını tırmanmıştır. Kitapları 63 dile çevrilmiştir. 2006 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü alarak Türkiye'den bu ödülü kazanan ilk yazar olmuştur.

Orhan Pamuk'un ilk baskısı 1994'te İletişim Yayınları tarafından yayımlanan *Yeni Hayat* romanı, “Bir gün bir kitap okudum ve bütün hayatım değişti” (Pamuk, 2017, s.7) sözleriyle başlamaktadır. Roman, başkahramanı Osman'ın, okurken fazlasıyla etkilendiği bu kitabın vaat ettiği yeni hayatın peşine düşmesiyle başlar. Kitabın etkisiyle âşık olur, üniversite öğrenciliğinden uzaklaşır ve İstanbul'dan ayrılarak bitip tükenmek bilmeyen otobüs

yolculuğuna çıkar ve taŗra ŗehirlerine doğru savrulur. Sevdieği kız Canan’ın elinde gördüğü *Yeni Hayat* kitabını okumasıyla baŗlayan bu yolculuğun bir kısmı Canan’ı aramakla devam eder. Kitabın diğer önemli karakterlerinden biri de Canan’ın tek aŗkı ve kitabı okumasını sağlayan kiŗi olan Mehmet’tir. Uğradığı suikastte oldrlmŗ ss vererek ortadan kaybolan Mehmet, Osman takma adıyla bir taŗra kasabasında hayatını sürdürür ve kitabı yeniden el yazısıyla yazıp satarak geçimini sağlar. Yolculuğuna devam eden Osman Dr. Narin ile karŗılaŗır. Mehmet/Osman ya da gerçek adıyla Nahit’in babası Dr. Narin’in mesleği avukatlıktır. Okuduğu kitap yüzünden kendisine karŗı çıkıp ortadan kaybolan oğlunu, tuttuğu ajanları aracılığıyla aramakta olup dŗman olduğu kitabı ortadan kaldırmak için küçük bir örgüt kurmuŗtur. Dr. Narin’in ajanlainın yazdığı raporları okuyarak iz süren Osman, dŗmanı ve biricik aŗkı Canan’ın eski sevgilisi Mehmet/Nahit/Osman’ı bulur ve öldürür. Yine bu raporlar aracılığıyla *Yeni Hayat*’ın gerçek yazarının, Osman’ın küçüklüğünden beri tanıdığı ve babasının gizemli bir ŗekilde öldürülen iŗ arkadaŗı Demiryolcu Rıfkı Amca olduğu anlaŗılmaktadır. Hikyenin sonunda Osman, bir Anadolu kasabasına yaptığı yolculuktan geri dönerken geçirdiği kaza sonucu ölür.

Roman anlatıcısı Osman, kitabın son cümlesinde “yeni bir hayata geçmeyi, ölmeyi hiç mi hiç istemiyordum” (Pamuk, 2017) ifadesiyle ölümü yeni bir hayata geiŗ olarak tasvir eder. Bu durumu, “Yorgun bezgin yolcunun ruhunun derinliklerinden çıkarıp, elektrik direkleriyle birlikte tekrarlayacağı bir nakarat vardır ya: Nedir Hayat? Bir zaman! Nedir zaman? Bir kaza. Nedir kaza? Bir hayat, yeni bir hayat...” (Pamuk, 2017, s. 219) cümlesinde açık bir ŗekilde göstermektedir. Buradan hareketle Oktay (1999), romandaki *Yeni Hayat*’ı satır satır yeniden yazan Nahit/Mehmet/Osman’ın Orhan Pamuk olduğunu, ölümünden sonra böyle bir cümle yazamayacağından, anlatıcının ölmediğini söyler. Hatta Oktay’a (1999) göre *Yeni Hayat*’ın kurgusu bir labirente benzemektedir ve Pamuk bu sayede okurun da kendisiyle aynı yazma hazzına katılmasını, paylaŗmasını ve labirentten çıkmak için onlara bıraktığı izleri görmelerini istemektedir.

Ölüm, yaşam, gerçek, hayal, aşk, melek gibi birçok kavramı içinde barındıran roman, alegorik ifadelerin etkisi ve kullanılan dil üslubu ile okurun ilgisini çekmeyi başarmıştır. Dante, Çehov ve Stendhal gibi batılı yazarlardan esinlenen Pamuk (Akten, 1999) bunu açıkça kitapta dile getirmiştir. Aynı zamanda romanın ilk sayfalarında hikâye ana karakterin ağzından anlatılırken kitabın sonlarında yazar kendi varlığını okura açık bir şekilde göstermiştir. Anlatım gücünü ve okura nasıl hitap edeceğini bilen yazar her ne kadar “Bu sayfaların içinde okurun benim sesimi kart kart duyması da, artık kitaplarla kirlenmiş, iri düşüncelerle bayağılaşmış bir düzlemde konuştuğum için değil, bu yabancı oyuncağın içinde nasıl gezineceğimi bir türlü çıkaramadığım için” dese de, bu eser ve diğer tüm eserlerinde özgün olmayı başararak kendini kanıtlamıştır.

3.2. *Yeni Hayat*’ın Arapça Çevirmenleri

Orhan Pamuk’un *Yeni Hayat* romanı üç ayrı çevirmen tarafından Arapçaya çevrilmiştir: Abdulkadir Abdellî, Bekr Sıdkî ve Suhâ Sâmiḥ Hasan. İlk iki çevirmen doğrudan Türkçeden Arapçaya çevirirken Suhâ Sâmiḥ Hasan İngilizce ara diliyle eseri Arapçaya çevirmiştir.

Yeni Hayat romanını Arapçaya çeviren tercümanlara ait biyografik bilgiler ve yaptıkları çalışmalara aşağıda değinilmiştir.

3.2.1. Abdulkadir Abdellî

Abdulkadir Abdellî 1957’de Suriye’nin İdlib kentinde doğdu. Türkçe öğrenimini Ankara Üniversitesinde bitirdikten sonra İstanbul Güzel Sanatlar Akademisine (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesine) girdi. İstanbul Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Animasyon bölümünde yüksek lisansını tamamladı. 2015 yılında Ankara Gazi Üniversitesi Arap Dili Eğitimi alanında da yüksek lisansını tamamladı.

Çeşitli Arap gazetelerine mizah yazıları yazdı. 2004-2008 yılları arasında Suriye televizyonunca yayınlanan “Kültür Dergisi” programı için haftalık eleştiri köşesi yazıları hazırladı. Yazdığı bazı plastik sanat eleştirileri “Fırça-2000” adlı kitapta toplandı.

Türk edebiyatına ait birçok edebi eseri Arapçaya katmıştır. Çevirdiği bazı eserler; Orhan Pamuk’tan *Cevdet Bey ve Oğulları*, *Beyaz Kale*, *Yeni Hayat*, *Sessiz Ev*, *Kara Kitap*, *Benim Adım Kırmızı*, *Kar*, *İstanbul*, *Masumiyet Müzesi*, *Kafamda Bir Tuhaflık*; Yaşar Kemal’den *Teneke*, *Çakırcalı Efe*, *Köroğlu destanı*, *Karaca Oğlan*, *Alageyik*; Fakir Baykurt’tan *Yılanların Öcü*; Sabahattin Aksal’dan *Kral Üşümesi*; Aziz Nesin’den *Surname*, *Tek Yol*.

2017 yılında vefat eden Abdellî, arkasında Türk edebiyatından yaptığı sekseni aşkın çeviriye imza atmıştır (Suçin, 2018).

3.2.2. Bekr Sıdkî

Bekr Sıdkî, 1959 yılında Suriye’nin Halep kentinde doğdu. Çocukluk döneminin bir kısmını Türkiye’de geçirdi. Bu süreçte Türk okullarında okudu ve Türkçeyi öğrendi. Daha sonrasında Suriye’ye yerleşti. Kişisel çabaları ile Türk edebiyatını okumaya ve incelemeye devam etti. Halep Üniversitesinde sosyal bilimler okudu. Türk edebiyatından bazı eserleri Arapçaya çevirdi. Çeviri çalışmalarına bir süre ara vererek çeşitli Arap gazete ve dergilerinde siyasi ve kültürel yazı yayınladı.

Bekr Sıdkî’ye ait bazı çeviri eserler: Orhan Pamuk’tan *Benim Adım Kırmızı*, *Yeni Hayat*; Tahsin Yücel’den *Peygamberin Son Beş Günü*; Aziz Nesin’den *Tatlı Betüş*.

3.2.3. Suhâ Sâmiḥ Hasan

Suhâ Sâmiḥ Hasan’ın *Yeni Hayat* çevirisinde çevirmen hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bazı kütüphanelerin elektronik kataloglarında çevirmene ait iki çeviri yer

almaktadır. Buna göre çevirmen, araştırma konusu *Yeni Hayat* romanı çevirisinin yanısıra Monica Ali'nin *Brick Lane* adlı romanını da Arapçaya çevirmiştir. Bunun dışında çevirmen hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

3.3. *Yeni Hayat*'ta Kültüre Özgü Öğelerin Tahlili

Peter Newmark'ın kültürel öğeleri belirlemek adına ortaya koyduğu sınıflandırma doğrultusunda elde edilen veriler, Aixelà'nın bu öğelerin tasnifi için oluşturduğu ölçütler kullanılarak değerlendirilmiştir.

Burada Peter Newmark'ın sınıflandırmasına örnek verilerek çevirmenlerin Aixelà'nın tasnifine göre hangi stratejiyi kullandığı tespit edilmiştir.

3.3.1 Çevresel Unsurlar

Örnek 1

Pamuk (2017)	Konya'da trafik polislerinden aldığım bir bilgi üzerine soğuk bir bahar gecesi, Tuz Gölü yakınlarında bir yerde, <u>çölün</u> ıssızlığında kafa kafaya tokuşan iki otobüse yetiştim. (s.48)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	إثر تلقي معلومة من شرطة المرور في (قونية) ذهب في ليلة ربيعية باردة إلى مكان جوار (بحيرة الملح) لألحق بحافلتين تصادمتا وجهاً لوجه في فراغ صحراء. (s.62)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	على أثر معلومة حصلت عليها من شرطة المرور في (قونية)، وصلت ذات ليلة ربيعية باردة إلى حيث اصطدمت حافلتان وجهاً لوجه في وحشة البادية في مكان قريب من بحيرة الملح. (s.61)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	في صباح أحد أيام الربيع الباردة كنت قد تلقيت سرّاً خبراً من قبل ضباط المرور ولحقت بحافلتين اصطدمت مقدماتهما ببعضهما في صمت السهل الخالي من الأشجار. (s.90)

“Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi, sahra, badiye” (TDK, 2011, s. 565) anlamına gelen çöl kelimesinin anlamı, Abdellî ve Sıdkî tarafından Arapçada aynı anlamda kullanılan iki farklı kelime “صحراء، البادية [Şahrâ', el-Bâdiya]” ile karşılanmıştır. Her iki çevirmen de *iletişimsel çeviri* yaparak kelimenin erek karşılığını vermiştir. Hasan ise kelimeyi “ağaçtan yoksun düzlük” anlamında bir açıklamayla karşılamıştır. Ancak burada istenilen kelimenin tam

anlamı verilmeyerek aksine “ orak arazi” gibi farklı anlamlara da kayan  eviri, istenilen anlamdan uzak olması bakımından bir *tam evrenselleştirme* stratejisi örneğidir. Ara dil  evirmeni Gün (Pamuk, 2015, s. 57),   l s zc   ne “steppe” (bozkır)  eklinde bir karşılık vermiştir. Hasan’ın çevirisinde bu seçimi yapmasının sebebi,  eviri yapt   ara dil metninde ilgili kültürel ögeye verilen kar ılıktan anlaşılmaktadır.

 rnek 2

Pamuk (2017)	Kaymakam Bey itfaiye arabalarının sabahtan beri <u>G�d�l deresinden</u> su çektiklerini söyledi. (s. 81)
Abdellî �evirisi (Pamuk, 2001)	�ال سيد القائم مقام �ن سيارات الإطفاء تشفط الماء من وادي غودول منذ الصباح. (s. 104)
Sıdkî �evirisi (Pamuk, 2001)	�أخبرنا السيد القائم مقام أن سيارات الإطفاء تنقل الماء من وادي ك��ل منذ الصباح. (s. 101)
Hasan �evirisi (Pamuk, 2007)	�قال حاكم المقاطعة: �ن شاحنات الإطفاء قد املأت بالماء من المجرى المائي منذ الصباح. (s. 147)

Orhan Pamuk’un romanında yer alan hem özel isim hem de bir çevresel unsur niteliğini taşıyan G d l deresi tamlaması, Abdellî tarafından G d l  zel ismi *yazımsal uyarlama* kullanılarak okunu  biçimi ve ses özellikleri korunmuştur, ancak dere kelimesi Arapça tam karşılığı olmayan, nehir yatağı ve vadi anlamına gelen “ ادي [W   ]” ile kar ılanmı tır. Aynı durum Sıdkî çevirisinde de söz konusudur. Ancak Sıdkî,  zel isim G d l’ n Arapçaya transkripsiyonunda Abdellî’nin aksine “ ” harfi yerine “ ” harfini kullanmıştır. Hasan’ın çevirisine bakıldığında G d l  zel ismi * ıkarma* yapılarak sadece dere kelimesinin birebir anlamı verilmiştir. Burada Hasan, G d l deresinin Arapça kar ılı ını verirken sadele tirerek erek dile en yakın şekilde çevirmiş ve Aixelâ’nın *Yerlile tirme* stratejisini kullanmıştır.

Örnek 3

Pamuk (2017)	O sessizliğin içinden sızan bir <u>pervane</u> lambanın ampulü etrafında acıyla tozlarını döke döke dönüyor. (s. 79)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	<u>مروحة</u> تتسلل من قلب ذلك الصمت ناثرة الغبار بألم حول المصباح. (s. 101)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	<u>مصباح إضاءة دوار</u> يتسرب ضوءه من ذاك الصمت، يدور وهو ينثر غباره بألم حوله. (s. 98)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	تسللت <u>فراشة</u> إلى الداخل من الصمت الذي في الخارج وأخذت تدور حول ضوء المصباح، وتفقدها في أجزاء صغيرة في ألم. (s. 142)

“Pervane” kelimesi Farsçadan dilimize geçmiş bir isim olup birkaç farklı anlama sahiptir. Türkçe Sözlük uyarınca birinci anlamı “Geceleri ışık çevresinde dönen küçük kelebek, kepenek” iken, ikinci anlamı ise “Döndüğünde bir mekanizmayı işleten bir eksene dikey olarak bağlanmış, iki veya ikiden çok kanattan yapılmış alet, uskur”dur (TDK, 2011, s. 1915). Pamuk, incelemekte olduğumuz cümlede geçen kültürel ögede, birinci anlamı yani kelebeği kastetmiştir. Ancak Abdellî, çevirisinde kelimenin daha yaygın kullanıma sahip ikinci anlamını seçmiştir ki verilmek istenen anlamdan uzaklaşması bakımından Aixelà’nın *tam evrenselleştirme* stratejisini kullanmış olmaktadır. Sıdkî’nin çevirisinde ise kelimenin sahip olduğu iki anlamın dışında “مصباح إضاءة دوار [Mişbâhu ‘idâ’a dawwâr]” “döner aydınlatma ampulü” anlamında bir ifade kullanılmıştır. Sıdkî’nin da kullandığı anlam verilmek istenenin dışında kaldığı için *tam evrenselleştirme* stratejisi dâhilinde bir çeviri yaptığı söylenebilir. İlginçtir ki ara dilden çeviri yapmasına rağmen Pamuk’un ifade etmek istediği anlamı veren çevirmen Hasan olmuştur. “Pervane” yani kelebek anlamına gelen “فراشة [Farâşa]” sözcüğü literal anlamıyla Arapçaya aktarılmıştır. Hasan’ın çeviri yaptığı İngilizce kaynağa bakıldığında Gün (Pamuk, 2015, s. 99) ilgili kültürel ögeyi “moth” gece kelebeği, pervane ya da güve anlamına gelen sözcükle karşılamıştır. Böylelikle Hasan çeviri yaptığı ara dil metnine bağlılığını koruyarak *iletişimsel çeviri* stratejisinden yararlanmıştır.

3.3.2. Maddi Kültür

Örnek 1

Pamuk (2017)	Kutular, <u>dantelli örtüler</u> , kadife perdeler, cilalı tahtalar, nazarlıklar, boncuklar, çıkartmalar ve süslerle modern bir mihraba çevrilmiş yükseltideki ekran. (s. 63)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	وغدت الشاشة في ذلك المرتفع المتحول إلى ما يشبه محراب حديث بما عُلق عليه من علب وأغطية مطرزة الحواف، وستائر مخملية، وأخشاب ملمعة، وخرزات عين الحاسد، وخرزات عادية، (s. 80)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	كانت الشاشة المرفوعة إلى أعلى والمزينة بالعلب وأغطية الدانتيل وستائر من المخمل والخشب المطلي والتمايم والخَزَز والصور اللاصقة ومختلف التزيينات التي حوّلتها إلى محراب حديث. (s. 78)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	فقد كان التليفزيون -الذي يكون مليئاً بالصناديق، مفارش المائدة، ستائر مخملية، أساس خشبي مطلي بملمع الخشب، تمايم، عيون حاقدة، ملصقات، تحف، ويرتفع إلى حالة المذبح الحديث. (s. 113)

Fransızca “dentelle”den Türkçeye geçen “dantel”, Türkçe Sözlük’te şu şekilde geçmektedir: “Her türlü iplikle örülen veya bir kumaşın kenarına işlenen türlü biçimde ince ve ağır görünümünde örgü, tentene” (TDK, 2011, 595).

“Dantel” aynı zamanda Türk kültüründe önemli bir yere sahip olan bir el işlemesi ve kumaş türüdür. Farklı birçok kültürde yer edinen dantel Arap kültüründe de yaygın bir kullanıma sahiptir. *Yeni Hayat* romanında geçtiği şekliyle “dantelli örtüler” ifadesinin Sıdkî tarafında “أغطية الدانتيل [’ağtiyetu’d-dântîl]” (dantel örtüler) şeklinde yapılan çevirisi Aixelà’nın *iletişimsel çeviri* stratejisine örnek teşkil etmektedir. “Kenarları işlemeli örtüler” anlamına gelen “أغطية مطرزة الحواف [’ağtiye muṭarrazatu’l-ḥawâf]” çevirisiyle Abdellî *metin içi açıklama* stratejisinden yararlanırken Hasan daha düz bir ifade kullanarak “مفارش المائدة [Mafârişu’l-ma’ida]” (sofra bezleri) şeklinde çevirmiştir. Böylelikle kültürel ögenin dilsel anlamdan tamamen uzaklaştığı ve *tam evrenselleştirme* stratejisini kullandığı söylenebilir.

Örnek 2

Pamuk (2017)	"Efendim," diyebildim yalnızca, yandaki <u>selamlığa</u> geçince Dr. Narin'e. "Efendim, oğlunuzun hikayesini üzüntüyle okudum." (s. 120)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	ولكنني لم أستطع أن أقول للدكتور نارين سوى: ((يا سيدي! قرأت قصة ابنك، وأنا حزين)) بعد أن انتقلت إلى غرفة الاستقبال المجاورة. (s.150)

Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	لم أستطع إلا أن أقول للدكتور نارين عندما انتقلتُ إلى <u>السلامك</u> : سيدي. قرأتُ حكاية ابنكم آسفًا. (s. 147)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	لكني لم أنجح في قول أي شيء إلى أن دخلت إلى الأماكن المخصصة لاستقبال الضيوف <u>الذكور... قلت للدكتور ((فاين))</u> : ((لقد قرأت قصة ابنك بأسى شديد)). (s. 212)

“Saray, köşk veya konaklarda erkeklere ayrılan bölüm, harem karşıtı” (TDK, 2011, s. 2061) olarak bilinen “selamlık” sözcüğünün çevirilerine baktığımızda Abdellî’nin bunu *sınırlı evrenselleştirme* stratejisine başvurarak kendi kültüründe sıkça kullanılan; ev veya otellerde misafirleri ağırlamak için ayrılan oda anlamındaki “غرفة الاستقبال” [Ġurfatu’l-’istikbâl] (karşılama odası) ifadesiyle karşılamıştır. Sıdkî ise selamlık sözcüğünü Arapçaya birebir uyarlayarak “السلامك” [es-Selâmlık] karşılığıyla *yazımsal uyarlama* stratejisini kullanmıştır. Son olarak Hasan, bu sözcüğün tanımını açıklayarak “الأماكن المخصصة لاستقبال الضيوف الذكور” (Erkek misafirleri karşılamak için ayrılan oda) şeklinde çevirisiyle *metin içi açıklama* yoluna gitmiştir.

3.3.2.1. Yiyecekler

Örnek 1

Pamuk (2017)	Aynı kaseti binlerce kere dinlemek, hep aynı <u>kıymalı pırasayı</u> istemek gibi gençlik heveslerinin "geçici" olduğunu tecrübeyle efendisine müjdelemişti. (s. 108)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	والاستماع لشريط التسجيل نفسه آلاف المرات، وطلب الطعام نفسه <u>(البراصيا)</u> * باللحم المفروم، وبشر سيدة - اعتماداً على تجربته- بأنه يجد هذه الأمور ((مؤقتة))، وهي من نزوات الشباب. (s. 136) * نوع من الخضروات يشبه البصل الاخضر، وأكبر منه بقليل، يؤكل مطبوخاً.
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	ثم يبشر موفادو سيده بنبرة المجرب أن نزوات الشباب من مثل [...] أو سماع الشريط نفسه آلاف المرات أو طلب الطبق نفسه من <u>الكراث باللحمة المفرومة</u> ، هي نزوات 'عابرة'. (s. 133)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	واستمر يطمئن ولي نعمته أن بحكم خبرته هذا النوع من خيال الشباب لا شيء سوى ((مرحلة عابرة)) [...] أو الاستماع إلى نفس الشريط ألف مرة، أو طلب نفس طبق <u>الكراث المطبوخ مع اللحم</u> دائماً. (s. 193)

Metinde geçtiği şekliyle “kıymalı pırasa” ifadesi bir yemeğin adıdır. Arapça çevirilerine bakıldığında ise Abdellî’nin çevirisi dikkat çekicidir. Abdellî, bu tamlamanın başında gelen,

bir sebze adı olan pırasayı Arapçaya aktarırken önce yazımsal uyarlama ile aktarmakla kalmayarak erek okuyucu açısından daha anlaşılır olması için *metin dışı açıklama* stratejisine başvurarak “Bir sebze türüdür. Yeşil soğana benzer ve ondan daha büyüktür. Pişmiş yenir” şeklinde bir açıklamada bulunmuştur. Sıdkî, *dilsel çeviri* stratejisini kullanmak suretiyle söz konusu yemek adının birebir anlamını vermeyi tercih etmiştir. Hasan ise “Et ile pişirilmiş pırasa” şeklinde bir çeviri yoluna giderek *metin içi açıklama* stratejisini kullanmıştır.

Örnek 2

Pamuk (2017)	Annemin çabuk, hafif ve hareketli eli <u>kızılçık reçelinin</u> yanında bir an durunca üzerindeki benleri gördüm ve eski hayatıma dönmüş olduğumu düşündüm. Her şeyin hiçbir şey olmamış gibi sürmesi mümkün müydü? (s. 175)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	حين توقفت يد أمي السريعة والخفيفة والمتحركة بجانب <u>معقود النبق</u> * لحظة رأيت النمش عليها، فكرتُ بأني عدت إلى حياتي السابقة. هل يمكن استمرار كل شيء، وكأن شيئاً لم يكن؟ (s. 218) * ثمرة تشبه الكرز.
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	حين تمهلّت يد أمي السريعة، الخفيفة والنشطة قرب مربى الـ <u>Kmluk</u> لبرهة، لاحظتُ الشامات التي تبقيها ففكرتُ أنني عدت إلى حياتي الأولى. هل من الممكن أن يستمر كل شيء كما لو أن شيئاً لم يحدث؟ (s. 213)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	عندما استقرت يدها السريعة الخفيفة للحظة بجانب <u>يرطمان العنب الأحمر</u> ، رأيت البقع على ظهر يدها، جاعلة إياي أعتقد أنني رجعت إلى حياتي القديمة، هل كان من الممكن لكل شيء أن يستمر كأن شيئاً لم يحدث؟ (s. 309)

Türkçe Sözlük tanımına göre “kızılçık”ın tanımı “Bu ağacın güzün olgunlaşan, kırmızı, tek çekirdekli, reçeli ve şerbeti yapılan, buruk bir tadı olan yemişi” (TDK, 2011, s. 1436) şeklindedir. Anadolu kültüründe var olan “kızılçık” bitkisi, yetiştiği alanlar doğrultusunda tüketimi farklılık gösterse de halk tarafından bilinirken Arap coğrafyasında pek bilinmeyen bir bitki türüdür. Açık elektronik kaynaklarda “kızılçık” bitkisinin (Cornus mas) Arapça karşılığı “قرانيا أوروبية [Kṛānyâ ’ûrûbbiyya]” şeklinde verilmektedir.

Abdellî çevirisinde “kızılçık” bitkisi için “النبق [en-Nabaḳ]” sözcüğünü seçmiştir. Seçilen bu sözcük, aslında cehri, akdiken, geyikdiken gibi farklı isimlendirmelere sahip olan bir bitkinin adıdır. Bu bitki “kızılçık”tan biraz daha küçük boyutlu, turuncu ve bazen de kırmızı renkli, genellikle süsleme amacıyla kullanıldığı için sokaklarda sık sık rastlanılan bir bitki

olmasının yanı sıra Araplar tarafından daha fazla bilindiği için Abdellî'nin bu ismi seçmiş olduğu düşünülmektedir. Abdellî, “النبق” çevirisine ek olarak “kiraza benzeyen bir meyve” şeklinde verdiği dipnotla “kızılçık” isminin Arapça çevirisini Aixelà'nın *metin dışı açıklama* çeviri stratejisiyle karşılamıştır. Sıdkî'nin “kızılçık” sözcüğüne bir karşılık bulamadığı bıraktığı boşluktan anlaşılırken bu boşluğu Aixelà'nın *tekrar* stratejisine dâhil edilmeyecek bir sözcük takip etmektedir ve bu sözcük bir anlam ifade etmediği için Sıdkî'nin çevirisi için bir *tam evrenselleştirme* modeli denilebilir. “Kızılçık” kelimesinin tam karşılığını veremeyen Hasan ise *metin içi açıklama* stratejisini kullanarak “kırmızı üzüm kavanozu” anlamında bir çeviri sunmuştur, ancak bu istenilen çeviriden uzak olduğu ve erek okuyucu açısından muğlak bir anlama sahip olduğu için bu çeviriye bir *tam evrenselleştirme* modeli denilebilir.

3.3.2.2. Giyecekler

Örnek 1

Pamuk (2017)	En iyi keçeden <u>külâhlar</u> , RONSON çakmak taşları, kapı kulpları, benzin bidonundan bozma sobalar, küçük akvaryumlar, aklına ne gelirse ve bir aklı olan her şey. (s.96)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	<u>قبعات متطاولة</u> مصنوعة من أفضل أنواع فراء الماعز، أحجار قداحات رونسون، مقابض أبواب، مدافع مصنوعة من (غالونات) البنزين، أحواض سمك صغيرة، وكل ما يخطر بالبال، وكل ما له عقل. (s.122)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	<u>طاقيات</u> من أفضل أنواع اللباد، أحجار قداحات من نوع رونسون، مقابض أبواب على شكل حلقات، مدافع صنعت من صفائح البنزين بعد إعادة تشكيلها، أحواض سمك صغيرة، وكل ما يخطر في بالك. (s.119)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	<u>قلانس</u> مصنوعة من صوف ناعم الملمس، ((رونسون)) ماركة حجر صوان، مقابض للأبواب، مواقد صنعت من براميل الجازولين المعاد تصنيعها، أحواض صغيرة لأسماك الزينة -أي شيء على الإطلاق يعني له شيئاً، أو أي شيء له معنى. (s.173)

Külâh “erkeklerin giydiği genellikle keçeden, ucu sivri veya yüksek başlık” (TDK, 2011, s. 1556) anlamına gelen bir kıyafet türüdür. Tanımından çok eski zamanlara ait bir kıyafet olduğu anlaşılmaktadır. Arapça çevirilerde bu kıyafetin farklı türde kıyafetlerle karşılanmıştır. Külâh tanımına en yakın anlamı Hasan'ın çevirisi sağlamaktadır. Hasan,

“kūlah”ın karşılığı olarak “قَلَنْسُوَة [Ḳalansuwa]” kullanmıştır. Arapçada birçok şapka türü için kullanılsa da “kūlah” için yine en yakın anlamı bu sözcük karşılamaktadır. Hasan’ın bu çevirisi için bir *iletişimsel çeviri* türü olduğu söylenebilir. Sıdkî ise “kūlah” kelimesinin karşılığını “takke” anlamına gelen “طَاقِيَة [Ṭāḳiyya]” sözcüğü ile karşılamıştır. Farklı kullanımlara da sahip olan bu kelime istenilen çeviriyi tam karşılamaması açısından Aixelà’nın *sınırlı evrenselleştirme* modeline örnek teşkil ettiği söylenebilir. Son olarak Abdellî, istenilen kelimenin karşılığı olarak tanımlamada bulunmak suretiyle *metin içi açıklama* stratejisini seçmiş olmaktadır.

Örnek 2

Pamuk (2017)	Üzerinde Kastamonu'dan aldığımız, Sümerbank <u>basmasından</u> fıstıklı bir eteklik vardı. (s. 71)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	كانت ترتدي ثوباً فستقياً عليه <u>الطباعات الخاصة</u> ببنك سومر اشتريناه من (قصطام أونو). (s. 91)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	كانت ترتدي تنورة فستقية اللون <u>من قماش البصمة</u> إنتاج (سومر بنك)، اشتريناه في (قصطه مونو). (s. 88)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	كانت ترتدي تنورة <u>مطبوعة</u> لونها أخضر بلون الفستق كنا قد اشتريناها في ((كاستمونو)). (s. 128)

Basma “üzerinde bası ile yapılmış renkli biçimler bulunan pamuklu kumaş” (TDK, 2011, s. 261) türüdür. Anadolu kültüründe “basma” eskilerden bu yana bilinen bir kumaş türüdür. Çevirmenlerin “basma kumaşı” için kullandıkları çevirilere bakıldığında Abdellî’nin bu kumaş türü için *metin içi açıklama* stratejisini kullanarak “الطباعات الخاصة [et-Ṭab’ātu’l-hâşşa]” (özel desenler) şeklinde bir karşılık verdiği görülmektedir. Sıdkî ise *yazımsal uyarlama* stratejisini kullanarak “basma” adını koruma yoluna gitmiştir. Ara dilden çeviri yapan Hasan, sözcüğün İngilizce karşılığında olduğu gibi “pistachio-green print skirt” (Pamuk, 2015, s. 89) basma sözcüğünü Arapçaya “desenli” anlamına gelen “مطبوعة [Maṭbu’a]” sözcüğüyle aktarmıştır. Bu seçimiyle çevirmen, ilgili kültürel ögenin çevirisinde *tam evrenselleştirme* stratejisini kullandığı söylenebilir.

3.3.2.3. Ev Eşyaları

Örnek 1

Pamuk (2017)	Fincan, <u>demlik</u> , kaşık tıngırtıları, sokaktaki portakalcının kamyonu, (s. 17)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	كأن أصوات الفنجان وإبريق الشاي والملعقة وشاحنة بائع البرتقال في الخارج... (s. 23)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	كأن الفنجان وإبريق تخمير الشاي وأصوات الملاعق وشاحنة بائع البرتقال في الشارع... (s. 23)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	أصوات الفناجين، الملاعق و براد الشاي ، ضوضاء شاحنة الموالح في الشارع. (s. 39)

Türkçe Sözlük'te demlik, “İçerisinde çay demlenen emzikli kap.” (TDK, 2011, s. 622) şeklinde tanımlanmaktadır. Dünyada yılda kişi başı en çok çay tüketen ülkelerin başında gelen Türkiye için çay, Türk kültürünün olmazsa olmazlarından. Kişisel çay zevklerini korumak adına Türkiye’de çay demlenerek içilmekte, yani çay iki kısımdan oluşan çaydanlık aparatının üst aksamında demlenmektedir. İçim esnasında bardağa tam dolmayacak şekilde sadece istenilen miktarda demlenmiş çay doldurularak istenen açıklıkta veya koyulukta çay kıvamı elde edilmektedir. Bardağın geri kalan kısmı alt aparatta bulunan kaynamış su ile tamamlanmaktadır. Kısacası bu kıvamın tutturulmasında başrolü üstlenen aparat, demlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak geniş coğrafyalara yayılan Arap kültürüne bakıldığında çayın ülkeden ülkeye değişen farklı demleme ve tüketim şekilleri bulunmaktadır. Arap coğrafyasında çay, çoğunlukla tek aparattan oluşan çaydanlıklarda hazırlanmaktadır. Bunun örneğini “براد الشاي [Barrâdu’ş-şây]” tabirini kullanan Hasan’ın çevirisi teşkil etmektedir. Bu sözcük, Arap kültüründe üstünde büyük bir kulpu olan, tekli, su ısıtmak ve çay yapmak için kullanılan aparatın adıdır. Kaynak dildeki kültürel ögeyi tamamen hedef okuyucunun anlayacağı bir sözcükle karşılayan Hasan’ın bu çevirisinde *sınırlı evrenselleştirme* stratejisini kullandığı söylenebilmektedir. Erek dilde tam bir karşılığı olmayan “demlik” sözcüğü için Sıdkî, *metin içi açıklama* stratejisine başvurarak “çay demleme çaydanlığı” anlamında bir tanımlamada bulunmuştur. Abdellî “إبريق الشاي [’ibrîku’ş-şây]” (çaydanlık)

diyerek her iki kültürde de bilinen ve istenilen anlama yakın bir sözcük kullanarak Aixelà'nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejisini kullanmıştır.

Örnek 2

Pamuk (2017)	Otobüs beklediğimiz bir şehrin arka sokaklarındaki eskici dükkanlarının birinde bir kahve değirmenine, kırık bir ütüye, artık hiç üretilmeyen <u>linyit sobalarından</u> birine kuşkuyla bakarken bulurdum. (s. 58)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	أحياناً في شارع خلفي في المدينة التي ننتظر فيها الحافلة في أحد دكاكين الأدوت القديمة تنظر شاغة إلى طاحونة قهوة، أو مكواة مكسورة، أو إلى إحدى <u>مدافئ الفحم الحجري</u> التي لم يعد يُصنع منها. (s. 74)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	كان يحدث أحياناً أن أجدها في إحدى دكاكين الروبائيك في شارع خلفي من مدينة ننتظر فيها تحرك حافلتنا، وهي تنظر بتوجس إلى مطحنة بن أو مكواة مكسورة أو <u>مدفأة "لينيت"</u> من ذلك النوع الذي ما عادوا ينتجون منه. (s. 72)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	فقط لأجدها في محل من محلات الدرجة الثانية في الحارة الخلفية لمدينة ما حيث كنا ننتظر وصول الحافلة؛ تفحص مكواة ثياب مكسورة أو واحداً من هذه <u>الأفران القديمة التي تعمل بالفحم</u> ، ولم يعد يتم تصنيعها. (s. 105)

Linyit soba, eski zaman Türkiye’inde ısınmak için kullanılan yaygın sobalardan olmakla birlikte, kaynak kültürde önemli bir yere sahip olduğu söylenilmektedir. Erek kültür ya da çevirmenlerin ait olduğu ülkelerin kültürüne bakıldığında ise petrol zengini Arap ülkelerinde mazot ya da elektrik sobalarının kullanımı daha yaygın olarak karşımıza çıkmakta ve kömür sobalar erek kültür okuyucusuna biraz uzak sayılmaktadır. Çevirmenlerin linyit çevirilerine bakıldığında ise öncelikle Arapçada linyit kömürünün açık elektronik kaynaklarda “الفحم” şeklinde karşılıkları olduğu saptanmıştır. Abdellî’nin bu kelimeyi, yalnızca kömür anlamındaki “الفحم الحجري” [el-Fahmu’l-ḥacarî] ile karşıladığı görünmekte olup *iletişimsel çeviri* stratejisini kullandığı söylenebilmektedir. Sıdkî ise kaynak kültürel öğeyi korumak adına sözcüğü *yazımsal uyarlama* stratejisini kullanarak çevirmiştir. Hasan, çevirisinde *metin içi açıklama* stratejisine başvurarak linyit soba ifadesini “Kömür ile çalışan eski fırınlar.” şeklinde açıklama yoluna gitmiştir.

3.3.2.4. Şehir ve Köyler

Örnek 1

Pamuk (2017)	Vapurla <u>Büyükada</u> 'ya gitmişler, sandal kiralayıp denize girmişler, at arabasına binmişler, mısırla dondurma yemişler, dönüşte de delikanlının çalıştığı oteldeki odasına çıkmışlardı (s. 124).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	ذهبوا بواسطة السفينة إلى <u>(الجزيرة الكبيرة)</u> ، واستأجروا قارباً، وأبحروا، ثم ركبا عربة خيل، وأكلا أكواز الذرة والمثلجات. (s. 155)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	انتقلا إلى <u>(بيوك آضه)</u> بواسطة الباخرة حيث استأجرا قارباً، ثم استقلأ حنطوراً، أطلا عرانيس ذرة وبوظة، وفي النهاية عادا إلى الفندق وصعدا إلى غرفة الشاب. (s. 152)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	ركبا المعدية إلى <u>(جزيرة الأميرة)</u> ، أجز قارب تجديف وذهبوا للسباحة؛ وأخذوا عربة تجرها الخيول، تناولوا أكواز الذرة والجيلاتني؛ وعندما رجعا إلى المدينة، صعدا إلى غرفة الشاب. (s. 221)

Maltepe sahiline 2300 m uzaklığıyla bilinen Büyükada, İstanbul adalarının en büyüğüdür (Adalar Belediyesi, 2020). Önemli bir turistik ada olan Büyükada'nın çevirmenler tarafından Arapçaya aktarımı ele alındığında Abdellî, Aixelâ'nın *dilsel çeviri* stratejisini kullanarak birebir aktarım yapmış olduğu görünmektedir. Sıdkî ise bu sözcüğün çevirisinde *yazımsal uyarlama* stratejisini kullanmayı tercih etmiştir. İstanbul adaları tarih boyunca birçok isimle anılmıştır. Bahsi geçen isimler şunlardır: Halka adaları, Prens adaları, Kızıl adalar vs. En yaygın kullanılan isim Prens adaları olmuştur. Bu ismin verilme sebebi ise “Roma devrinden, Bizans devrinin sonrasına kadar asillerin, prenslerin, hatta kraliçelerin adalara sürgün edilerek buralarda çeşitli işkence görerek öldürülmeleridir.” (Adalar Belediyesi, 2020). Hasan'ın çevirisine bakıldığında “Prenses Adası” ifadesini kullandığı dikkat çekmektedir. İstanbul adaları için Araplar tarafından her ne kadar “Prens Adaları” adı kullanılıyor olsa da “Prenses Adası” adı (Avcı, 2013, s. 244) daha yaygın bir kullanıma ve Arap halkı tarafından daha geniş bir bilinirliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu tür çeviri için çevirmenin *dilsel çeviri* stratejisi kullandığı söylenebilmektedir. Ancak asıl çevrilmesi gereken kültürel öge Büyükada'dır. Hasan, çevirisinde kaynak kültürel ögeyi, birebir vermek yerine erek okuyucu açısından bilinen ve daha iyi anlaşılacak olan, daha genel bir kalıp ile

karşılamıştır. Burada Hasan'ın çevirisinde Aixelà'nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejisini kullandığı görünmektedir.

Örnek 2

Pamuk (2017)	İstanbul'un sokaklarında kederle yürürlerken bir <u>Boğaz</u> kahvesinde çay içerlerken (s. 53).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	في أثناء سيرهما حزينين في شوارع اسطنبول، أو شريهما الشاي في إحدى مقاهي <u>البوسفور</u> ، (s. 67)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	وهما يتنزهان بحزن في شوارع استانبول أو يحتسيان الشاي في إحدى مقاهي <u>(البوغاز)</u> . (s. 66)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	كان هناك مرات عديدة عندما كانا يمشيان في شوارع اسطنبول بإحباط، أو يتناولان الشاي في أحجد المقاهي في <u>(البوسفور)</u> . (s. 96)

İstanbul'u Avrupa Yakası ve Asya Yakası olmak üzere iki yakaya ayıran İstanbul Boğazı, Karadeniz ve Marmara Denizi'ni birbirine bağlayan bir su geçidi olarak karşımıza çıkmaktadır. *Yeni Hayat* romanında geçtiği üzere Arapça değerlendirmelerine bakıldığında kaynak kültürel ögeyi korumak adına Sıdkî'nin sözcüğü, Aixelà'nın *yazımsal uyarlama* stratejisine göre aktardığı düşünülse de erek kültürde yapılan araştırma sonucu "Boğaz" sözcüğü el-Muncid sözlüğünde "Türkiye'de bulunan Çanakkale Boğazı, iki denizi birbirine bağlayan ve iki kara arasında sınırlı kalan su parçasıdır. (بوغاز: جزء من الماء محصور بين بَرَيْن) (2008, s. 131) şeklinde tanımlanmış olup, çevirmenin ilgili sözcüğün erek kültürde istenilen anlamı birebir karşılamasının yanı sıra bir *iletişimsel çeviri* örneği verdiği söylenebilmektedir. Bir diğer *iletişimsel çeviri* örneği Abdellî tarafından sunulmuştur. Abdellî boğaz sözcüğünü Arapça daha yaygın ve daha çok bilinen "البوسفور [el-Bûsfûr]" sözcüğü ile karşılamıştır. *Yeni Hayat* romanını İngilizcesinden Arapçaya aktaran Hasan'ın çevirisine bakıldığında ise Aixelà'nın *yazımsal uyarlama* stratejisini kullanarak İngilizce terim üzerinden aktarım yaptığı görülmektedir. Ancak erek okuyucu açısından değerlendirildiğinde ise bu çeviri doğru karşılığı vermemesinin yanı sıra okuyucu açısından anlaşılmasının zor olmadığı göz önünde bulundurularak *sınırlı evrenselleştirme* modeline bir örnek teşkil ettiği söylenebilmektedir.

3.3.2.5. Ulaşım Araçları

Örnek 1

Pamuk (2017)	En son <u>banliyö treninden</u> sonra geçmeye başlayan upuzun yük trenlerinin sabırlı tak-taklarını (s. 16).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	وقطقططة قطارات الشحن الطويلة الصابرة التي بدأت تمرّ بعد آخر قطار ركاب داخلي. (s. 22)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	القطقطقات الرتيبة لعربات الشحن الطويلة التي بدأت تمر بعد آخر قطار من قطارات الضواحي. (s. 22)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	صوت القطار الصبور على القضبان بعد مرور آخر قطار بفترة طويلة. (s. 38)

Banliyö treni, Türkçe Sözlük'te “Şehirle banliyö arasında işleyen tren.” olarak tanımlanmıştır (Akalin, vd., 2005). İlgili kültürel ögenin Arapça çevirileri, Abdellî tarafından “iç hatlar yolcu treni” şeklinde bir karşılık ile verilerek Abdellî'nin, Aixelà'nın *metin içi açıklama* stratejisinden yararlandığı görülmektedir. Sıdkî, çevirisinde erek okuyucuya daha yakın olduğunu düşünerek terimi birebir çevirmekle birlikte, Arap literatüründe geçtiği şekliyle vermiştir. Böylelikle banliyö treni için yazmış olduğu “قطارات الضواحي [Kîṭârâtü'd-ḍawâhî]” çevirisiyle bir *iletişimsel çeviri* örneği vermiştir. Son çeviriye bakıldığında ise Hasan'ın banliyö treni tamlamasına karşılık olarak yalnızca “tren” demekle yetindiği görülmüştür. Hasan, Aixelà'nın *yerlileştirme* stratejisini kullanarak ilgili tamlamayı genele indirgeyerek basit bir şekilde karşılamayı tercih etmiştir.

Örnek 2

Pamuk (2017)	<u>Minibüs</u> duraklarının üstünde bir sekizgen oluşturduğunu kim görmüştü? (s. 25)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	مشكّلة فوق موقف الحافلات مثنّناً؟ (s. 33)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	فشككت مضلعاً ثمانياً الأضلاع فوق مواقف سيارات السرفيس؟ (s. 34)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	مالت على الرصيف في تناسق مثالي مشكّلة مظلة ثمانية الشكل فوق محطة ((الميني باص))؟ (s. 52)

Türkçe Sözlük'te geçtiği üzere minibüs; “10-12 kişilik oturma kapasitesi olan küçük otobüs.” (Akalin vd., diğerleri, 2005) anlamına gelmektedir. Özellikle şehir içi ulaşımında, otobüsten daha küçük boyutu sayesinde daha sık tercih edilmektedir. Türkçeye Fransızca “minibus” sözcüğünden geçmiş olan minibüs adı el-Beyân Arapça-Türkçe Büyük Sözlük'te “سيارة وقّافة” [Sayyâra waqqâfa] şeklinde yer almaktadır (Erkan, 2006, s. 1421). Çevirmenlerin ilgili sözcüğe verdikleri Arapça karşılıklara bakıldığında birbirlerinden ve el-Beyân Arapça-Türkçe Büyük Sözlük'ten farklı karşılıklar verdikleri anlaşılmaktadır. Bunun nedeni, Arapların toplumsal ve kültürel yapılarının bir ülkeden diğerine değişmesiyle bu tür sık kullanıma sahip sözcüklerin halk dilinden etkilenecek farklılık kazanması şeklinde açıklanabilmektedir. Minibüs sözcüğünün karşılığı için Abdellî, daha genel kullanımdaki “otobüs” “حافلات” [Hâfilât] sözcüğüyle karşılık vermeyi tercih ederek Aixelâ'nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejisini kullanmıştır. Sıdkî'nin çevirisi incelendiğinde Suriyeli olması açısından ve erek okuyucu için lehçe bir sözcük kullanmanın daha açıklayıcı ve anlaşılır olacağını düşündüğü tahmin edilerek “سيارات السرفيس” [Seyyârâtu's-serfis] şeklinde bir ifade kullanmıştır. Bu şekilde Sıdkî'nin Aixelâ'nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejisini tercih ettiği görülmektedir. Hasan ise *yazımsal uyarlama* stratejisine başvurmuştur. Türkçe-Arapça sözlük incelemesinde “حافلة، باص صغير” (İşler & Özay, 2015, s. 807) şeklinde Hasan'nın çevirisine yakın bir karşılık verildiği görülmektedir. Özellikle Şam lehçesi incelendiğinde, karşımıza “ميكرو باص” [Mikrû baş] şeklinde, son bahsi geçen ifadelere benzer bir karşılık da çıkmaktadır.

3.3.3. Sosyal Kültür

Örnek 1

Pamuk (2017)	İş şirazesinden çıkacak. Duydunuz mu, <u>Koç</u> gelecek diyorlar, <u>Vehbi Koç</u> ... (s. 76)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	ستفلت الأمور من عقالها. هل سمعتم؟ يقولون إن <u>كوتش</u> سيأتي. <u>وهبي كوتش</u> . (s. 97)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	ستعم الفوضى. هل سمعتم؟ يقولون أن <u>الكبش</u> * سيأتي، <u>وهبي قوج</u> *... (s. 94) *كنية الملياردير (قوج) تعني الكبش. *وهبي قوج
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	الأمور تخرج عن نطاق التحكم. هل سمعت؟ يقولون إن <u>((كوس))</u> في طريقه إلى هنا، <u>((وهبي كوس))</u> . (s. 136)

Türkiye'nin en zengin ailelerinden olan Koç ailesi, aynı zamanda Vehbi Koç tarafından kurulan ilk holdingin adını taşımaktadır (Koç Holding, 2020). Peter Newmark'ın kültürel ögeler sınıflandırmasında sosyal kültür başlığı altında ele alınan koç sözcüğü, aynı zamanda özel isim sayılmaktadır. Bu doğrultuda Abdellî, koç sözcüğünü Arapçaya kültürel özelliğini koruyarak çevirmiştir. Böylelikle ilgili kültürel ögeyi Aixelà'nın *yazımsal uyarlama* stratejisi ile erek dile aktarmıştır. Sıdkî, cümlede iki defa tekrar eden koç sözcüğünü önce “كَبَش [Kebş]” şeklinde çevirerek birebir Arapça anlamını vermiştir. Bununla birlikte, sözcüğe bir *metin dışı açıklamada* bulunarak “Milyarderin (Koç) soyadı koç anlamına gelmektedir. (كنية الملياردير (قوج) تعني الكبش)” şeklinde bir dipnot eklemiştir. Sıdkî ikinci kez tekrar eden koç sözcüğünü, bu kez *yazımsal uyarlama* stratejisini kullanarak erek kültüre aktarmış ve aynı ifadeyi *metin dışı açıklama* stratejisini kullanarak dipnota da eklemiştir. Romanın İngilizce çevirisinde Gün, kaynak kültürel ögeyi birebir koruyarak *tekrar* stratejisi ile İngilizceye “Rahmi Koç” şeklinde, Türkçe karakter kullanarak aktarmıştır (Pamuk, 2015, s. 95). Bu çeviriyi Arapçaya uyarlayan Hasan, çevirisinde Aixelà'nın *yazımsal uyarlama* stratejisini kullanmıştır. Ancak koç sözcüğündeki “ç” sesini Arapçaya “s” ses karşılığı olan “س [sin]” harfiyle aktarmayı tercih etmiştir.

Örnek 2

Pamuk (2017)	Önce gaz ocaklarını, yani o düğmeli şeyleri alevlendiren gözükmeyen sıvı gazı satan <u>AYGAZ</u> bayine (s. 98).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	بدايةً لم يعط أهمية لوكلاء مواقد الغاز، أي الذين يبيعون (آي غاز) * السائل غير المرئي القابل للاشتعال في عبوة ذات مفتاح. (s. 125) * اسم ماركة لشركة تعبئة أسطوانات الغاز.
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	في البداية لم يلق بالاً لوكيل توزيع (آي غاز) ذاك الذي يبيع الغاز السائل غير المرئي الذي يضر النار في مواقد الغاز، أي تلك الأشياء ذات الأزرار. (s. 122)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	في البداية لم يعر أي اهتمام سواء لتاجر ((غاز الهلال)) الذي يبيع الغاز المعبأ الذي يمد أفران الغاز بالطاقة -هذه الأشياء ذات المقابض- (s. 177)

AYGAZ, Türkiye’de uzun yıllardır faaliyet gösteren ve önde gelen bir LPG firması olarak karşımıza çıkmaktadır. Büyük harflerle yazılan markanın adı, bir ifadenin kısaltmasını teşkil etmemektedir. Abdellî, çevirisinde sözcüğün kültürel yapısını bozmadan *yazımsal uyarlama* stratejisi ile aktarmanın yanı sıra erek okuyucu açısından da netliği ve anlaşılabilirliği sağlamak için *metin dışı açıklama* stratejisini kullanmıştır. AYGAZ sözcüğü için Abdellî, “Gaz tüpü dolumu yapan bir şirket adıdır.” şeklinde bir açıklamada bulunmuştur. Sıdkî de sözcüğün kültürel değerini koruyarak yalnızca *yazımsal uyarlama* stratejisi ile Arapçaya aktarmıştır. Hasan’nın çevirisine bakıldığında öncelikle “bayi” sözcüğüne karşılık olarak “tacir (تاجر)”, AYGAZ özel ismi içinse dilsel çeviride bulunarak “غاز الهلال [Ġâzu’l-hilâl]” (hilal gaz) şeklinde bir karşılık vermiştir. Hasan’ın çevirisi her ne kadar erek okuyucu açısından bir kapalılık içermese de kaynak kültürel ögenin çevirisi açısından Aixelà’nın *tam evrenselleştirme* stratejilerine örnek teşkil ettiği söylenebilmektedir.

3.3.3.1. İş Yaşamı

Örnek 1

Pamuk (2017)	Son bir kere daha geçen <u>bozacının</u> seslenişini (s. 16).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	والنداء الأخير لبائع شراب الحبوب الساخن، (s. 22)

Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	نداء يائع البوظة* الذي مر مرةً أخيرة. (s. 22) * البوظة: شراب حلو يصنع من تخمير الدَّرّة
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	نداء يائع البوظة وهو يدور مرةً أخيرة حول المبنى. (s. 38)

Türkçe Sözlük'te boza, “Arpa, darı, mısır, buğday vb. tahılların hamurunun ekşitilmesiyle yapılan koyuca, tatlı veya mayhoş içecek.” (TDK, 2011, s. 391) olarak tanımlanmıştır. Türkiye’de kültürel bir içecek olan boza, kış mevsiminde daha çok tercih edilmektedir. Açık elektronik kaynaklara bakıldığında Arap coğrafyası içerisinde Mısır kültüründe yer edindiği anlaşılmaktadır. İsim olarak da “بوظة [boza]” Türkçeden geçtiği düşünülmektedir. Ancak bu isim incelendiğinde şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır: Arapçada ya da spesifik olarak çoğu Arap ülkesinin halk lehçesinde dondurma için “مثلجات [müsallacat]”, “آيس كريم” [Âysikrîm] ve “جلاّتي” [Cilâtî] (İşler & Özay, 2015, s. 347) tanımlarının yanı sıra “بوظة” [Bûzâ] sözcüğü de yer almaktadır. Boza içeceğinin çevirileri incelendiğinde Abdellî’nin bu sözcüğe karşılık olarak *metin içi açıklama* stratejisini kullandığı görülmektedir. Sıdkî ise sözcüğün literal karşılığını vermekle birlikte *metin dışı açıklama* ekleyerek erek okuyucu açısından ayırt edici ve daha anlaşılır olmasını sağlamıştır. Sıdkî, yapmış olduğu açıklamada “Mısırın fermente edilmesiyle elde edilen tatlı bir içecek.” olarak bozanın tanımını yapmıştır. Hasan, sözcüğün *iletişimsel çeviri* anlamını vermeyi tercih etmiştir. Ancak bu durum, erek okuyucu açısından anlatılmak istenen sözcüğün dondurma değil, bir Türk halk içeceği olan boza olduğunun anlaşılmasının önünü kapattığı düşünülmektedir.

Örnek 2

Pamuk (2017)	Yeni açılmış sandviççilerin, gazete-dergicilerin, <u>pastane</u> ve elbisecilerin vitrinlerinin önünde oyanlandım (s. 31).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	وأَمْضَيْتُ بَعْضَ الْوَقْتِ أَمَامَ وَاجِهَاتِ <u>مَحَلَّاتِ</u> الشُّطَاثِرِ، وَالصُّحُفِ وَالْمَجَلَّاتِ، <u>وَالْمَعْجَنَاتِ</u> ، وَالْأَلْبَسَةِ الْمَفْتُوحَةِ لِلتَّو. (s. 40)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	تَلَهَّيْتُ أَمَامَ وَاجِهَاتِ مَحَلَّاتِ السَّنْدُوِيْشِ الْمَفْتُوحَةِ حَدِيثًا وَأَكْشَاكَ بَيْعِ الصُّحُفِ وَالْمَجَلَّاتِ <u>وَمَحَلَّاتِ الْحَلْوَى</u> وَالْمَلْبُوسَاتِ. (s. 40)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	تَفَحَّصْتُ وَاجِهَاتِ مَحَلَّاتِ الطَّعَامِ الْحَدِيثَةِ، بَائِعِي الْجَرَائِدِ، <u>مَحَالِ الْكَيْكِ الْفَرَنْسِيِّ</u> ، وَمَتَاجِرِ الْمَلَابِسِ. (s. 61)

Türkçe Sözlük'te pastane, “Pasta vb. yapılan, yenilen ve satılan yer.” (TDK, 2011, s. 1896) olarak tanımlanmıştır. Pastane ya da pastanecilik terimleri Türk kültüründe fazlaca yaygın olmakla birlikte yine Türk kültürüne yerleşmiş önemli bir tabir ve meslek olarak karşımıza çıkmaktadır. Arap kültüründe pastanecilik, daha farklı kalıplarda kültüre yerleşmesinin yanı sıra toplumsal yapının verdiği farklı isimlendirmelere de sahip olmuştur. Pastane sözcüğünün Türkçe-Arapça kapsamlı sözlük anlamı incelendiğinde Arapçaya çevirisi “حلواني، محل الحلويات [Ḥalavânî, maḥallu'l-ḥalaviyyât]” (İşler & Özay, 2015, s. 897) şeklinde verilmiştir. Bu doğrultuda en yakın literal anlamın Sıdkî tarafından verildiği anlaşılmaktadır. Sıdkî'nin pastane sözcüğünün çevirisinde *iletışimsel çeviri* stratejisini kullandığı söylenebilmektedir. Abdellî ise dilsel olarak “Hamur işi satılan yer.” anlamında bir yapı ile karşılık vermiştir. Abdellî'nin kullanmış olduğu ifade, kendi kültüründe pastane benzeri mekânlar için kullanılan anlamla aynı olduğu görülmektedir. Bu şekilde erek okuyucuya yabancı bir metin okuyormuş havası katmadan kendi kültürlerinden bir ifade ile metnin akıcılığını sağlamayı seçmiştir. Kısacası Abdellî, pastane sözcüğünün Arapçaya çevirisinde Aixelâ'nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejisini kullanmıştır. *Yeni Hayat* romanını İngilizcesinden Arapçaya aktaran Hasan'nın çevirisine bakıldığında pastane sözcüğü için “Fransız pastanesi” şeklinde bir ifade karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda romanın İngilizce çevirisi incelendiğinde “patisserie” olarak çevrildiği görülmektedir (Pamuk, 2015). Fransızca kökenli olan bu sözcük Türkçe pastane sözcüğünün de kaynağını oluşturmaktadır. Patisserie sözcüğünün Türkçeye çevirisi genellikle pastane şeklinde olmasının yanı sıra Fransız pastanesi şeklinde de çevrilmektedir. Hasan, ara dil üzerinden yaptığı çevirisinde, ilgili kültürel ögenin ara dil kültürel yapısını korumuştur. Bu durumda kültürel öge, kaynak kültürel yapısından farklı bir sözcükle karşılanmış olup erek okuyucu açısından da kaynak kültürün farklı algılanmasına sebep olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda aktarılan kültürel öge, istenilen anlamdan ya da erek kültür bakımından farklılık gösterdiği için Hasan'nın çevirisi Aixelâ'nın *tam evrenselleştirme* stratejileri dâhilinde değerlendirilmektedir.

3.3.4. Kuruluşlar, etkinlikler, süreçler, kavramlar

Örnek 1

Pamuk (2017)	Bir gazete kesiğiyle karşılaştım: ERENKÖY'DE CİNAYET. (AA): (s. 112)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	فاجأتني قصاصة جريدة: جريمة إران كوي. (و.أ.): (s. 144)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	وجدتُ أُمَامِي قصاصة جريدة: جريمة قتل في أرُنْ كوي (وكالة أنباء الأناضول): (s. 138)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	حين صادفت قصاصة الصحف التالية: جريمة قتل في منطقة ((أرنكوي)) (وكالة أنباء أنقرة): (s. 200)

Anadolu Ajansı, Gazeteci Yunus Nadi Abalıoğlu ile gazeteci yazar Halide Edip Adıvar'ın fikri ile Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nin açılışından günler önce 1920'de kurulmuştur (Anadolu Ajansı, 2020). Tam yüz yıldır Türkiye ve dünyadan haberler sunan Anadolu Ajansı, uluslararası bir bilinirliğe de sahiptir. Genellikle tam adının kullanılmasının yerine AA şeklinde kısaltması kullanılmaktadır. Bu tür kısaltmalara Arapça metinlerde rastlamak pek mümkün değildir. Arapçaya aktarılan kısaltma isimlerin çevirisinde kısaltmayı oluşturan ise ya açıklaması ya da okunduğu şekliyle *yazımsal uyarlama* stratejisi ile çevirisidir. Örnek olarak TRT, “آر. تي. آي” şeklinde kısaltılmıştır. Bu doğrultuda Abdellî'nin çevirisine bakıldığında AA için “و.أ.” şeklinde bir karşılık vermiştir. İsmi Arapça karşılığına baktığımızda ise “وكالة الأناضول” [Wikâlatu'l-'anâdûl] şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Anlaşıldığı üzere Abdellî, Türkçesinde olduğu gibi ismin, Arapça karşılığı olan sözcüklerin baş harflerini kullanarak bir kısaltmayla Arapçaya aktarmıştır (وكالة الأناضول / و.أ.). Abdellî'nin bu çevirisi, daha önce böyle bir kısaltma ile karşılaşmayan erek okuyucu açısından anlamı zorlaştırmakla birlikte istenilen kaynak kültürel ögenin anlaşılmasını da kısıtlamaktadır. Abdellî'nin bu çevirisi Aixelâ'nın *tam evrenselleştirme* stratejileri dâhilinde yer almaktadır. Sıdkî kaynak kültürel ögenin çevirisinde Aixelâ'nın *dilsel çeviri* stratejisinden yararlanarak “وكالة أنباء الأناضول” [Wikâlatu 'anbâ' i'l-'anâdûl] şeklinde bir Arapça karşılık vermiştir. Hasan, AA için “Ankara Haber Ajansı” şeklinde bir karşılık vermiştir. Hasan'ın bu çevirisi erek

okuyucunun metni anlamasını sağlarken kaynak kültürel ögenin karşılığını dolaylı olarak verdiği için *sınırlı evrenselleştirme* stratejisinden yararlandığı söylenebilmektedir.

Örnek 2

Pamuk (2017)	İstanbul'dan gelen ve <u>PTT Genel Müdürlüğü</u> 'nde hatırı sayılır dostları olan bir askerlik arkadaşı olduğumu söylemem gerekti (s. 137).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	كان علي القول إنني قادم من اسطنبول، ولي أصدقاء محترمون في <u>المديرية العامة لمؤسسة البريد والبرق والهاتف</u> ، وأنا صديقه في الجندية. (s. 171)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	اضطرتُ لإخبارها بأنه كان زميلي أثناء الخدمة العسكرية، وأني قادم من استانبول وأن لي علاقات معتبرة مع أشخاص مرموقين في <u>الإدارة العامة للبريد</u> . (s. 167)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	كنت مجبراً على قول إنني زميله من الجيش جاء كل هذا الطريق من اسطنبول وأن لدي تأثيراً كبيراً في <u>الإدارة العامة لخدمات البريد</u> . (s. 243)

İlk posta nezaretinin kurulması ile 1840'ta faaliyet göstermeye başlayan kurum, ilerleyen yıllarda telgraf ve telefonunun icadı, bağlı olduğu bakanlıkların değişmesi ve siyasi otoritenin de etkisiyle farklı isimlendirmelerle anılmıştır. Son olarak 2000 tarihli kanun gereği adı “T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT)” olarak değiştirilmiştir (PTT, 2000). İlgili kültürel öge için Abdellî'nin verdiği Arapça karşılık incelendiğinde kısaltma olarak verilen ifadenin açılımından hareketle *dilsel çeviri* stratejisinden yararlanmış olduğu görülse de kısaltmayı (PTT) oluşturan sözcüklerin teşkil ettiği kelimelerin birini farklı çevirdiği dikkat çekmektedir. Zira Abdellî, posta “البريد [el-Barîd]” ve telgraf “البرق [el-Bark]” için doğru karşılık verirken teşkilatı sözcüğünü Arapça telefon “الهاتف [el-Hâtif]” olarak karşılamıştır. Sıdkî ise “Posta Genel Müdürlüğü” anlamında bir tamlama ile Arapçaya çevirisini sunarak bir *sınırlı evrenselleştirme* stratejisi ile erek okuyucunun kendi kültüründen bir ifade ile karşılık vermiştir. Bu durum, Hasan'nın çevirisinde de aynı benzerliği arz etmektedir. Arap ülkelerinde posta bakanlık teşkilatlarına verilen isimler birbirinden ufak nüanslarla farklılık göstermektedir. Hasan da “Posta Hizmetleri Genel Müdürlüğü” anlamında verdiği Arapça çevirisi ile Aixelà'nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejisinden yararlanmıştır.

3.3.4.1. Siyasi ve İdari Konular

Örnek 1

Pamuk (2017)	Başkan arkadaşlarımızı yatıştırdı: Belediye ile tam bir iş birliği içindeydiler ve vilayet merkezindeki <u>jandarma</u> birlikleri olaylar çıkar çıkmaz bastıracaktı (s. 82).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	هدأ الرئيس. أصدقاءنا: إنهم متعاونون تماماً مع البلدية، وفور نشوب الأحداث ستهب <u>الجندرية التي في مركز المحافظة للمداهمة</u> . (s. 104)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	الرئيس هدأ رفاقنا: إنهم في تعاون كامل مع البلدية ووحدات <u>الدرك</u> في مركز الولاية ستحضر فور حصول اضطرابات. (s. 101)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	لقد أكد لمؤيدينا أن مكتبه سوف يوفر كامل التعاون، ووحدات الشرطة (البوليس الفرنسي) القادم من العاصمة المحلية كان سيضع حداً قاطعاً لأي نوع من الشغب الذي يمكن أن يحدث. (s. 147)

İtalyanca “gendarme” kökünden dilimize dâhil olan jandarma sözcüğü, “Yurt içinde genel güvenliği ve kamu düzenini korumakla görevli, yasa ve nizamların koyduğu hükümlerin yürütülmesini ve bunlara dayanan hükûmet emirlerinin yerine getirilmesini sağlayan silahlı askerî kuvvet.” (TDK, 2011, s. 1243) anlamına gelmektedir. Araplar, jandarma birlikleri için genel olarak “الدرك [ed-Derk]” ve “الحرس الوطني [el-Ḥarasu’l-watani]” ifadelerini kullanmaktadırlar. Bu doğrultuda, kullanmış olduğu ifadenin erek kültüre birebir uyması bakımından Sıdkî’nin Aixelâ’nın *dilsel çeviri* stratejisinden yararlandığı söylenebilmektedir. Abdellî ise bu sözcüğün çevirisinde *yazımsal uyarlama* stratejisini kullanmıştır. *Yeni Hayat* romanını İngilizceden Arapçaya aktaran Hasan ise sözcüğün İngilizce anlamına daha yakın bir ifade kullanmayı tercih etmiştir. Hasan çevirisinde “وحدات الشرطة [Waḥadātu’ş-şurta]” (polis birlikleri) ifadesinin yanı sıra buna bir metin içi açıklama ekleyerek “البوليس الفرنسي [el-Bûlîsu’l-faransi]” (Fransız polisi) şeklinde bir çeviride bulunmuştur. Romanın İngilizce çevirisi gözden geçirildiğinde ise “gendarme units (jandarma birlikleri)” ifadesi kullanılmıştır (Pamuk, 2015, s. 103). Bu ifade jandarma sözcüğünün İngilizcedeki en yakın ve İngilizce okuyucu kitlesi açısından en anlamlı ifadesidir. Hasan’ın yapmış olduğu çeviri ve fazladan eklemiş olduğu açıklama, anlatılması gereken kaynak kültürel ögenin korunmaması, erek okuyucu açısında bir soru işareti ve metin bütünlüğüne farklı düşmesi

bakımından Aixelà'nın *tam evrenselleştirme* stratejileri dâhilinde olduğu söylenebilmektedir.

Örnek 2

Pamuk (2017)	Mehmet'i neredeyse saati saatine izleyebilen bu tecrübeli adamın taşradaki başka bazı meraklı babalara ya da <u>Millî İstihbarat Teşkilatı</u> 'na daha önce de öğrenciler hakkında rapor yazdığını düşündüm (s. 107).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	اعتقدت أن هذا الرجل المجرب الذي يكاد يتعقب محمداً في كل ساعة كان من قبل يخضّر تقارير لبعض الآباء الفضوليين من القرى، أو <u>لتشكيلات المخابرات القومية (Mit)</u> بحق بعض الطلبة. (s. 136)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	فكرت أنّ هذا الرجل المجرب الذي استطاع مراقبة محمد على مدار الساعة تقريباً، لابد أنه سبق أن كتب تقارير كثيرة بحق الطلاب لصالح آباء فضوليين آخرين في الزيف أو لصالح <u>جهاز الاستخبارات القومي (MIT)</u> . (s. 133)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	تخيلت أن هذا الرجل الخبير - الذي كان قادراً على إبقاء عينية على محمد ساعة بساعة- من المحتمل أنه كتب تقارير فيما مضى عن طلاب آخرين لمصلحة الآباء القلقين في المقاطعات المختلفة أو <u>للمكتب القومي للتحريات</u> . (s. 192)

Yeni Hayat romanında yer alan, millî güvenlik, kolluk, iç ve dış istihbaratın sunulduğu Türkiye Millî İstihbarat Teşkilâtı (MİT) isim tamlamasının Arapça çevirileri incelemesinde Abdellî tarafından *dilsel çeviri* stratejisi doğrultusunda tamlamayı oluşturan sözcüklerin Arapçaya aktarımının yanı sıra tümcenin kısaltması (MİT), *tekrar* stratejisi ile erek metne eklenmiştir. Genellikle bir ülkenin istihbarat teşkilatı adı olarak kısaltma harflerin oluşturduğu yapı kullanırken ismin tamamı tam olarak bilinmemektedir. Bu sebeple Abdellî çevirisine, birebir metinde olmamasına rağmen kaynak kültüre ait bir yapıyı ekleyerek erek okuyucuya okuduğu kültür hakkında bir bilgi aktarmıştır. Sıdkî'nin izlediği yol da Abdellî'nin izlediği yol ile aynı güzergâhta bulunmaktadır. Romanı İngilizcesinden aktaran Hasan'nın çevirisine bakıldığında ise İngilizce metinde geçen "National Bureau of Investigation (Ulusal Soruşturma Bürosu)" (Pamuk, 2015) şeklinde geçen yapıyı dilsel çeviri ile Arapçaya aktardığı görülmektedir. Hasan'nın çevirisi, Türkçe metinde geçen yapıya birebir uymuyor olsa da erek okuyucunun anlatılmak istenileni rahatlıkla kavrayacağı bir düzeyde olması sebebiyle Aixelà'nın *dilsel çeviri* stratejisine örnek teşkil ettiği söylenebilmektedir.

3.3.4.2. Dinî konular

Örnek 1

Pamuk (2017)	Kutular, dantelli örtüler, kadife perdeler, cilalı tahtalar, nazarlıklar, boncuklar, çıkartmalar ve süslerle modern bir <u>mihraba</u> çevrilmiş yükseltideki ekrans (s. 63).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	وغدت الشاشة في ذلك المرتفع المتحول إلى ما يشبه <u>محراب</u> حديث بما عُلق عليه من علب وأغطية مطرزة الحواف، وستائر مخملية، وأخشاب ملمعة، وخرزات عين الحاسد، وخرزات عادية، (s. 80)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	كانت الشاشة المرفوعة إلى أعلى والمزينة بالعلب وأغطية الدانتيل وستائر من المخمل والخشب المطلي والتمايم والخَزَز والصور اللاصقة ومختلف التزيينات التي حوّلتها إلى <u>محراب</u> حديث. (s. 78)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	فقد كان التليفزيون -الذي يكون مليئاً بالصناديق، مفارش المائدة، ستائر مخملية، أساس خشبي مطلي بملمع الخشب، تمايم، عيون حاقدة، ملصقات، تحف، ويرتفع إلى حالة <u>المذبح</u> الحديث. (s. 113)

Mihrap, “Cami, mescit vb. yerlerde Kâbe yönünü gösteren, duvarda bulunan ve imama ayrılmış olan oyuk veya girintili yer.” (TDK, 2011, s. 1680) olarak tanımlanmıştır. Çevirmenlerden Abdellî ve Sıdkî, mihrap sözcüğünün karşılığını Arapça ve İslami literatüre uygun olan “محراب [Mihrâb]” ile vererek *iletişimsel çeviri* stratejisinden yararlanmışlardır. Büyük oranda dikkat çeken Hasan’ın çevirisine göz atıldığında ise İslam dininin bir ögesi olan mihrap sözcüğü için antik dinlerde yaygın olan ve özellikle Musevilik ve Hristiyanlıkta önemli bir yere sahip olan “sunak” sözcüğü ile karşılık verilmiştir. Sunak, “Tapınaklarda, üzerinde kurban kesilen, günlük yakılan, dinî tören yapılan taş masa.” (TDK, 2011, s. 2171) anlamına gelmektedir. Hasan’ın, çevirisinde yararlandığı romanın İngilizce versiyonuna bakıldığında ise mihrap sözcüğü İngilizceye “altan (sunak)” (Pamuk, 2015, s. 76) şeklinde aktarıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumda Hasan, mihrap sözcüğünü İngilizceden Arapçaya aktarırken her ne kadar dilsel çeviride bulunmuş gibi görünse de sözcüğün istenilen asıl anlamı dikkate alındığında, erek okuyucuya aktarımın orijinalinden tamamen farklı bir anlam ile karşılık vermesi bakımından bu çeviri, Aixelà’nın *tam evrenselleştirme* stratejileri arasında değerlendirilmiştir.

Örnek 2

Pamuk (2017)	Bir zamanlar Melek Şeker Çiklet Anonim Şirketi'nin yazıhane ve imalathanesinin yer aldığı Çiçeklidere Sok. No: 18'de, <u>İmam Hatipli öğrencilerin yurt olarak kullandığı altı katlı bir apartman vardı</u> (s. 202).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	وفي شارع (تشيشكلي درة) رقم 18. حيث كان مصنع شركة ملاك للعلكة المساهمة، ومكتب إدارتها يوجد بناء بستة طوابق يستخدم بيتاً لطلاب مدارس الأئمة والخطباء. (s. 251)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	في الرقم 18 من شارع 'ججكلي دَرَه' الذي كانت تحتله مكاتب شركة ملاك المغفلة للسكاكر والعلكة معملها. وجدت مكانها بنايةً من ستة طوابق تُستخدَم من قبل طلاب <u>التعليم الديني</u> كدار طلبية. (s. 244)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	في موقع حيث كانت توجد سابقاً مكاتب ومبنى الإنتاج لشركة الملاك للحلوى واللبنان في 18 شارع بلوومنيجدال، كان هناك الآن يقف مبنى من ستة طوابق يستخدم كبيت لطلاب (مدرسة الإمام والواعظ). (s. 353)

İlk defa 1913 yılında imam ve hatip yetiştirmek üzere “ıslâh-ı medâris” programı çerçevesinde “Medresetu’l-’a’imme ve’l-hutabâ” (Ayhan, 2020) adıyla açılan İmam Hatip Liseleri, daha sonrasında siyasi ve idari durumlar doğrultusunda kapanmış, isim değiştirmiş ve sonuç olarak yeni yasalar ve değişen kanunlar ışığında günümüzde eğitim ve din eğitimi vermek amacıyla faaliyetlerine devam etmektedir. Arap ülkelerinde din eğitimi veren okul isimlerinin, farklılık arz etmekle birlikte genellikle şeri/ dinî okullar şeklinde isimlendirmelere sahip olduğu görülmektedir. İlgili kültürel ögenin çevirisi incelendiğinde, Abdellî, yukarıda da bahsi geçtiği üzere tamlamanın Arapça doğru karşılığını vermiştir. İmam hatip tamlaması Arapça’ya aktarıldığında gramatik sebeplerden ötürü çoğul “الأئمة والخطباء [el-’A’imma ve’l-hutabâ]” (imamlar ve hatipler) şeklinde yazılmaktadır. Bu doğrultuda Abdellî, çevirisinde kaynak kültürü korumasının yanı sıra erek kültüre de en uygun aktarımda bulunarak *iletişimsel çeviri* stratejisinden yararlanmıştır. Sıdkî ise “imam hatipli öğrencilerin” tümcesini “طلاب التعليم الديني [Ṭullâbu’t-ta’lîmi’d-dîni]” (din eğitimi öğrencileri/ talebeleri) şeklinde çevirmiştir. Böylelikle Sıdkî, ilgili kültürel ögenin çevirisinde, erek kültüre ait bir karşılığa bulunarak Aixelâ’nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejisinden yararlanmıştır. Son olarak Hasan ise tümcenin birebir Arapça karşılığını vererek *dilsel çeviri* stratejisini kullanmayı tercih etmiştir.

3.3.4.3. Sanatsal konular

Örnek 1

Pamuk (2017)	Bakın mesela, bir akşam evde karımla kızım uyuduktan sonra başlayan o çekici ve acı verici sessizlikte, Canan'ı, beni onunla karşılaştıran kitabı, yani hayatı, meleği, kazayı, zamanı, televizyonun kaleydoskop renklerine dalgınlık ve hayranlıkla bakarak düşünürken, bu müziğin aşk hakkında bana fısıldamış olduklarından bir <u>göldeste</u> yapabileceğim aklıma geldi (s. 182).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	انظروا، مثلاً بعد أن نامت زوجتي وابنتي، في ذلك الصمت الجذاب والمؤلم، كنتُ أفكر بجانان، والكتاب الذي قابلني بها، أي الحياة والملاك والحدث والزمن حينما كنت أنظر إلى ألوان الطيف التلفازي بإعجاب وشروء. لأن تلك الموسيقى همست لي حول العشق؛ خطر ببالي أنني أستطيع كتابة (معجم). (s. 226)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	خذوا مثلاً، ذات مساء، في ذاك الصمت الجذاب والمؤلم الذي ساد بعد أن نامت زوجتي وابنتي، وأنا أفكر بجانان والكتاب الذي جمعني بها والحياة الجديدة والملاك وحادث السير والزمن وعيناني تنظران بشروء وافتتان إلى ألوان التلفزيون الكلايدوسكوب، خطر لي أن بوسعي أن أجمع باقة مما همسته لي تلك الموسيقى بخصوص الحب. (s. 222)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	فلنفترض -على سبيل المثال- أنه حدث لي أن استطعت أن أضع مجموعة من الأشعار معاً التي ألهمتنني إياها الموسيقى التي تهمس لي عن موضوع الحب في هذا الهدوء المغناطيسي والألم الذي بدأ بعد خلود زوجتي وابنتي للنوم، وثركت أنا أشاهد بتعجب وذهول الألوان المتدفقة النبعثة من التلفزيون بنتما أفكر في جنان، الكتاب الذي جمعنا معاً، الحياة الجديدة، الملاك، الحادثة، الوقت. (s. 320)

Farsçadan dilimize geçmiş olan göldeste sözcüğü, Türk Sözlük'e göre "seçki" anlamına gelmektedir. Seçki ise, "Şairlerin, yazarların, bestecilerin eserlerinden alınmış, seçme parçalardan oluşan eser, göldeste, antoloji." (TDK, 2011, s. 2054) anlamına gelmektedir. Bu sözcüğün Arapça karşılığı Türkçe-Arapça Kapsamlı Sözlük'te "مختارات، مُنتقيات، مُنتخبات،" şeklinde belirtilmiştir. Bu doğrultuda, ilgili sözcüğün Arapça çevirisi incelendiğinde en yakın anlamın Hasan tarafından "مجموعة" ilgili sözcüğün Arapça çevirisi incelendiğinde en yakın anlamın Hasan tarafından "مجموعة" [Macmû'atun mina'l-'aş'âr] karşılığı ile verildiği anlaşılmaktadır. Hasan'nın, çevirisinde *iletışimsel çeviri* stratejisinden yararlandığı söylenebilmektedir. Diğer iki çeviri incelendiğinde ise Sıdkî'nin göldeste sözcüğü için "باقة [Bâka]" (buket, deste, demet, paket) şeklinde bir karşılık verdiği görülmektedir. Sıdkî'nin ilgili sözcüğün kaynak metin anlamından çok uzak bir anlamla karşılaşması bakımından bu çeviri Aixelà'nın *tam evrenselleştirme* stratejilerine örnek teşkil etmektedir. Abdellî ise ilgili kültürel ögenin

çevirisinde “معجم [Mu‘cam]” (sözlük) sözcüğünü kullanmayı tercih etmiştir. Anlamsal ve bağlamsal olarak kaynak kültürel yapıya uymaması bakımından bu çeviri de Aixelà’nın *tam evrenselleştirme* stratejileri içerisinde değerlendirilmiştir.

Örnek 2

Pamuk (2017)	Belki video filminde <u>Yeşilçam</u> aşıkları birbirlerini yanlış anlayıp ağlarken geçmişimin ve geleceğimin mor ve kurşuni renkleri ekranda belirdiği için (s. 215).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	ولعله ظهور لوئيّ مستقبلّي وماضيّ البنفسجيّ والرصاصي على الشاشة حين كان عاشقا <u>السينما التركية</u> ، يبكيان لسوء فهم كل منهما الآخر في فيلم الفيديو. (s. 265)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	أوربما لأن ألوان ماضيّ ومستقبلي الأرجوانية والرصاصيّة ظهرت على الشاشة حينما حدث سوء تفاهم بين العاشقين من <u>(الصنوبرة الخضراء)*</u> في فيلم الفيديو وراحا يبكيان. (s. 258)
*الصنوبرة الخضراء: مدينة السينما التركية في استانبول.	
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	ربما لأن ماضي ومستقبلي ظهرا الألوان البنفسجية والرمادية على الشاشة حيث العشاق الذين أساءوا فهم بعضهم البعض ينتحبون في فيلم من صنع <u>((ستوديوهات يسيلسام))</u> . (s. 373)

1960’lar itibari ile Türk sinemasına Yeşilçam adı verilmiştir. İstanbul’da yer alan Beyoğlu semtine yakın Yeşilçam Sokak, film sektörünün canlanmaya başladığı dönemde çoğu film yazıhanesine ev sahipliği yapmasından dolayı şöhret kazanarak adı, Türk sinemasının sembolü hâline gelmiştir. Sanatsal anlamda Türk kültüründe önemli bir konuma sahip Yeşilçam sineması, zengin içeriği bakımından toplumsal olarak da yüksek bir değere sahip olmuştur. İlgili kültürel ögenin çevirileri incelendiğinde ilk olarak Abdellî’nin Yeşilçam sineması için “Türk sineması (السينما التركية) [es-Sînama’t-turkiyya]” anlamında bir ifade tercih etmesi kaynak kültürel ögenin erek okuyucu açısından bilinmeyen bir sözcük olmasından kaynaklı olarak, bu çeviride bulunduğu düşünülmektedir. Bu şekilde Abdellî bir bütünün parçası olan Yeşilçam yerine daha genel ifade kullanarak Türk Sineması çevirisi ile Aixelà’nın *metin içi açıklama* stratejisini kullanmıştır. Sıdkî ise kaynak kültürel ögeyi hiç bozmadan, direkt olarak ve birebir çeviri ile erek okuyucuya sunmuş ve yeni bir ifade teşkil etmesi bakımından *metin dışı açıklama* stratejisini kullanarak hedef kültüre tanıtmıştır. Sıdkî, eklemiş olduğu metin dışı açıklamada “Yeşilçam, İstanbul’da Türk sinemasının

şehridir.” anlamında bir ifade kullanmıştır. Son olarak Hasan’ın yapmış olduğu Yeşilçam çevirisi incelendiğinde *yazımsal uyarlama* stratejisini kullandığı görülmektedir. Ancak Hasan’nın bu uygulamada Türkçe “ş” ve “ç” karakterleri için “s” sesini kullandığı dikkat çekmektedir. Yani erek okuyucu, ilgili kültürel öğeyi Arapça metinde “Yesilsam stüdyoları” şeklinde okuyacaktır. Hasan’ın çevirisini yaptığı İngilizce orijinal metin incelendiğin ise “Yeşilçam studios” (Pamuk, 2015) ifadesinin kullanıldığı görülmüştür. Bu doğrultuda “ç” sesinin Hasan açısından yabancı sayılıyor olması varsayılarak onun yerine “s” sesini kullandığı düşünülmektedir.

3.3.5. Davranışlar ve Gelenek-görenekler (Jestler ve Alışkanlıklar)

Örnek 1

Pamuk (2017)	<u>Amuda kalkmış</u> koltuklar arasından, yerçekimine karşı koyamayıp tavana dökülen gözlüklere, camlara, zincirlere, meyvalara basa basa zevkle yürürken bir şey hatırladım sanki (s. 48).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	وبينما كنتُ أسير مستمتعاً واطئاً بقدمي النظارات، والزجاج، والسلاسل، والفواكه المندلقة على السقف غير مستطبعة مقاومة الجاذبية الأرضية، وبين المقاعد <u>القافزة في الهواء</u> تهباً لي أنني تذكرت شيئاً. (s. 62)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	تقدّمتُ بين المقاعد التي ارتفعت بصورة عمودية وأنا أمشي بلدة فوق النظارت وقطع الزجاج والسلاسل والفواكه التي عجزت عن مقاومة الجاذبية الأرضية فتساقطت على السقف، بدا لي كما لو أنني تذكرت شيئاً. (s. 62)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	وكنت أمرّ مخلفاً كل المقاعد خلفي، أشعر بالرضا لكوني أخطو على نظارات، أشياء من الزجاج، سلاسل، والفاكهة التي خضعت للجاذبية ووقعت على السقف. عندئذٍ بدا أنني تذكرت شيئاً. (s. 90)

Amuda kalkmak, “İki eli üstüne dayanarak bacaklarını havada dikey tutma.” (TDK, 2011, s. 116) olarak tanımlanmıştır. Aynı zamanda bir spor egzersizi niteliğinde olan amuda kalkma hareketinin Arapçası incelendiğinde Türkçe-Arapça Kapsamlı Sözlük’te karşımıza “الوقوف” (iki el üzerinde durmak) (İşler & Özay, 2015, s. 57) şeklinde çıkmaktadır. *Yeni Hayat* romanı Arapça çevirileri incelenmiş olup ilk olarak Abdellî’nin “[el-*qâfiza fi’l-hawâ*]” (havada zıplayan) şeklinde bir karşılık verdiği görülmektedir. Abdellî, kaynak öğeye yakın bir anlam vermek adına çeviriye kendi yorumunu katmıştır. Ancak bu

durumda kaynak kültürel ögenin etkisi azalmış ve çeviri kaybına neden olmasından dolayı bu çevirinin Aixelà'nın *tam evrenselleştirme* modeline bir örnek teşkil ettiği söylenebilmektedir. Sıdkî ise “ارتفعت بصورة عمودية” (dikey bir şekilde yükseldi)” anlamında yaptığı Arapça çevirisinde amuda kalkma hareketinin dilsel anlamını vermeye çalışmıştır. Literal anlamından farklı bir karşılık ile çeviren Sıdkî'nin tercümesi, metni okuyan erek okuyucunun zihninde, kaynak kültürel ögede anlatılmak istenen davranıştan farklı bir hareket canlanmasına sebep olacaktır. Bu sebeple Sıdkî'nin çevirisi için de *tam evrenselleştirme* stratejisine bir örnek olduğu söylenebilmektedir. Hasan ise Newmark'ın davranışlar başlığı altında değerlendirilen amuda kalkma hareketini çevirmeyerek Aixelà'nın *çıkarma* stratejisini kullanmıştır.

Örnek 2

Pamuk (2017)	"Ah doktor bey çok sever okumayı!" diye <u>kıkırdadı</u> güçlü, kararlı Kim Novak (s. 150) .
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	تَأْتَتْ (كيم نوافك) الحازمة: ((آآآه. السيد الطبيب يحب القراءة كثيراً)). (s. 187)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	آه... السيد الدكتور يحبُّ القراءة كثيراً، قالت كيم نوافك القوية والحازمة وهي <u>تكرّر</u> ضاحكة. (s. 183)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	((آه، فالطبيب يحب القراءة!)) قالت ((كيم نوافك)) الراغبة والقادرة وهي <u>تضحك</u> . (s. 265)

Kıkır kıkır, “İçinden gelerek, sesli bir biçimde gülmek”; kıkırdamak yüklemi ise, "kıkır kıkır" diye ses çıkararak gülmek” (TDK, 2011, s. 1406) anlamındadır. Gülme esnasında ortaya çıkan sestten türetilen bu fiil, Türk kültürüne özgüdür. *Yeni Hayat* romanında geçtiği metin içi bağlam doğrultusunda Arapça çevirilerinin incelemesinde ilk olarak Abdellî tarafından “تَأْتَتْ [Ta'ta'at]” (kekeledi) olarak çevrildiği dikkat çekmektedir. “Kekelemek” yüklemi ile Abdellî'nin çevirisinde neden bu sözcüğü seçtiği bilinmemekle birlikte, verilmesi gereken anlamın dışında kalması sebebi ile Aixelà'nın *tam evrenselleştirme* stratejilerinden sayılmaktadır. Sıdkî ise “تكرّر ضاحكة [Tukarkiru dâhika]” (çokça gülmek) karşılığı ile Türkçe anlamına yakın bir tercüme ile Aixelà'nın *dilsel çeviri* stratejisini

kullanmıştır. *Yeni Hayat* romanını İngilizcesi üzerinden Arapçaya aktaran Hasan'ın çevirisini incelemeyen önce ilgili kültürel ögenin İngilizce orijinal metinde geçtiği örneği verilecek olursa “Oh, the doctor just loves to read! Chuchled this willing and able Kim Novak.” (Pamuk, 2015, s. 200) şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Kıkırdamak sözcüğü için Gün, İngilizce birebir anlam karşılığı olan “chuchle (kıkırdamak)” sözcüğünü seçmiştir. Hasan ise bu sözcüğü Arapçaya daha genel bir ifade ile “gülme” şeklinde çevirmeyi tercih etmiştir. Böylelikle Hasan'ın çevirisinde Aixelà'nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejisini kullandığı söylenebilmektedir.

3.3.6. Deyim ve İfade Kalıpları/Kalıp ifadeler

Örnek 1

Pamuk (2017)	"O <u>dünya münya</u> yok. Hepsi bir hikâye." (s. 36)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	ذلك العالم (المالم) غير موجود. الأمر كله مجرد حكاية. (s. 31)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	ليس هناك عالم ولا من يحزنون. إنها مجرد حكاية. (s. 32)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	عالم من هراء، هذا العالم لا وجود له. (s. 49)

İkilemeler, Türkçe dil bilgisinde, ses veya anlam yönünden benzerlik taşıyan, en az iki kelimenin tekrarlanmasıyla oluşan, anlamı pekiştirmek, anlatımı zenginleştirmek ve cümleye anlam katmak amacıyla oluşturulan sözcük gruplarıdır.

Yukarıda verilen örnekte Pamuk, biri anlamlı diğeri anlamsız olmak üzere iki kelimenin tekrarlanmasıyla yapılan ikilemelerden kullanmıştır. Türkçede “m-” ünsüzüyle yapılan ikilemeler “ve saire”, “benzer”, “ilgili şeyler” anlamını verir (Suçin, 2006). Dünya münya ikilemesi için Abdellî, “العالم (المالم) [el-‘Âlam (el-mâlam)]” şeklinde bir çeviri sunmuştur. Klasik Arapçada itba’ olarak adlandırılan bu ikilemelere pek az rastlandığı için Suçin (2006) bu yapılarda “fosilleşmiş” tanımını kullanmıştır. Aynı zamanda “Arapça ikilemelerde ses

benzeşmesi sözcüğün genellikle son sesinde meydana gelir.” (Suçin, 2006) ifadesiyle bu tür ikilemelerin meydana geliş şekli açıklanmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere Abdellî, Türkçedeki ikilemeyi birebir Arapçanın da yapısına uydurarak erek dile aktarmıştır. Hatta böylelikle Arapçaya yeni bir ikileme ya da itba kattığı söylenebilmektedir. Sonuç olarak Abdellî’nin çevirisinde, Aixelâ’nın *dilsel çeviri* stratejilerini kullandığı söylenebilmektedir. Sıdkî ise “العالم ولا من يحزنون” [el-‘Âlam walâ man yahzanûn] şeklinde bir ifade kullanarak çevirmiştir. Elde edilen çeviri incelendiğinde diyalektik bir yapı olduğu anlaşılmakta olup genellikle halk ağzında, yapılan eylemin iyi bir sonuç vermemesi durumunda “Geçmiş olsun.” anlamında kullanılmaktadır. Sıdkî’nin istenilen anlamı tamamen erek dil öğelerine uygun bir ifade ile çevirdiği anlaşılmaktadır. Bu yüzden bahsi geçen çeviriyi Aixelâ’nın *tam evrenselleştirme* stratejileri dâhilinde ele almak mümkündür. Son olarak Hasan’ın bu ikileme örneğini karşılamak için “العالم” [el-‘Âlam] (dünya) ifadesini kullanarak çevirdiği görülmektedir. Bu çeviride, çevirmen, ses benzetimleriyle oluşturulan yapıyı erek dile düz anlamı ile çevirerek Aixelâ’nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejisini kullandığı görülmektedir.

Örnek 2

Pamuk (2017)	"Bugün bu kasabada," -evet kasaba demişti- " <u>bir lokma bir hırka</u> demek ayıp sayılıyorsa ve ellerine kına yakan hanımlar küçümseniyorsa o postacının ve otobüslerin ve kahve televizyonlarının Amerika'dan getirdikleri yüzündendir (s. 142).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	((إذا كان اليوم قول: <u>لقمة وهدمة</u> ، عيب في هذه البلدة -نعم قال بلدة- وإذا كان يُستهزأ بالنساء اللواتي يصبغن كفوفهن بالحناء، فهذا بسبب ما يجلبه الساعي، وتجلبه الحفلات والتلفزيونات من أمريكا. (s. 177)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	إذا كان يعاب علينا اليوم في هذه البلدة أن نتلفظ بكلمة مثل <u>اللُقمة والخِرقة</u> ، وإذا كان يتم الاستخفاف بالسيدات ذوات الأيدي المحناة، فما ذلك إلى بسبب ما يأتينا به من أمريكا ساعي البريد ذاك والحفلات وتلفزيونات المقاهي. (s. 173)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	((إذا كان اليوم في المدينة)) -نعم، لقد قال ((مدينة)) - ((فكرة العيش حياة زاهدة تُعتبر شيئاً مخجلاً، ويتم احتقار السيدات اللاتي يضعن الحنة على أصابعهن، فكل هذا بسبب الأشياء التي جلبها الأمريكيان للداخل بواسطة رجل البريد هذا، الحفلات، وأجهزة التلفزيون في المقاهي. (s. 251)

Bir lokma bir hırka Türkçe Sözlük uyarınca “Hayatta azla yetinmeyi, dervişçe geçinmeyi anlatan bir söz.” (TDK, 2011, s. 360) anlamına gelmektedir. Bu sözcüğün Türkçe-Arapça

Kapsamlı Sözlük'teki Arapça karşılığı incelendiğinde “حياة زاهدة (züht hayatı)” (İşler & Özay, 2015, s. 174) şeklinde anlamlandırıldığı görülmüştür. Sözlük, bu sözün Arapçada tam bir deyim ve ifade kalıbı karşılığı olmadığı için literal anlamını vermekle yetinmiştir. Abdellî'nin çevirisine bakıldığında “لقمة وهدمة [Luḳmatun wa Hidma]” (bir lokma bir kıyafet) şeklinde *dilsel çeviri* stratejini kullanarak Arapçaya aktardığı görülmektedir. Ancak burada önemli bir husus vardır ki o da Abdellî'nin bu çevirisi erek kültür açısından değerlendirildiğinde bir çeviri kaybına yol açmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere Arapçada böyle bir deyim bulunmamaktadır. Daha önce bu tür bir ifadeyle karşılaşmayan erek okuyucu ise düz anlam ile yapılan çeviriden bir şey anlamayacak ve çeviri, bağlamın da akışını bozmaya sebebiyet verecektir. Bu yüzden Abdellî'nin çevirisi Aixelà'nın *tam evrenselleştirme* stratejileri ile değerlendirilmiştir. Bakıldığında benzer durumun Sıdkî'nin çevirisinde de söz konusu olduğu görülmektedir. “اللقمة والخرقة [el-Luḳmatu wa'l- ħırqa]” (bir lokma bir hırka) şeklinde verdiği karşılıkta, “الخرقة [el-Ĥırqa]” (hırka, yama, çaput, kumaş parçası) gibi birçok anlama sahip olduğu dikkat çekmektedir. Bu çeviri kaybının yanı sıra erek kültür okuyucusu tarafında bambaşka bir şekilde anlaşılma da neden olabileceği düşünülmektedir. Bu yüzden Sıdkî'nin çevirisi de *tam evrenselleştirme* stratejileri ile değerlendirilmiştir. Son olarak, ara dilden erek dile çeviride bulunan Hasan'ın çevirisine bakıldığında ise “العيش حياة زاهدة [el-'Ayşu ḥayâtun zâhida]” (züht hayatı yaşamak) şeklinde verdiği karşılık ile *metin içi açıklama* stratejisinden yararlandığı anlaşılmakta olup istenilene uygun bir çeviride bulunduğu görülmektedir.

Örnek 3

Pamuk (2017)	Yağmurluklu Seiko hayali, yağmurluklu kendi halinde bir amcaya dönüştü. Sonra ellerinde plastik torbalar, başörtülü yorgun bir <u>yengeyle</u> kız da amcaya katılınca (s. 143).
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	لحظة تفكيرى بأنه يجب أن يكون (سايكو) بمعطف مطري، أو عم بحاله وذاته بمعطف مطري. بعد ذلك حين انضمت إلى العم <u>أخت</u> متعبة مغطاة الرأس وابنتها حاملتين أكياس نايلون. (s. 179).

Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	تحول خيال سايكو ذي المعطف الواقى من المطر إلى عمّ في حاله ذي معطف واق من المطر. وحين انضمت بعد ذلك إلى العم كَنَّةً متعبة تغطي رأسها بمنديل ومعها ابنتها تحملان في أيديهما أكياسا من البلاستيك. (s. 175)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	وقد تحوّل الشبح تماماً من ((سيكو)) الذي يرتدي معطف المطر إلى رجل ذي طابع أبوي مسالم يرتدي معطف مطر، وعندما انضمت إليه سيدة تقليدية ترتدي إشارباً على رأسها وابنتهما. (s. 254)

Türk kültüründe bilindiği üzere Arap kültürüne kıyasla akrabalık ilişkilerini bildiren çok fazla tanım ve ifade bulunmaktadır. Türk kültürüne has olan ve birçok anlam ve bağlamda kullanılan yenge sözcüğü ve ifadesinin Türkçe Sözlük (TDK, 2011, s. 2571) ve Türkçe-Arapça Kapsamlı Sözlük'teki (İşler & Özay, 2015, s. 1180) karşılıkları bir arada verilecek olunursa karşımıza toplam dört farklı tanımlama çıkmaktadır. Bu tanımlar şu şekildedir:

1. (isim) Bir kimsenin kardeşinin, dayısının veya amcasının karısı. زوجة العم/ الأخ/ الخال
2. (isim) Bir erkeğin kendi karısından söz ederken kullandığı ad. زوجتي
3. (ünlem, teklifsiz konuşmada) Kadınlar için söylenen bir seslenme sözü. لفظة نداء مثل يا خالة
4. (isim, halk ağzında) Düğünde geline kılavuzluk eden kadın. دليّة عروس في الفرح

Parçadan anlaşılacağı üzere buradaki yenge tanımı üçüncü açıklamada yer alan ve bilinmeyen bir kadına halk ağzında hitaben kullanılan ifadeyi teşkil etmektedir. Arapça net bir karşılığı olmadığı anlaşılan bu sözcüğün yapılan çevirilerine bakıldığında ilk olarak Abdellî'nin "أخت" ['Uħt] (kız kardeş) şeklinde çevirisi karşımıza çıkmaktadır. Arap kültüründe bir kadına hitaben kullanılan bazı tanımlar şöyledir: "سيدة، مدام، آنسة". Bunlar daha modern literatürde yer alırken halk ağzında genellikle teyze dememek için bir kadına "أختي" (kız kardeşim, bacım) şeklinde de hitap edilmektedir. Böylelikle Abdellî'nin, erek halk diyalektinde yenge tabiri için en yakın ifadeyi kullanmayı tercih ettiği söylenebilmektedir. Bu karşılık ile her ne kadar çeviri sorunu ortadan kalmış gibi görünse de kaynak kültürel öğeye tam bir karşılık bulunamamıştır. Buradan hareketle Abdellî'nin çevirisi, Aixelà'nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejileri ile değerlendirilmiştir. Sıdkî ise yenge

sözcüğünü “كئة [Kenne]” (gelin) şeklinde Arapçaya aktarmıştır. Belirtildiği üzere birden fazla tanımı bulunan yenge sözcüğünün birinci açıklamasında belirtilen anlama göre yapılan bu çeviri, paragrafta geçtiği şekliyle yani asıl verilmesi gereken anlamdan uzak, gelin anlamı ile Arapçaya aktarılması, bir çeviri sorunu sayılmasının yanı sıra bağlamsal anlamı da zedelemektedir. Bu yüzden Sıdkî’nin, çevirisinde Aixelà’nın *tam evrenselleştirme* stratejilerinden yararlandığı söylenebilmektedir. Son olarak Hasan ise yenge sözcüğünü, “سيدة تقليدية [Sayyidatun taqlîdiyya]” (geleneksel bir kadın) şeklinde Arapçaya aktarmıştır. Bu çeviride ara dil İngilizcenin etkisi de bulunmaktadır. Tam karşılığını bulamayan çevirmen, bir metin içi açıklama şeklinde aktarmayı seçmiştir. Ancak istenilen kültürel öğeyi farklı yansıtmasından dolayı bir *tam evrenselleştirme* stratejisinin kullanıldığı söylenebilmektedir.

Örnek 4

Pamuk (2017)	İstanbul'da Canan'ı hemen bulup, kandırıp, buraya konağa getirip, Büyük Karşı Kumpas'ın kalbinde yıllarca, <u>onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine</u> yaşayabileceğimizi düşündüm bir an...(s. 175)
Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	فكرت لحظة بأن أعود إلى اسطنبول وأجد جانان فوراً، وأجلبها إلى المنزل هنا، وأقنعها بإمكانية عيشنا سنوات في قلب (مناهضة المؤامرة الكبرى). <u>وليحققوا ما أرادوا، ولنحصل نحن على ما نريد.</u> (s. 218)
Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	فكرت برهة أنني سأذهب إلى استانبول وألتقي بها فوراً فأقنعها بالمجيء إلى هذا القوناق حيث سيكون بوسعنا أن نعيش سنوات في قلب المؤامرة الكبرى المضادة... (s. 213)
Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	فكرت للحظة في فكرة وجود جنان في اسطنبول بسرعة، أقنعتها بحلو الكلام بالرجوع هنا إلى المنزل، حيث <u>قد نعيش في سعادة إلى الأبد في قلب المؤامرة المضادة للمؤامرة الكبرى...</u> (s. 308)

“Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.” halk masallarıyla büyümüş her Türk okuyucunun fazlasıyla işittiği bu cümle, genellikle masalların sonunda mutlu bittiğini belirten ve okuyan kişiye da masal kahramanlarının mutluluğundan pay biçen, onların sevincine ortak olma anlamı taşıyan bir ifadedir. Türk kültüründen doğan bu ifade kalıbının Arapça tam bir karşılığı görülmemektedir. Bu yüzden olacaktır ki Sıdkî bu ifadeye çevirisinde yer vermeyerek Aixelà’nın *çıkarma* stratejisi uyarınca erek metne eklememiştir. Abdellî ise dilsel olarak karşılık vermeyi seçerek, en basit şekli ile “Onlar istediklerini

gerçekleştirsınler, biz de dilediğimizi elde edelim.” anlamında bir karşılık ortaya çıkarmaktadır. Bu erek kültüre ait bir ifade olmadığı için çevirmenin tamamen erek dile uyarlaması sonucunda meydana gelmiştir. Bu doğrultuda Abdellî’nin *tam evrenselleştirme* stratejisini kullandığı söylenebilmektedir. Hasan, Aixelà’nın *sınırlı evrenselleştirme* stratejisini kullanarak, Arapça iyi bir sonla biten masalların kapanış cümlesi olan “عاشوا في سعادة إلى الأبد [‘Âşû fî sa‘âdatin ila’l-’abad]” (Sonsuza dek mutlu yaşadılar.) ifadesiyle kaynak kültürel ögeyi erek kültürel ögeyle karşılamayı tercih etmiştir.

BÖLÜM 4

TARTIŞMA

Bu bölümde Orhan Pamuk'un *Yeni Hayat* romanının incelemesi sonucunda Peter Newmark'ın sınıflandırmasına göre elde edilen kültürel ögeler, Aixelà'nın belirlediği bu ögelerin çevirisinde kullanılan stratejilerin, çevirmenler tarafından kullanım oranları ve yorumlarının yanı sıra elde edilen bulguların Venuti'nin *yerlileştirme* ve *yabancılaştırma* stratejilerine göre değerlendirilmesine yer verilmiştir.

4.1. *Yeni Hayat* Romanı ve Kültürel Ögeler

Yeni Hayat romanı üzerinde yapılan inceleme sonucunda araştırmacı tarafından toplam 1140 (Bin yüz kırk) kültürel ögeye rastlanmıştır. Bu bölümünde, söz konusu ögelerin Newmark sınıflandırmasına göre kullanımları nicel olarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra kültürel ögelerin çevirisinde kullanılan Aixelà'nın sınıflandırmasına göre mikro ve Venuti'nin *yerlileştirme* ve *yabancılaştırma* stratejilerine göre hesaplanan *makro* stratejilere ait bulgulara da yer verilmiştir.

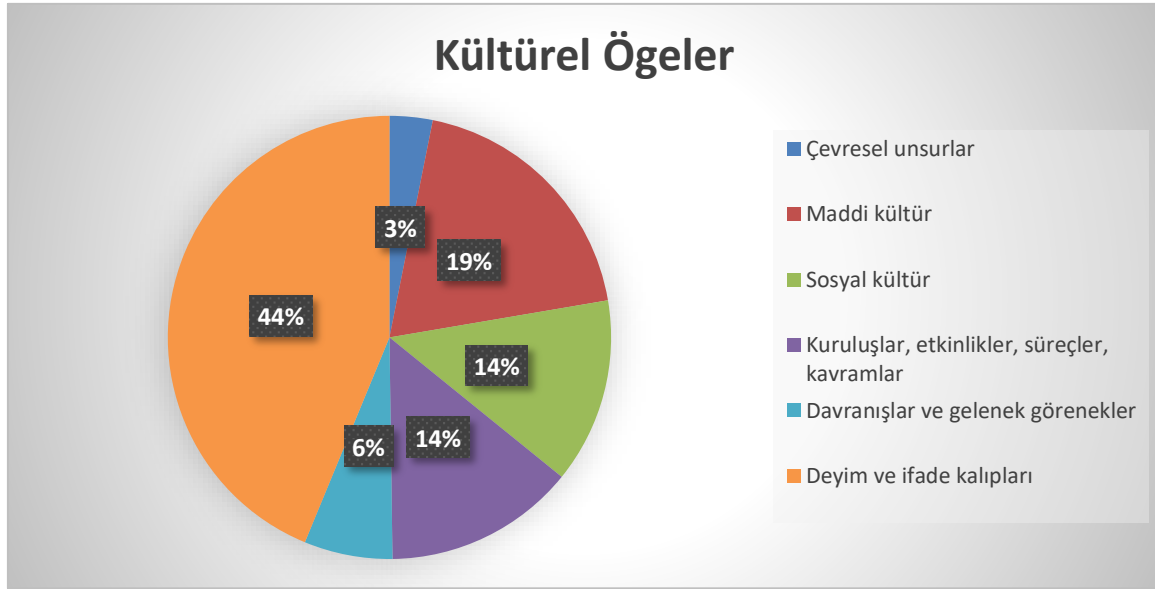
Tablo 2

Peter Nevmark'ın Sınıflandırmasına Göre Yeni Hayat Romanında Elde Edilen Kültürel Ögelerin Türü ve Sayısı.

Kültürel Ögeler	Öge sayısı
1. Çevresel Unsurlar	36
2. Maddi Kültür	80
2.1. Yiyecekler	34
2.2. Giyecekler	13
2.3. Ev eşyaları	25
2.4. Şehir ve köyler	52
2.5. Ulaşım araçları	16
3. Sosyal kültür	80
3.1. İş yaşamı	75
3.2. Özel yaşam	0
4. Kuruluşlar, etkinlikler, süreçler, kavramlar	50
4.1. Siyasi ve idari konular	17
4.2. Dinî konular	21
4.3. Sanatsal konular	66
5. Davranışlar ve gelenek-görenekler	73
6. Deyim ve ifade kalıpları/kalıp ifadeler	502
Toplam	1140

Tablo 2'ye bakıldığında araştırmacı tarafından *Yeni Hayat* romanı incelemesi sonucu toplam 1140 kültürel öge elde edilmiştir. En çok kullanılan ögeyi %44 oranında deyim ve ifade kalıpları oluştururken sıfır olarak belirtilen “özel yaşam”a dair kültürel ögeler “sosyal yaşam” ögeleri bünyesinde ele alınmıştır.

Yeni Hayat romanında geçen ögelerin yüzdelik dilim oranları aşağıda verilmiştir. Görüleceği üzere diğer kültürel ögelere kıyasla, bir kültürün temel taşı oluşturulan deyim ve ifade kalıpları *Yeni Hayat* romanında da %44'lük oranla en çok kullanılan kültürel ögeler olmuştur.

Şekil 1. Peter Newmark'ın kültürel öğeler tasnifi doğrultusunda Orhan Pamuk'un *Yeni Hayat* romanında geçen kültürel öğelerin oranı.

4.2. Çevirmenlere Göre Mikro ve Makro Stratejilerin Kullanım Oranları

Aşağıda *Yeni Hayat* romanında geçen, Peter Newmark'ın sınıflandırmasına göre elde edilen kültürel öğelerin Arapça çevirileri incelenmiş, çevirmenlerin ilgili öğelerin çevirisinde kullandıkları stratejiler nicel verilerle saptanmıştır.

4.2.1. Abdellî Çevirisinde Kültürel Öğeler

Yeni Hayat romanında elde edilen kültürel öğelerin, Abdulkadir Abdellî tarafından Arapçaya yapılan çevirisinde *mikro* ve *makro çeviri* stratejisine göre kullanımları nicel olarak belirtilmiştir. Bunun yanı sıra çevirmene ait çeviride, öne çıkan özellikler, çevirmenin strateji seçiminde izlediği yol ve çevirisinde dikkat çeken noktalar açıklanmıştır.

Tablo 3

Orhan Pamuk'un Yeni Hayat Romanında Geçen Kültürel Ögelerin, Abdulkadir Abdellî Tarafından Çevirisinde Kullanılan Stratejilerin Oranı

Makro stratejiler	Mikro stratejiler	Örnek sayıları
Yabancılaştırma	Tekrar	12
	Yazımsal Uyarlama	94
	Dilsel Çeviri	318
	Metin Dışı Açıklama	4
	Metin İçi Açıklama	78
	Öznel Ekleme	0
	İletişimsel Çeviri	311
Yerlileştirme	Eşanlamlılık	0
	Sınırlı Evrenselleştirme	150
	Tam Evrenselleştirme	124
	Yerlileştirme	9
	Çıkarma	40

Tablo 3'e bakıldığında, *Yeni Hayat* romanının Abdulkadir Abdellî tarafından Arapçaya yapılan çevirisinde, kültürel ögeleri çevirmek için kullandığı stratejilerde dikkat çeken iki husus bulunmaktadır. Bunların ilki, Abdellî'nin en çok *dilsel çeviri* (%28) ve *iletişimsel çeviri* (%28) stratejilerini sayı yönünden birbirlerine yakın ve aynı oranda kullanmış olmasıdır. Anlaşılan odur ki "Bir roman bir kültürün aynasıdır." ilkesine istinaden, yapılan inceleme sonucunda her iki dile ve kültüre hâkim olduğu anlaşılan Abdellî, çevirisinde kaynak kültürü erek okuyucuya yakınlaştırmayı tercih etmiştir. *Tekrar* stratejisini çok az sayıda kullanması ise erek kültürel ve dilsel yapıyı da koruyarak anlama vurgu yaptığını anlatmaktadır.

İkinci husus ise Abdellî'nin çevirisinde *yabancılaştırma* stratejilerinden sonra orantısız olarak en çok *yerlileştirme* stratejilerini kullandığı görülmektedir. Erek kültürde tam karşılığı bulunmayan kaynak kültürel öğelere, erek dilsel yapılarla karşılık vermiştir.

Bunların yanı sıra Abdellî'nin çevirisinde kaynak dil özelliklerini korumak adına sıklıkla *dilsel çeviri* stratejisini kullanması, özellikle deyimler ve ifade kalıplarının yer aldığı ögelerde ve eşdizimsel yapılarda çok az sayıda çeviri kayıplarının yaşanmasına sebep olduğu saptanmıştır. Abdellî'nin bu tür kültürel yapılarda *dilsel çeviri* stratejisini kullanması, kültürel öge ile anlatılan ve istenilen asıl anlamdan uzaklaşması bakımından, bu ögelerin değerlendirmesi *tam evrenselleştirme* stratejileri ile yapılmıştır. Çevirmenin bu tür seçimlerde bulunmasının nedeninin kelimenin cümle içerisindeki bağlamsal anlamının yanlış anlaşılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Örnek verecek olursak:

- Pamuk:

Artık hiç kimseden korkmadığını söyledi, vitrindeki doldurulmuş üç fareye takan kaymakamdan bile.

- Abdellî:

قال إنه لم يعد يخاف من أحد، وحتى من القائمقام الذي علق الجرذان المحشوة الثلاث على الواجهة.

- Sıdkî:

أخبرني أنه ليس خائفاً من أحد من الآن فصاعداً، وحتى من القائم مقام الذي علق في واجهة محله الفئران الثلاث المحشوة.

- Hasan:

أخبرني أنه لم يعد يخاف من أي كان، ولا حتى من حاكم المنطقة الذي لديه مشكلة بشأن دُمي الفئران في واجهة عرض متجره.

Takmak sözcüğü, Türkçe Sözlük'e göre birçok anlam ifade etmektedir. Yukarıda verilen cümledeki bağlamı doğrultusunda "Biriyle olumsuz olarak uğraşmak." (TDK, 2011, s. 2251) mecazi anlamına gelmektedir. Abdellî, yanlış anlama sonucu sözcüğü, "Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştmek, geçirmek." (TDK, 2011, s. 2251) şeklinde düz

anlamı ile erek dile aktarmıştır. Bunun da cümlelerin tamamında anlam kaymasına ve erek okuyucunun zihninde soru işaretlerinin oluşmasına sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

4.2.2. Sıdkî Çevirisinde Kültürel Ögeler

Bu bölümde öncelikle *Yeni Hayat* romanında elde edilen kültürel ögelerin, Bekr Sıdkî tarafından Arapçaya yapılan çevirisinde hangi çeviri stratejisi ile aktarıldıkları nicel olarak belirtilmiştir. Bunun yanı sıra çevirmene ait çeviride, öne çıkan özellikler, çevirmenin strateji seçiminde izlediği yol ve çevirisinde dikkat çeken noktalar açıklanmıştır.

Tablo 4

Orhan Pamuk Yeni Hayat Romanında Geçen Kültürel Ögelerin, Bekr Sıdkî Tarafından Çevirisinde Kullanılan Stratejilerin Oranı.

Makro stratejiler	Mikro stratejiler	Örnek sayıları
Yabancılaştırma	Tekrar	10
	Yazımsal Uyarlama	97
	Dilsel Çeviri	316
	Metin Dışı Açıklama	22
	Metin İçi Açıklama	69
	Öznel Ekleme	0
	İletişimsel Çeviri	333
Yerlileştirme	Eşanlamlılık	0
	Sınırlı Evrenselleştirme	171
	Tam Evrenselleştirme	94
	Yerlileştirme	6
	Çıkarma	22

Tablo 4'e bakıldığında Bekr Sıdkî'nin de Abdellî'ye yakın denilebilecek oranlarda mikro stratejileri kullandığı görülmektedir. *Dilsel çeviri* stratejisini %28 ve *iletişimsel çeviri* stratejisini ise %29 oranında kullanmıştır. Bu oranlar en yüksek değerleri temsil ederken

Sıdkî de çevirisinde kaynak kültürü koruyarak aynı zamanda erek dilsel yapıyı bozmadan kaynak kültürü erek okuyucuya akıcı bir okuma zevki ile sunmuştur.

Bu konuyu açıklayıcı, Sıdkî'nin çevirisinde değinilmesi gereken en önemli nokta, *metin dışı açıklama* stratejisi kullanım sayısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Abdellî, bu stratejiyi dört defa kullanırken Hasan ise çevirisinde hiç yer vermemiştir. Genellikle dipnot şeklinde ve yirmi iki farklı örnekte *metin dışı açıklama* stratejisine çevirisinde en çok Sıdkî yer vermiştir. Sosyal kültür, deyimler ve ifade kalıpları ve sanatsal konular gibi özel isim ve ifadelerin sıkça yer aldığı alanlarda, bu strateji ile geçen kültürel öğeleri erek okuyucuya bilinçli bir şekilde tanıtmaya ve yorumlama usulünü benimsemiştir. Kararında kullanılan stratejisinin, çeviri metninde monotonluğun önüne geçtiği ve erek okuyucunun dikkatini dağıtarak bağlamdan kopmasını sağlayacak düzeyde olmadığı söylenebilmektedir.

Anlaşılabileceği üzere bu tercümede, çevirmenin her iki erek ve kaynak dile olan hâkimiyeti anlaşılmakta ve hedef okuyucuyu yormadan, bir kültür ürünü olan roman gibi bir eseri yorumlayıcı ve açıklayıcı bir üslupla tanıtmanın yanı sıra kaynak kültürel normları bozmadan en az hasarla erek dile aktarmıştır.

Tüm bunların yanı sıra Sıdkî'nin çevirisinde de yer yer çeviri kayıpları saptanmıştır. Bunlar genel anlamda çeviri metnine aşırı düzeyde bağlı kalarak mecazi anlam taşıyan sözcük ve yapıları, düz anlamda vererek tam evrenselleştirmeye neden olmasıyla birlikte yanlış anlama sonucu, sözcüğü bağlamından tamamen uzak bir şekilde tercüme etme şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

4.2.3. Hasan Çevirisinde Kültürel Öğeler

Bu bölümde öncelikle *Yeni Hayat* romanında elde edilen kültürel öğelerin, Suhâ Sâmih Hasan tarafından Arapçaya yapılan çevirisinde hangi çeviri stratejisi ile aktarıldıkları nicel

olarak belirtilmiştir. Bunun yanı sıra çevirmene ait çeviride, öne çıkan özellikler, çevirmenin strateji seçiminde izlediği yol ve çevirisinde dikkat çeken noktalar açıklanmıştır.

Tablo 5

Orhan Pamuk’un Yeni Hayat Romanında Geçen Kültürel Ögelerin, Suhâ Sâmih Hasan Tarafından Çevirisinde Kullanılan Stratejilerin Oranı

Makro stratejiler	Mikro stratejiler	Örnek sayıları
Yabancılaştırma	Tekrar	0
	Yazımsal Uyarlama	72
	Dilsel Çeviri	150
	Metin Dışı Açıklama	0
	Metin İçi Açıklama	114
	Öznel Ekleme	3
	İletişimsel Çeviri	182
Yerileştirme	Eşanlamlılık	0
	Sınırlı Evrenselleştirme	206
	Tam Evrenselleştirme	333
	Yerileştirme	13
	Çıkarma	67

Tablo 5’te belirtildiği üzere, *Yeni Hayat* romanını İngilizce’den Arapçaya aktaran Suhâ Sâmih Hasan’ın çevirisinde en çok karşılaşılan strateji, *tam evrenselleştirme* stratejisi olmuştur. Bu konuda dikkat çeken nokta, kaynak dilin İngilizce olması varsayımıyla çevirmen, kaynak dil yapılarını koruyarak çevirisine eklemiştir. Bu da asıl kaynak dil olan Türkçe ile çelişen durumlara sebebiyet vermiştir. En basit tabiri ile aktarım yapılan ara dil İngilizcede, özel isimler, İngilizceye uygun şekilde çevrilmiş olsa da Hasan tarafından Arapçaya aktarımı birebir ara dil yapısına yakın bir şekilde olmuştur.

Roman kahramanlarından Dr. Narin adı “دكتور فاين [Doktor Fine]” şeklinde Arapça metne aktarılırken, bu karakterin romanda geçen kızlarının adı ise sırasıyla; Gülcihan “روزامند [Rosamund]”, Gülendam “روزابل [Rosabelle]” ve Gülizar “روزباد [Rosebud]” şeklinde yazılmıştır. Bu durum romanda geçen diğer birçok kahramanın adı için de geçerli olmuştur.

Hakeza erek okuyucu açısında değerlendirilme yapıldığında, çeviri metninde kaynak kültürel öğelerin yer almaması, aksine farklı kültüre ait bir öğeyle karşılanması dikkat çekmesinin yanı sıra, kafa karışıklığına da sebebiyet verecektir. Bunun yanı sıra, kaynak kültüre dair daha önceden bir bilgiye sahip olmayan erek okuyucu, çeviriden kaynaklı olarak İngilizceye ait öğeleri Türkçe ile bağdaştırarak asıl kaynak kültürü yanlış anlayacaktır.

Bir diğer önemli husus ise, Hasan, *tekrar* stratejisine hiç başvurmamıştır. Özellikle de yabancı kaynaklı bazı sözcüklerin çevirisinde, diğer çevirmenler, *tekrar* stratejisi ile sözcüğü metne olduğu gibi aktarırken, Hasan, Arapça yakın karşılığı ile ya da dilsel çevirisi ile aktarmıştır.

Bu durumun bir örneği şu şekildedir:

- Pamuk:

Bir köşesinde çokbilmişlikle "*self service*" yazan vitrinin üstündeki, ekmeğinden dışarı taşan tombul hamburgerlerin, ruj kırmızılı, papatya sarılı, rüya mavili dondurmaların resimlerini görmek biraz neşelendirdi beni.

- Abdellî:

وفي الزاوية كتب فوق واجهتها بادعاء معرفة؛ (Self Service). صور الهمبرغر المندفع خارج خبزه، والمثلجات بلون أحمر الشفاه، وأصفر البابونج، وأزرق الأحلام

- Sıdkî:

وصور الهامبورغر السمين الطافح خارج خبزه والبوظة الملونة بجمرة أحمر الشفاه وصفرة البابونج وزرقة الأحلام، فوق الواجهة التي كُتِبَ على ناحيةٍ منها بطريقة متعالمة ((self service))

- Hasan:

((الهامبرجر المكتظ)) الذي يخرج من الخبز المستدير في الحافظة الزجاجية في ركن منها كانت هناك لافتة تشير بحكمة بالإنجليزية ((اخدم نفسك / خدمة ذاتية))، وصور الجيلاتي التي تأتي في ألوان مثل لون طلاء الشفاه الأحمر، أصفر مثل زهر الربيع، أزرق حالم.

Verilen örnekten anlaşılacağı üzere, Pamuk, romanında “self service” ifadesini, yabancı dille sunmuştur. Bu sebeple Abdellî ve Sıdkî, yapıya bir değişiklik katmadan *tekrar* stratejisi ile Arapçaya aktarmışlardır. İngilizce ara dilden çeviri yapan Hasan, bu ifadeyi erek dil yapısına uygun bir şekilde Arapça doğru karşılığı ile çevirmeyi seçmiştir. Böylelikle, kültürel ifadeyi yerlileştirerek, ara dil etkisini erek metinden uzak tutmaya çalıştığı anlaşılmaktadır.

Hasan, kültürel öğeleri Arapçaya çevirirken en yakın anlamları ile ya da birebir çeviri ile aktarmaya özen göstermiştir. Anlaşılmayan bir sözcüğün çevirisinde metin içi açıklamayı seçerken diğer çevirmenlere nazaran *metin dışı açıklama* stratejisini hiç kullanmamıştır. Bu durum, yeni bir sözcük ya da kalıp ifadeyle karşılaşan erek okuyucu açısından anlamayı zorlaştırdığı düşünülmektedir. Yer yer de bağlama uymaması açısından *tam evrenselleştirme* stratejisi olarak değerlendirilmiştir. Ancak çevirinin direkt romanın dili Türkçeden olmaması ve bir ara dil olan İngilizceden çevriliyor olması hasebiyle, ara dilin kültürel özelliklerinin erek metne sindiği gözlemlenmiştir. Metinsel düzeyde de yapılan inceleme sonucunda, çevirmenin erek dile olan hâkimiyetinin iyi düzeyde olması tek başına yeterli olmayacak ve kültürel kayıplara sebebiyet verecektir. Zira bu tür, ara dilden yapılan çevirilerde çevirmenin mutlaka kaynak dil kültürü hakkında bilgi sahibi olmasının önemini gözler önüne sermiştir.

Erek dil hâkimiyetindeki önem ise deyim ve ifade kalıplarının çevirisinde ortaya çıkmaktadır. Hasan’ın eşdizimsel yapıların çevirisinde dilsel çeviriden ziyade doğru anlamsal çeviri yapmaya özen gösterdiği açık bir şekilde gözlemlenmiştir.

Aktarım yapılan dil farklılığı konusunda Hasan, kullandığı çeviri stratejilerinde dikkat çeken diğer bir yön ile, *öznel ekleme çeviri* stratejisini kullanan tek çevirmen olmuştur. Kaynak metinde olamamasına rağmen çevirmen tarafından erek metne eklenen bilgiler incelenmiş olup ara dil çevirmeninin eklemiş olduğu ifadelerin Hasan tarafından erek dile çevrilmesinden kaynaklandığı saptanmıştır.

Kültürel öğelerin çevirisinde genel anlamda çevirmenlerin etkisi, çevirinin sağlığı açısından büyük bir rol oynamaktadır. Ana dil ve ara dilden çevirinin etkisi bir yana bırakıldığında,

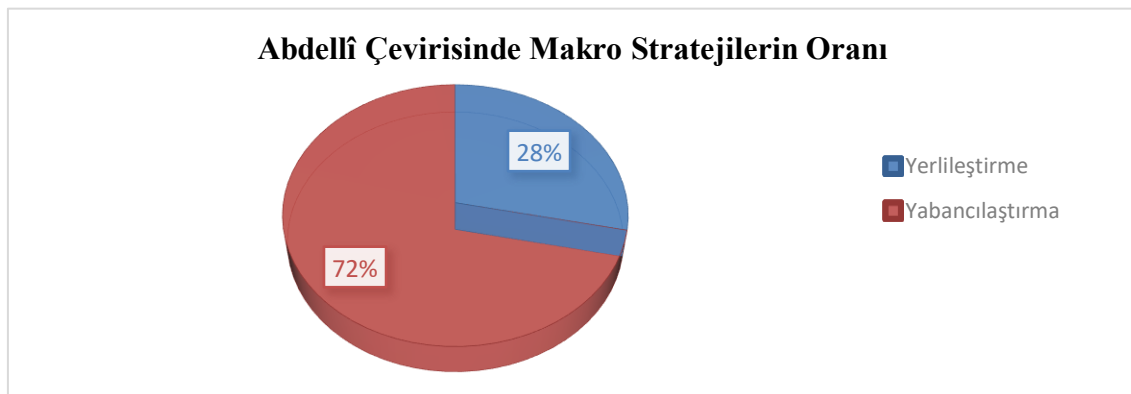
yukarıda belirtilen tablolar ışığında çevirmenin dile ve kültüre olan hâkimiyeti, roman türü kültürel öğeler bakımından zengin bir eserin aktarımında önemli bir yere sahip olduğu söylenebilmektedir.

4.3. *Yeni Hayat* Çevirilerinde Yerleştirme ve Yabancılaştırma

Venuti (1995), *The Translator's Invisibility: A History of Translation* adlı eserinde, çeviri metninde çevirmenin kendisini ne düzeyde hissettirdiğinden ya da gizleyerek erek okuyucuya kendi kültüründen akıcı bir metin sunmasından bahsetmiştir. Bu doğrultuda “Çevirmen, erek okuyucuya kendi dilinden okuyor havası vererek okuru yazara mı taşımıştır ya da kaynak dil normlarına aşırı bağlılık göstererek yazarı mı okura taşımıştır?”, “Çevirmen yerleştirme mi yabancılaştırma mı yapmıştır?” soruları, yapılan çeviriyi değerlendirme açısından önem taşımaktadır.

Bu bölümde *Yeni Hayat* romanına ait üç Arapça çeviride, çevirmenlerin Venuti’nin *yerleştirme* ve *yabancılaştırma* stratejilerini ne düzeyde kullandıkları, strateji seçiminde etkilendikleri hususlar, kaynak dil ve ara dil üzerinden çeviri yapma farklarının ilgili strateji kullanımındaki etkisi ele alınmıştır.

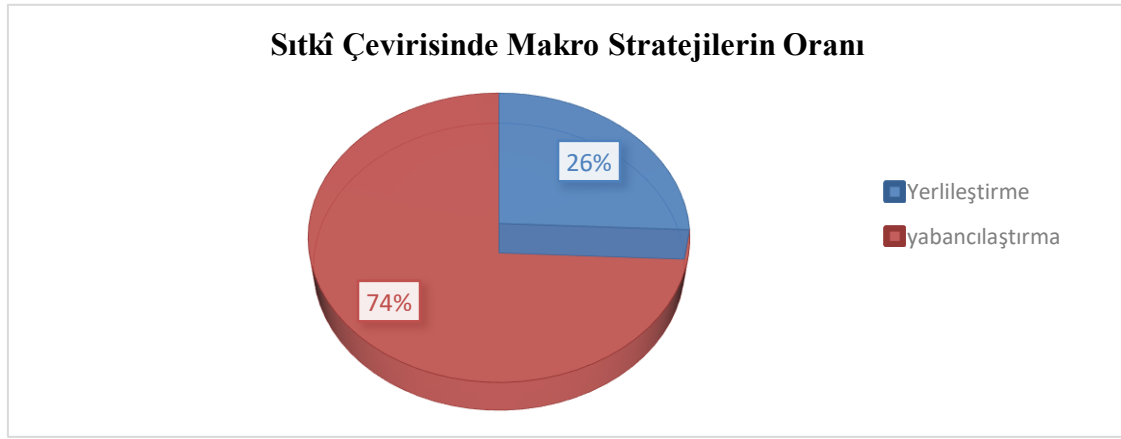
4.3.1. Abdellî çevirisi

Şekil 2. Abdellî’nin *Yeni Hayat* romanında geçen kültürel öğeleri çevirisinde Venuti’nin *yerleştirme* ve *yabancılaştırma* stratejilerini kullanım oranı.

Belirtilen şekil 2’de Abdellî’nin *makro* stratejileri kullanım oranı açık bir şekilde sunulmuştur. Yukarıda da belirtildiği üzere *Yeni Hayat* romanının Arapça çevirisinde kaynak dil kültürünü korumayı seçen Abdellî, *yabancılaştırma* stratejilerini daha sık kullanmıştır. Açıklanması gereken önemli bir nokta şudur ki; *yabancılaştırma* stratejilerinin daha fazla kullanılması erek kültürel ve dilsel yapıya bir zarar vermeksizin kaynak kültürün erek dile daha yoğun bir şekilde aktarılması anlamına gelmektedir.

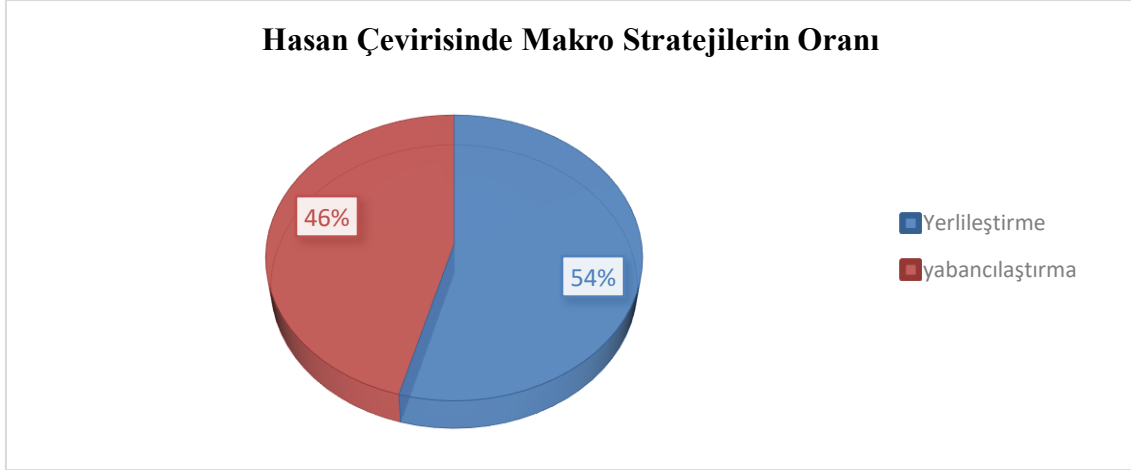
4.3.2. Sıdkî Çevirisi

Şekil 3. Sıdkî’nin *Yeni Hayat* romanında geçen kültürel öğeleri çevirisinde Venuti’nin *yerileştirme* ve *yabancılaştırma* stratejilerini kullanım oranı.

Şekil 3’ten anlaşılacağı üzere Bekr Sıdkî, *Yeni Hayat* romanı çevirisinde diğer çevirmenlere kıyasla %74 oranıyla *yabancılaştırma* stratejisini en yüksek değerde kullanmıştır. Aynı şekilde çeviri incelemesi göz önünde bulundurularak, çevirmenin her iki dile olan hâkimiyeti çeviri metninde ortaya çıkmaktadır. Zira içerik analizi sonucunda, erek okuyucu açısından bakıldığında romanı okuma esnasında gereksiz düzeyde yabancı unsura maruz kalma durumuna yüksek oranda rastlanmamıştır.

4.3.3. Hasan Çevirisi

Şekil 4. Hasan'ın *Yeni Hayat* romanında geçen kültürel öğeleri çevirisinde Venuti'nin *yerleştirme* ve *yabancılaştırma* stratejilerini kullanım oranı.

Şekil 4'e bakıldığında Hasan'ın *Yeni Hayat* romanı çevirisinde kullandığı *mikro* stratejilerin analizi sonucunda makro düzeyde Venuti'nin *yerleştirme* stratejisi kullanım oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu doğrultuda *yerleştirme* stratejisi ile Hasan erek dil yapılarını korumayı tercih ederek kaynak kültürel öğelerin karşılığını Arapçaya en yakın ifadelerle vermeyi seçmiştir. Önemli nokta ise aktarım yapılan dilin, romanın kaynak dili olmaması ve ara dilden aktarımın çeviri üzerinde büyük oranda etkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumda romanın, kaynak dil yerine ara dil üzerinden farklı bir dile çevirisinde, ortaya çıkan erek çeviri metninde, ara dil olgularının en az kaynak dil yapıları kadar yer aldığı da saptanmıştır.

Ara dilden çevirinin özel isimlere olan etkisinden yukarıda daha önce bahsedilmiştir. Bu durumu farklı bir örnekle de açıklamak gerekirse genellikle gündelik hayatta sık sık kullanılan bazı dinî terimlerden bir örnek, romanda geçtiği üzere şu şekildedir:

- Pamuk:

"Allah razı olsun!" demişti bir keresinde altın dişli bir tombul teyze.

- Abdellî:

قالت إحدى الخالات البدينات وهي ذات سن ذهبية: ((الله يرضى عليك)).

- Sıdkî:

((رضاء الله عليكما!)) قالت لنا ذات مرة خالة بدينة ذات أسنان ذهبية.

- Hasan:

((فليکافنک الرب)) قالت ذلك ذات مرة سيدة عجوز ممثلة الجسم ذات سن ذهبية.

- Gün: “May God reward you.” a plump older woman with gold teeth had once said (Pamuk, 2015, s. 70).

Bu örnekten anlaşılacağı üzere Abdellî ve Sıdkî İslami bir terim olan “Allah razı olsun.” ifadesini Arapça yaygın kullanılan şekliyle çevirmişlerdir. Hasan ise İngilizce aslına yakın bir ifade kullanmıştır. Bu ifade bir erek okuyucu tarafından okunduğunda İslami tarzda olmayan, Hristiyanlığa ait bir terim olduğu anlaşılacaktır. Bu sebeple okuyucu, kaynak kültürde de aynı şekilde yazılıp kullanıldığını düşünecektir. Türkçeden İngilizceye çeviri yapan tercümanın, İngilizce erek kitle açısından değerlendirildiğinde bu terimin çevirisindeki tercihi başarılı ve yerinde sayılmaktayken Arap erek toplumun benimsediği din olgusu açısından Arapçaya yapılan çeviri incelendiğinde ise, büyük oranda bir yabancılaştırma yapıldığı düşünülmektedir.

Hasan çevirisinde genel anlamda ara dil etkilerini yer yer birebir taşıyarak *yabancılaştırma* stratejisine bir hayli yakın bir üslup sergilemiş olsa da kaynak dil yapılarını bilhassa deyim ve kalıplaşmış ifade gibi yapılarda sergilediği çeviri şekli, genellikle bu tür öğeleri dilsel çeviriden uzak, anlamsal olarak erek dil unsurlarına uygun bir şekilde çevirme yoluna gitmiştir. Böylelikle Hasan, çevirisinde kaynak dil yapılarının üzerinde biraz fazla durmuş gibi olsa da orantısız olarak, şekil 4’te anlaşılmaktadır ki çevirisinde yerel dil yapılarını da korumaya dikkat etmiş ve *makro* stratejileri %4’lük bir farkla birbirlerine yakın bir oranda kullanmıştır.

4.3. Aixelà'nın Stratejilerini Kullanımda Çevirmen Farkları

Bu kısımda çevirmenlerin kullanmış oldukları çeviri strateji farkları kısa bir şekilde ve önemli görülen noktalar ışığında ele alınmıştır. İlk olarak dikkat çeken nokta, özel isimlerin (Öİ) çevirisinde çevirmenlerin farklı davranışlarda bulundukları gözlemlenmiştir. Bunların en belirginini Hasan tarafından yapılan Öİ çevirilerinin, büyük çoğunlukta ara dil özelliklerini taşıdığı gözlemlenmiştir. Abdellî'nin Öİ çevirileri, ismin türüne göre farklılık göstermekle birlikte sıklıkla *iletişimsel çeviri* stratejisinden yararlandığı görülmüştür. Abdellî'nin bu davranışında, kaynak kültürü özenle erek dile yerleştirerek okuru, kendi dilinde yazılmış metin aracılığıyla, yazarın dünyasında bir yolculuğa çıkardığı düşünülmektedir. Sıdkî ise Öİ'leri daha çok *dilsel* ve *iletişimsel çeviri* stratejileri ile erek dile aktararak her iki kültürün normlarını muhafaza etmeye önem gösterdiği söylenebilir. Özel isimlerin metne aktarımında en çok dikkat çeken ortak özellik ise, kaynak kültürde büyük harfle başlayan özel isimlerin çevirmenlerce parantez içerisinde erek metne aktarılmasıdır. Arap alfabesinde büyük harf ve küçük harf ayrımı bulunmamaktadır. Bu yüzden Arapça bir metinde vurgulanmak istenen bir isim genellikle tırnak ya da parantez işareti içinde belirtilmektedir. Çevirmenler, kültürel öğeleri metin içinde vurgulamak için parantez kullanımının yanı sıra ilgili öğeleri kalın harflerle yazarak daha belirgin olmalarını sağlamışlardır.

Kültürel yansımaların en belirgin olduğu deyim ve ifade kalıpları türü yapılar da saptanan çevirmen farklarında öne çıkan özelliğin kaynak kültür hâkimiyetine dayandığı anlaşılmıştır. Birçok strateji kullanımı yönünden birbirine yakın yol takip eden Abdellî ve Sıdkî bu tür yapılar da kaynak kültürü korumanın yanı sıra bir benzer veya eş değeri bulunması durumunda erek kültüre ait bir yapıyla karşılamayı tercih etmişlerdir. Ancak karşılaşılan kaynak ögenin erek dilde bir karşılığı olmaması durumunda iki farklı yol izlendiği görülmüştür. İlk olarak özellikle mecazi anlam taşıyan yapılar da, anlamsal karşılığı vererek erek okuyucu tarafından daha anlaşılır bir çeviri sunmaktır. İkinci olarak da ana metne fazla bağlı kalarak ilgili yapıların anlamını ihmal ederek dilsel çeviri yapmak şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İlk yöntemin, metin içi bağlamsal anlamda inceleme sonucunda bir problem

oluşturmadığı, kısacası olması gereken çeviriye yerine getirdiği söylenebilmektedir. İkinci durumda ise mecazi anlam taşıyan yapıların dilsel çeviri sonucunda metin içi bağlama, dolayısıyla da anlama zarar verdiği anlaşılmaktadır.

Deyim ve ifade kalıplarının Hasan tarafından yapılan çevirilerindeki yansılarda ilk göze çarpan, ara dil etkisi olmuştur. Ara dil İngilizceden Arapçaya çeviri yapan Hasan, erek dile olan hâkimiyeti ve ustalığını çeviri metninde açık bir şekilde gözler önüne sermiştir. Ancak kaynak dille erek dil arasına giren ara dilin, mutlaka çeviriye büyük bir etkisi olacağı düşünüldüğünde çevirmenin, ara dilden yapacağı çevirilerde daha dikkatli olması gerekmektedir. Bu durumlarda özellikle kaynak kültürel yapı incelenerek kültürel öğeleri çeviride ara dile değil, kaynak kültüre sadakat gösterilmelidir. Tüm bunlardan hareketle, Hasan çevirisinde ara dile gösterdiği sadakatten dolayı kaynak kültürel yapılarda kayıplar olduğu gözlemlenmiştir. Yer yer diğer iki çevirmene oranla mecazi anlam taşıyan yapıları erek dile en doğru şekilde aktarmış olsa da bunun arkasındaki başarının ara dil çevirmenine ait olduğu, çünkü Hasan'ın ara dilden yapılan çeviriye son derece bağlı kaldığı söylenebilmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇ

Orhan Pamuk birçok yerli ve yabancı edebiyat eleştirmeni tarafından başarılı ve okunmaya değer bir kurgu yazarı olarak görülmüştür. Yazarın bu başarısında *Yeni Hayat* romanı da payına düşeni almıştır. Romanda hayatın anlamını sorgulayan ve bunu bir yolculuk ve arayış kurgusuyla kaleme alan Pamuk, romanın her sayfasında insanı anlatan ve gösteren öğeleri ustalıklı işlemiştir. Bundan dolayı roman, kültürel öğeler açısından zengin olarak nitelendirilebilir.

Yeni Hayat romanının Abdulkadir Abdellî, Bekr Sıdkî ve Suhâ Sâmiḥ Hasan tarafından yapılan üç Arapça çevirisinde yer alan kültürel öğeleri inceleyen bu çalışmada, Peter Newmark'ın belirlemiş olduğu kültürel öge sınıflandırılması doğrultusunda 1140 öge saptanmıştır. Newmark sınıflandırmasına göre belirlenen bu öğeler Aixelà'nın kültürel öğelerin çevirisinde kullanılan stratejileri ışığında çözümlenmiş, çevirmenlerin izledikleri stratejilerin oranları saptanmıştır. Aixelà'nın *koruma* ve *değiştirme* şeklinde iki üst kategoriye ayrılan stratejileri, Venuti'nin *yerlileştirme* ve *yabancılaştırma* yaklaşımlarıyla uyduğundan son tahlilde hangi çevirmenin bu iki yaklaşımdan hangisine daha yakın olduğu değerlendirilmiştir.

Abdellî ve Sıdkî'nin doğrudan kaynak dilden, Hasan'ın ise ara dil İngilizceden Arapçaya çevirdiği *Yeni Hayat*'ta incelediğimiz veriler doğrultusunda, Abdellî ve Sıdkî'nin

çevirilerinde Venuti'nin *yabancılaştırma* stratejisini ağırlıklı olarak kullandıkları saptanmıştır. Kaynak dil Türkçeden yapılan çevirilerde kültürel öğelerin aktarımı, söz konusu öğelerin işlevsel değerleri korunarak yapılmıştır. İngilizce üzerinden yapılan çeviride ise ara dilin kültürel etkilerinin çeviri metnine yansıdığı ve yüksek oranda çeviri kayıplarına sebep olduğu söylenebilir.

Kaynak dil Türkçeden çeviri yapan Abdelli ile Sıdkî'nin söz konusu öğelerin çevirisinde kullandıkları stratejilerin oranları birbirine yakındır. Abdelli %72 oranında *yabancılaştırma* ve %28 oranında *yerlileştirme* yaklaşımını benimserken Sıdkî yalnızca iki puan farkla %74 oranında *yabancılaştırma* ve %26 oranında *yerlileştirme* yaklaşımını benimsemiştir. Buna karşılık bir ara dil olarak İngilizceden Arapçaya çeviri yapmış olan Hasan'ın *yerlileştirme* yaklaşımına yakın bir çeviri stratejisini benimsediği görülebilir. Yine de iki yaklaşımın kullanım oranları arasında yalnızca %8 puanlık bir fark söz konusudur. Büyük bir ihtimalle bunun arkasındaki sebepler arasında, İngilizce metnin daha “şeffaf”, yani ara dil çevirmeninin *yerlileştirmeye* yakın bir metin oluşturma çabasında olduğu söylenebilir. Gerçekten de araştırmada incelenen çoğu kültürel ögenin, ara dil İngilizce çeviride yerlileştirilerek hedef dile aktarıldığı açıkça görülebilir. Çevirmen her ne kadar ara dilden aktarılan kaynak metni başarılı bir şekilde hedef metne aktarsa da asıl kaynak metnin kültür ve zihniyet dünyasını doğrudan aktarma olanağına sahip olmadığından birçok kültürel ögenin hedef dilde anlam kaybına maruz kalması doğaldır.

Bu noktada iki hususun önemi ortaya çıkmaktadır. Birincisi, yapılacak çevirilerin olabildiğince doğrudan yazıldığı dilden hedef dile çevrilmesidir. İkincisi ise çevirmen yeterliliğidir. Çevirmen, kaynak ve hedef dilleri iyi bilmenin yanı sıra her iki kültüre de son derece aşina olmak ve hedef dilde oluşabilecek kayıpları bir şekilde telafi etme becerisine sahip olmak durumundadır. Ara dilden çeviri yapılmasının zorunlu olduğu hallerde de çevirmen kaynak metnin diline ve kültürüne aşina bir uzmandan yardım alarak söz konusu kayıpları nispeten azaltabilir.

Bir çevirinin kalitesini çevirmenin sahip olduğu bilgi, yetenek ve tecrübe büyük oranda etkilerken aktarımda bulunduğu kaynak dilin kültürü ve zihniyeti hakkındaki bilgisi, hedef dilde çeviri kayıplarını engellemede önemli bir rol üstlenebilir. Bu nedenle gerek Arapça eğitimi veren gerekse mütercim tercüman yetiştiren yükseköğretim programlarında çeşitli düzeylerde dil öğretiminin kültürel bağlamdan soyutlanmaksızın öğretilmesinin önemi ortadadır.

Bu konuda araştırmayı derinleştirmek amacıyla daha geniş bir örneklem üzerinde çalışılarak kültürel öğelerin Arapçaya çevrilmesine ilişkin çeviri normlarının çerçevesini belirleyecek betimsel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Adalar Belediyesi (2020). *Büyükada*. <http://www.adalar.bel.tr/ilcemiz-sayfasi/buyukada.html> sayfasından erişilmiştir.
- Ağıldere, S., & Yener, Ş. (1999). The problem of translation of cultural features into English and French in Yaşar Kemal's work, Ortadirek, The wind the Plain and Plier, 1th International Hacettepe, Cultural Encounters and Cultural Differences, Ankara.
- Aixelà J. F. (1996) Culture-specific items in translation. ın Alvarez, R. & Vidal, M. C. (Eds.) *Translation, Power, Subversion* (pp. 52-79). Clevedon: Multilingual Matters.
- Aksan, D. (2003). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim*. (İkinci Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Aksoy, Ö. (2016). *Cultural transfer in the translation of media organization websites: a descriptive analysis of articles and their turkish translation on the bbc website*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akten, S. (1999). Yeni Hayat, Yeni Kitap, Yeni Roman. E. Kılıç içinde, *Orhan Pamuk'u Anlamak* (s. 299-310). İstanbul: İletişim.
- Anadolu Ajansı (2020). *Tarihçe*. <https://www.aa.com.tr/tr/p/tarihce> sayfasından erişilmiştir.
- Avcı, H. E. (2013). *ed-Dalîlu's-Siyâhî li Medîneti İstanbûl*. Kahire: Dâru'n-Nîl.
- Ayhan, H. (2020). *İmam-Hatip Lisesi*. <https://islamansiklopedisi.org.tr/imam-hatip-lisesi> sayfasından erişilmiştir.

- Boztaş, İ. & Yener, Ş. O. (1999). *Açıklamalı çeviri terimleri sözlüğü*. Ankara: Siyasal.
- Ni'ma, A., Mudawwar, İ., 'Acîl, L., & Şammâs, M. (2008). *el-Muncid fi'l-Luğati'l-'Arabiyyeti'l-Mu'âşira*. Beyrut: Dâru'l-Maşrik.
- Eagleton, T. (2011). *Kültür Yorumları*. (Ö. Çelik, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.
- Erkan, A. (2006). *el-Beyân Arapça-Türkçe Büyük Sözlük*. İstanbul: Yasin.
- Göktürk, A. (1986). *Çeviri: dillerin dili*. Ankara: Çağdaş.
- İşler, E., & Özay, İ. (2015). *Türkçe Arapça Kapsamlı Sözlük*. Ankara: Fecr.
- Kılıç, E. (1999). *Orhan Pamuk'u Anlamak*. İstanbul: İletişim.
- Koç Holding (2020). *Tarihçe*. <https://www.koc.com.tr/tr-tr/hakkinda/tarihce> sayfasından erişilmiştir.
- Köksal, D. (1995). *Çeviri kuramları*. Ankara: Neyir.
- Newmark, P. (1988). *A textbook of translation*. UK: Prentice Hall.
- Newmark, P. (1988b). *Approaches to translation*. UK: Prentice Hall.
- Nida, E. (2015). Linguistics and Ethnology in Translation-Problems. *WORD*, 194-208. <https://doi.org/10.1080/00437956.1945.11659254> sayfasından erişilmiştir.
- Nida, E. (1964). *Towards a science of translation*. Leiden: E. J. Brill.
- Nida, E. A. and Taber, C.R. (1982). *The theory and practice of translation*. Leiden: E. J. Brill.
- Oktay, A. (1999). Yeni Hayat Üzerine. E. Kılıç içinde, *Orhan Pamuk'u Anlamak* (s. 229-246). İstanbul: İletişim.
- Pamuk, O. (2001a). *el-Hayâtu'l-Cedîde* (A. Abdellî, Çev.). Şam: Ward.
- Pamuk, O. (2001b). *el-Hayâtu'l-Cedîde* (B. Sıdkî, Çev.). Şam: Ninawa.

- Pamuk, O. (2007). *el-Ḥayâtu'l-Cedîde* (S. S. Hasan, Çev.). Kahire: el-Hay'atu'l-Misriyyatu li'l-Kitâb.
- Pamuk, O. (2015). *The New Life* (G. Gün, Çev.) Croydon, UK: Faber & Faber.
- Pamuk, O. (2017). *Yeni hayat*. İstanbul: Yapı Kredi.
- PTT. (2000). *Hakkımızda*.
[https://www.ptt.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/Hakkimizda.aspx#:~:text=Posta%20%C4%B0%C5%9Fletmesi%20Genel%20M%C3%BCd%C3%BCrl%C3%BC%C4%9F%C3%BC%22%20olan,%22%20\(PTT\)%20olarak%20de%C4%9Fi%C5%9Ftirilmi%C5%9Ftir](https://www.ptt.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/Hakkimizda.aspx#:~:text=Posta%20%C4%B0%C5%9Fletmesi%20Genel%20M%C3%BCd%C3%BCrl%C3%BC%C4%9F%C3%BC%22%20olan,%22%20(PTT)%20olarak%20de%C4%9Fi%C5%9Ftirilmi%C5%9Ftir sayfasından erişilmiştir)
- Suçin, M. H. (2006). Türkçe ve Arapça İkilemelerde Sözcük Dizilişi ve Ses Benzeşmesi. *Ekev Akademi Dergisi* (28), 281-294.
- Suçin, M. H. (2013). *Öteki dilde var olmak Arapça Eşdeğerlik*. Ankara: Say.
- Suçin, M. H. (2018). *Turkiyâ bi Uyûnî: Abdulkadir Abdellî*. Gaziantep: Dâr Maysaloon.
- Tarım, R. (2002). *Kültür, dil, kimlik Behçet Necatigil'in şiir dünyası*. İstanbul: Özgür.
- Taş, S. (2017). Kültürel Unsurların Çevirisi ve Çeviri Stratejileri. *Humanitas*, 5(10), 1-14.
doi:10.20304/humanitas.289303
- Tekalp, S. (2017). James Joyce'un "The Sisters" adlı kısa hikâyesinin Türkçe çevirilerinde kültürel unsurlar ve çeviri stratejileri. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(2), 182-191.
- Tekin, B., & Dost, B. (2017). Orhan Pamuk'un Beyaz Kale adlı eserinin The White Castle başlıklı İngilizce çevirisinde kültürel öğelerin aktarımı. *International Journal of Language Academy*, 5(3), 10-22. <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.3579>
- Toury, G. (1995). *Descriptive translation studies and beyond*. USA: John Benjamins.
- Toven, M. B. (1924). *Yeni Türkçe Lügat*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Türk Dil Kurumu. (2011). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK.

Venuti, L. (1998). *Translator's invisibility: A history of translation*. London and New York: Routledge.

Venuti, L. (ed.) (1992). *Rethinking Translation: Discourse, Subjectivity, Ideology*. London and New York: Routledge.

Vermeer, H. J. (2007). *Çeviride Skopos Kuramı* (A. H. Konar, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası.

Yıldırım, C. (2015). Amin Maalouf'un Afrikalı Leo ve Semerkant romanlarında kültürel unsurların çevirisi üzerine bir inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(39), 222-232.

EKLER

Orhan Pamuk'un *Yeni Hayat* adlı romanında geçen bazı kültürel öğelerin çevirileri ve bu öğelerin çevirisinde kullanılan stratejilere örnekler.

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
1. Çevresel Unsurlar	Yürür gibi, ama ayaklarım sanki <u>kıraç</u> toprağa değmeden. Belki de ayaklarım olmadığı için. (s. 41)	أنا الماشي ولكنّ قديميّ لاتلمسان الأرض <u>الكسبية</u> . لعل هذا بسبب عدم وجود قدمين لي. (s. 53)	Tam Evrensell eştirme	كمن يمشي ولكن من غير أن يلامس قدماه الأرض <u>القاحلة</u> . ربما لأنني لا أملك قدمين. (s. 52)	İletişims el Çeviri	ماشياً ولكن بقدمين لا تلمسان الأرض. ربما لم يكن لي قدمان. (s. 77)	Çıkarma

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
1. Çevresel Unsurlar	Soğuk bir bahar gecesi, <u>Tuz Gölü</u> yakınlarında bir yerde, çölün ıssızlığında kafa kafaya tokuşan iki otobüse yetiştim. (s. 48)	ذهبت في ليلة ربيعية باردة إلى مكان جوار <u>(بحيرة الملح)</u> لألحق بحافلتين تصادمتا وجهاً لوجه في فراغ صحراء. (s. 62)	Dilsel Çeviri	وصلت ذات ليلة ربيعية باردة إلى حيث اصطدمت حافلتان وجهاً لوجه في وحشة البادية في مكان قريب من <u>بحيرة الملح</u> . (s. 61)	Dilsel Çeviri	ولحقت بحافلتين اصطدمت مقدماتهما ببعضهما في صمت السهل الخالي من الأشجار. (s. 90)	Çıkarma
1. Çevresel Unsurlar	Dere boyunca bir iki adım attım, ama ayaklarım <u>balçıklaştı</u> bir çamura gömülüyordu. (s. 86) s. 86	خطوت خطوة أو خطوتين بمحاذاة الوادي، ولكن قدمي غاصتا في الوحل. (s. 85)	Çıkarma	مشيت بضغ خطوات بموازة الجدول فراحت قدماي تغوصان في الوحل <u>المتكثف</u> . (s. 83)	Tam Evrensell eşirme	أخذت خطوتين باتجاه النهر، لكن غاصت قدمي في الأرض المنخفضة المليئة بالوحل. (s. 120)	Çıkarma
1. Çevresel Unsurlar	<u>Batı Anadolu'nun</u> iç kesimleri yer yer sağanak yağışlıydı, parçalı bulutluydu, bulutsuzdu. (s. 86)	الأجزاء الداخلية من <u>غرب الأناضول</u> ممطرة بغزارة، وهي غائمة جزئياً، وجوهاً صحو. (s. 110)	İletişims el Çeviri	في المناطق الداخلية من <u>غربي الأناضول</u> أمطار وابلّة متقطعة، مع غيوم متفرقة وبلا غيوم. (s. 107)	İletişims el Çeviri	هناك عواصف رعدية مصحوبة بسيول تنتشر على <u>منطقة «إجين»</u> ، أو أنها ملبدة بالغيوم، أو مشمسة. (s. 155)	Tam Evrensell eşirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2. Maddi Kültür	Hava alsınlar diye karlar içindeki <u>tavşankulağı saksılarının</u> arasına bırakılmış mor yüzlü hazımsızları ve zehirlenmişleri gördüm. (s. 27)	رأيت مصابين بعسر الهضم ومتسممين غسلت معداتهم ومددوا على المحققات وقد أخرجوا إلى الثلج بين أصيص زرع (أذن الأرنب) لكي يتنفسوا، وازرقت وجوههم. (s. 36)	Dilsel Çeviri	رأيت مصابين بسوء الهضم أو بالتسمم ازرقت وجوههم، ممددين على النقالات المتروكة بين أصيص أزهار بخور مريم بعد أن غسلت معداتهم. (s. 37)	İletişimsel Çeviri	رأيت وجوهاً زرقاء لضحايا التسمم والقرحة المعدية الذين تم إجراء غسل معدة لهم، وتم وضعهم على النقالات وتركهم في الثلج خلف النباتات لكي يتنفسوا الهواء النقي. (s. 56)	Yerlileştirme
2. Maddi Kültür	1. Berber. Tezgahının üzerinde, sapı alüminyum kâğıttan <u>OPA tıraş sabunu</u> var. (s. 27)	1- الحلاق: ثمة صابون حلاق ماركة (OPA) له مكان يُمسك به ملفوف بورق الألمنيوم. (s. 57)	Tekrar	1) الحلاق. يوجد على رفّه صابون حلّاقة من نوع OPA له ممسك من ورق الألمنيوم. (s. 57)	Tekrar	1- محل الحلاق: حيث وُضع على المكتب الأمامي صابون للحلاقة من نوع ((أو بي)) في غلاف من الألومنيوم. (s. 83)	Yazımsal Uyarlam a
2. Maddi Kültür	Önce başka bir hayattan söz ediyormuş Mehmet, bir zamanlar başka birisi olduğundan, taşrada bir yerdeki bir konaktan. (s. 52)	بداية كان محمد يتحدث عن حياة أخرى، وعن كونه شخصاً مختلفاً فيما مضى، وعن منزل في مكان ما من الريف. (s. 67)	Yerlileştirme	كان في الأول يتحدث عن حياة أخرى، عن أنه كان في زمن ما شخصاً آخر، ينتمي إلى قصر ريفي في مكان ما من الريف. (s. 65)	Sınırlı Evrensell eştirme	وكان محمد من البداية قد أتى على ذكر حياة سابقة عندما كان شخصاً آخر يعيش في مقاطعة ما. (s. 95)	Çıkarma

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2. Maddi Kültür	Kutular, dantelli örtüler, kadife perdeler, cilalı tahtalar, <u>nazarlıklar</u> , boncuklar, çıkartmalar ve süslerle modern bir mihraba çevrilmiş yükseltideki ekran. (s. 63)	وغدت الشاشة في ذلك المرتفع المتحول إلى ما يشبه محراب حديث بما عُلق عليه من علب وأغطية مطرزة الحواف، وستائر مخملية، وأخشاب ملمعة، وخرزات عين الحاسد، وخرزات عادية، (s. 80)	Dilsel Çeviri	كانت الشاشة المرفوعة إلى أعلى والمزينة بالعلب وأغطية الدانتيل وستائر المخمل والخشب المطلي <u>والتمايم</u> والخرز والصور اللاصقة ومختلف التزيينات التي حوّلتها إلى محراب حديث. (s. 78)	Sınırlı Evrensell eştirme	فقد كان التليفزيون-الذي يكون مليئاً بالصناديق، مفارش المائدة، ستائر مخملية، أساس خشبي مطلي بلمع الخشب، <u>تمايم</u> ، عيون حاقدة، ملصقات، تحف، ويرتفع إلى حالة المذبح الحديث. (s. 113)	Sınırlı Evrensell eştirme
2. Maddi Kültür	Bildiğimiz <u>guguklu saatin</u> kuşu yerine geleneksel mekanizmaya iki figür bağlanmıştı. (s. 71)	فقد رُبطت إلى <u>الساعة ذات العصفور التقليدية</u> آلة تظهر شخصيتين. (s. 90)	Metin İç Açıklam a	فبدلاً من العصفور في <u>الساعات المنبهة</u> المعروفة أضيف إلى الساعة التقليدية <u>مُجَسِّمان</u> . (s. 87)	Tam Evrensell eştirme	من خلال جهاز عصري: بدلاً من طائر الكوكو المعتاد، تم تعيين شخصين آخرين. (s. 127)	Çıkarma
2. Maddi Kültür	Odanın dışından bir yerden, <u>sarkaçlı bir duvar saati</u> dokuz kere zamanın ve hayatın geçiciliğini hatırlatarak dın dan vurdu. (s. 87)	خارج الغرفة هناك <u>ساعة ذات بندول</u> دقت تسع دقائق مذكراً بالزمان والحياة. (s. 112)	İletişims el Çeviri	من مكان ما خارج الغرفة دقت <u>ساعة جدارية ذات رقص</u> تسع دقائق مذكراً بعرضية الزمن والحياة. (s. 109)	İletişims el Çeviri	دقت <u>ساعة الجد</u> التي في مكان ما خارج حجرة الطعام لتعلن الساعة التاسعة، مذكراً إيانا بأن الوقت والحياة أشياء عابرة لا تدوم. (s. 158)	Tam Evrensell eştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2. Maddi Kültür	Mesela çam tutkalı yerine tüpünün üzerinde her şeyi yapıştırmak isteyen şirin bir baykuşun gözüktüğü Alman UHU. (s. 98)	فكرتُ بالحصول على وكالة (مثلاً <u>UHU</u> الألماني المرسوم عليه شكل بوم للذين يريدون لصق كل شيء مكان غراء الصنوبر. (s. 125)	Tekrar	فكر هونفسه بنزوة حمقاء أن يأخذ وكالة ماء، وعلى سبيل المثال <u>UHU</u> الألماني الذي يظهر على أنبوبته بوم حلو يريد أن يلصق كل شيء، بدرلاً من صمغ الصنوبر. (s. 122)	Tekrar	نوعاً من نزوة غبية ما فكر في أن ينشئ تجارة لنفسه، مثل الصمغ ((يو-اتش - يو)) المرخص تحت ماركة مسجلة ألمانية وشعارها بومة صغيرة تُعدك أنه يمكن لهذا الصمغ لصق أي شيء تريد لصقه، بخلاف أنواع الصمغ الخاصة بنا المصنوعة من المادة الصمغية لأشجار الأناناس. (s. 177)	Yazımsal Uyarlama
2. Maddi Kültür	"Saat tıkırtısı bizim için, tıpkı cami avlusundaki şıkırtısı <u>şadırvanın</u> gibi, dünyayı fark etmenin değil, iç aleme geçmenin sesidir." dedi Dr. Narin. (s. 121)	قال الدكتور نارين: ((تكنكة الساعات بالنسبة إلينا تشبه تماماً خرير الماء في موضعاً باحة الجامع. فهي ليست صوتاً ينبهنا للحياة، بل هي صوت الانتقال إلى العالم الداخلي. (s. 152)	İletişimsel Çeviri	دقات الساعة بالنسبة لنا، مثلها تماماً مثل هسهسة <u>الْفُسْقِيَّة</u> في باحة الجامع، ليست هي صوت الإحساس بالعالم، بل صوت العبور إلى العالم الداخلي، قال د. نارين. (s. 148)	Sınırlı Evrenselleştirme	((بالنسبة لشعبنا، دقات الساعة ليست فقط وسيلة إخبارنا بالوقت، لكنها الرنين الذي يجعلنا على وفاق مع عالمنا الداخلي، مثل صوت سقوط المياه من <u>النافورة</u> في باحة مساجدنا))، قال دكتور فاين. (s. 215)	Sınırlı Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2. Maddi Kültür	Beni üst kata çıkardı. Bir yüklüğün üzerinden kalın bir battaniye indirtti, ona bir <u>nevresim</u> geçirdi. (s. 132)	قادتني إلى الطابق العلوي. طلبت مني إنزال بطانية سمينكة من فوق خزانة جدارية كبيرة. أدخلتها في <u>غطاء على شكل كيس</u> ، (s. 165)	Meitn İç Açıklama	اقتادتني إلى الطابق العلوي. جعلتني أنزل بطانية سميكة ذات <u>غلاف من فوق</u> . (s. 162)	Sınırlı Evrenselleştirme	أخذتني لأعلى. وجعلتني أحضر بطانية ثقيلة من مكان للتخزين، ووضعتها في <u>غطاء</u> . (s. 234)	Sınırlı Evrenselleştirme
2. Maddi Kültür	Beni üst kata çıkardı. Bir <u>yüklüğün</u> üzerinden kalın bir battaniye indirtti, ona bir nevresim geçirdi. (s. 132)	قادتني إلى الطابق العلوي. طلبت مني إنزال بطانية سمينكة من فوق <u>خزانة جدارية كبيرة</u> . أدخلتها في <u>غطاء على شكل كيس</u> ، (s. 165)	Metin İç Açıklama	اقتادتني إلى الطابق العلوي. جعلتني أنزل بطانية سميكة ذات <u>غلاف من فوق</u> . (s. 162)	Çıkarma	أخذتني لأعلى. وجعلتني أحضر بطانية ثقيلة من <u>مكان للتخزين</u> ، ووضعتها في <u>غطاء</u> . (s. 234)	Metin İç Açıklama
2. Maddi Kültür	Yok aklımda çok özel bir şey varsa <u>Sivas kangal köpeği</u> derisinden yapılmış şu harikaya lütfen kara gözlüklerimi çıkarıp bir bakmalıydım. (s. 141)	وإذا كان يخطر ببالي شيء خاص جداً فعلي أن أنزع نظارتي السوداء هذه لأرى العمل الرائع المصنوع من <u>جلد الكلب السيواسي</u> . (s. 176)	Tam Evrenselleştirme	أما إذا كان في ذهني شيء شديد التميز فعلي أن أتلفظ وأرفع نظارتي السوداء لألقي نظرة على هذا الشيء الرائع <u>المصنوع في سيواس من جلد كلب الكنفل</u> . (s. 172)	Metin İç Açıklama	إذا كان هناك شيء ما معين في ذهني، هل يمكن أن أخلع نظارتي السوداء وألقي نظرة على هذه التحفة المصنوعة من <u>جلد الكلاب المنحدرة من سلالة ((سيفاس كانجال))</u> . (s. 250)	Metin İç Açıklama

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2. Maddi Kültür	Tıpkı çökmekte olan bir imparatorluğun bastırıldığı son bir sikke gibi, Yeni Hayat karamelları Malatya ve çevresinde son bir kere daha yaygınlık kazanınca. (s. 203)	وآخر صك <u>عملة</u> تصدره إمبراطورية على وشك السقوط، حين كسبت كراميلًا الحياة الجديدة انتشاراً أخيراً في ملاطيا وجوارها، (s. 251)	Yerlileştirme	تماماً مثل <u>عملة</u> أخيرة صكَّتها إمبراطورية في طور الانحدار، اكتسبت كراميلات الحياة الجديدة رواجاً أخيراً في 'ملاطية' وجوارها. (s. 245)	Yerlileştirme	عندما لاقت حلوى الكراميل ((حياة جديدة)) مرة أخرى تشجيعاً في ((مالاتيا)) والأماكن المجاورة لها، قامت الغرفة التجارية -بجهد يشبه إلى حد كبير طبع آخر <u>عملة</u> لإمبراطورية منهارة-. (s. 354)	Yerlileştirme
2.1. Yiyecekler	Bir an hepimiz masadaki <u>börek</u> tabağına, havuç salatasına bakakaldık. (s. 32)	بقينا فترة ننظر جميعاً إلى طبق <u>رقائق العجين</u> وسلطة الجزر. (s. 42)	Sınırlı Evrenselleştirme	بقينا برهة وعيوننا معلقة على طبق <u>الفطائر</u> وسلطة الجزر. (s. 41)	Tam Evrenselleştirme	للحظة كنا جميعاً مأخوذين بالتحديق في طبق كبير من ((يوريك)) وسلطة الجزر المبشور على المائدة. (s. 63)	Yazımsal Uyarlama
2.1. Yiyecekler	Geniş vitrinli bir buzdolabında, şehir adları ve otobüs şirketlerinin harfleri gibi sıra sıra dizili duran [...] <u>revani</u> , <u>muhallesi</u> ve salatalara yan dönerek bir masaya oturdum. (s. 38)	التفتت من جانب ثلاجة عريضة الواجهة الزجاجية صُفت فيها <u>بسبوسة</u> ومهلبية وسلطات لا يعرف في أية معدة ستهضم كما تُصَفُّ أحرف أسماء المدن فوق مكاتب شركات السفر. (s. 49)	Sınırlı Evrenselleştirme	مديراً ظهري لأطباق <u>الريواني</u> والمهلبية والسلطات المنسقة في صفوف داخل براد ذي واجهة زجاجية عريضة، مثل أحرف أسماء المدن وشركات النقل. (s. 49)	Yazımsal Uyarlama	هناك، ابتعدت عن <u>معجنات القمح</u> ، <u>الحلوى</u> والسلطات المعروضة في ثلاجة العرض الواسعة. (s. 73)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2. Maddi Kültür	Kasabanın Yanan işgalinden kurtuluşunun yıldönümü hazırlıkları yüzünden dost itfaiyecilerin kafalarında demirden başlıklar, başlıkların üzerine mihlanmış küçük gazocakları, itfaiye alanında alevler fişkirirken uygun adım koşarak "Ateşler, ateşler içinde vatan," şarkısını kusursuzca söyleyişlerini çocuklarla ve uysal bir çomarla birlikte seyrettim. (s. 154)	بسبب الاستعداد للاحتفال بذكرى تحرير البلدة من الاحتلال اليوناني، وضع الإطفائيون على رؤوسهم قبعات حديدية تُبَيَّنَتْ عليها مواقد غاز. وفي ساحة الإطفائية يركضون بخطوات منتظمة والنار تندبث من رؤوسهم وهم يؤدون أغنية ((نيران، نيران، نيران. الوطن وسط النيران)). وتفرجتُ عليهم مع الأولاد، ومع <u>كلب ضخم</u> غير شرس. (s. 181)	Metin İçi Açıklama	كانت البلدة تستعدّ للاحتفال بالذكرى السنوية لتحريرها من الاحتلال اليوناني. شاهدت مع الأطفال ومع <u>دوراس</u> * أليف أصحابنا الإطفائيين وعلى رؤوسهم خوذات من حديد سمّروا عليها مواقد كيروسين صغيرة تنفثُ النار وهم يركضون بخطوات منتظمة في ساحة الإطفائية ويرددون بلا نشاز أغنية ' الوطن يحترق، يحترق، يحترق'. (s. 177) <u>*الدوراس: نوع من الكلاب ضخمة.</u>	Metin Dışı Açıklama	كانت المدينة مشغولة بالإعداد لمهرجانات يوم التحرير بمناسبة اليوم حين تم طرد الاحتلال اليوناني، عندما أتيحت لي الفرصة لأشاهد -في صحبة بعض الأطفال و <u>كلب حراسة</u> ودود- هؤلاء الأصدقاء من رجال الإطفاء يرتدون خوذات معدنية وعليها شعلة، وهم يرقصون عبر أرض التدريب وشعلات النار تندلع من قمة رؤوسهم، ويغنون في تناغم واحد بلا أخطاء أغنية تقول: ((الحريق، الحريق، أرض الوطن تحترق)). (s. 256)	Metin İçi Açıklama

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2.1. Yiyecekler	Dizlerimizin üzerindeki sofraları bu satıcılardan aldığı lop yumurtalar, <u>poğaçalar</u> , soyulmuş hıyarlar ve hayatımda ilk defa gördüğüm tuhaf taşra gazozlarının şişeleriyle kurardı. (s. 51)	في الاستراحات الصغيرة كانت تقود جانان إلى إحياء الأمل بإيجاد دليل جديد في المائدة التي نمدّها على أفخاذنا، والبيض الرخو الذي اشتريناه من الباعة. <u>والرقائق باللحم أو الجبن</u> ، وفي الخيار المقشر، وفي زجاجات المياه الغازية الغريبة المصنوعة في الريف وأراها أول مرة في حياتي. (s. 65)	Tam Evrenselleştirme	تمد سفرة الطعام فوق ركبنا مما تشتريه من أولئك الباعة من بيض مسلوق و <u>فطائر</u> وخيار مقشر وزجاجات كازوز غريبة من تلك التي تباع في الريف وأراها للمرة الأولى في حياتي. (s. 64)	Sınırlı Evrenselleştirme	وضعت وجبات في حجورنا من مواد غذائية اشتريتها من هؤلاء الباعة. مثل البيض المسلوق الجامد، <u>فطائر اللحم</u> ، الخيار المقشور، وبعض المياه الغازية المحلية التي لا اسم لها. (s. 94)	Tam Evrenselleştirme
2.1. Yiyecekler	Gece yarısı uykulu bir çocuğun sunduğu bedava çayın yanında sigara içiyor ve plastik kokulu bir <u>çilek hoşafını</u> kaşıklıyor olurduk. (s. 58)	فإننا ندخن السجائر مع الشاي المجاني الذي قدمها لنا ولد ناعس في منتصف الليل، ونتناول بالملعقة <u>معقود توت الأرض</u> ذا الرائحة البلاستيكية. (s. 73)	Tam Evrenselleştirme	فإننا ندفن مع الشاي المجاني الذي قدمه لنا ولد نَعَسُ في منتصف الليل ونغرف بالملاعق <u>خشاف فريز</u> يعبق برائحة البلاستيك. (s. 72)	Yazımsal Uyarlama	كنا ندخن السجائر مع الشاي المجاني الذي قدمه لنا نادل ناعس، ونأكل <u>حُلُوى الفراولة المطبوخة</u> التي لها طعم البلاستيك. (s. 104)	Tam Evrenselleştirme
2.1. Yiyecekler	Bana torpilli bir <u>koyu çay</u> verdi. (s. 136)	قدم لي قحح <u>شاي</u> مدعوماً <u>ثَقِيلاً</u> . (s. 171)	Sınırlı Evrenselleştirme	قَدَّم لي كأساً من <u>الشاي</u> <u>مركزاً</u> مدعوماً. (s. 167)	Sınırlı Evrenselleştirme	<u>خَصَنِي بِشاي قوي</u> . (s. 242)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2.1. Yiyecekler	Bana karlı kış günlerinde, elimde çantam okuldan dönerken <u>çörek</u> almak için girdiğim fırının sıcaklığını hatırlat. (s. 66)	ذكريني بحرارة المخبز الذي أدخله أيام الثلج، حين عودتي من المدرسة حاملةً حقيبتى، لشراء <u>المعجنات</u> . (s. 84)	Sınırlı Evrenselleştirme	ذكريني بحرارة المخبز الذي كنت أدخله لشراء <u>الفطائر</u> وأنا عائدة من المدرسة أحمل حقيبتى في أيام الشتاء المثلجة. (s. 82)	Sınırlı Evrenselleştirme	فإنه يذكرني بدفء المخبز في يوم مُلئ بالجليد حيث توقفت عندما مررت من أمامه بعد المدرسة بحقيبة ظهري في يدي واشترت <u>فطيرة بالسّمسم</u> . (s. 119)	Sınırlı Evrenselleştirme
2.1. Yiyecekler	Dayak yemeden sınıştıktan sonra, kasaba merkezinde kalbi kırık ihbarcımızın dükkanında ağızda dağılan nefis bir <u>suböreği</u> yerken, topal Mehmet'in kitabı okumuş birine hiç mi hiç benzemediğini düşünüyordum, ama deneylerim insan sarrafı ayaklarına yatmanın ne kadar yanlış olduğunu bana öğretti. (s. 144)	بعد أن هربت قبل أن أضرب، كنتُ أفكر بأن أقول للمخبّر المجروح القلب في وسط البلدة وهو يأكل في دكانه <u>رقائق</u> رائعة من تلك التي تذوب في الفم إن محمداً الأعرج لا يشبه من قرأ الكتاب، ولكن تجاربي الخاطئة خطأ فادحاً حالت دون وقوعي تحت قدمي خبيرٍ في الناس. (s. 181)	Tam Evrenselleştirme	بعد أن مَصَلت قبل أن أتلقّى عِلَقَةً، فيما كنت أزدرد <u>فطيرة ماء</u> تذوب في الفم في دكان مخبرنا ذي القلب المحطم، فكرت أن محمد الأعرج لا يشبه قط شخصاً قرأ الكتاب، بيد أن تجاربي علّمتني أنه من الخطأ الفادح القيام بدور سابر أغوار البشر. (s. 176)	Dilsel Çeviri	كنت محظوظاً لهروبي دون أن يضربوني، وفيما بعد، أثناء ما كنت أتناول شريحة من ((بوريك)) أنا توليا الذي يذوب في الفم في فرن صانع الفطائر المحبط الذي هو مخبرنا، فكرت كم كان من الصعب تصديق أن محمداً لم بيد كشخص قد يقرأ الكتاب، ولكن خبرتي علمتني كم من الخطأ أن يفترض الشخص أنه يستطيع معرفة ما يكمن في قلوب الرجال. (s. 256)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2.2. Giyecekler	"Nasıldı Osman Bey, sevdin mi?" dedi <u>fötr şapkalı</u> bir adam. (s. 156)	قال رجل ذو قبعة مدورة غريبة: ((كيف كان يا سيد عثمان، هل أحببته؟)) (s. 194)	Metin İçi Açıklama	كيف كان العرض يا سيد عثمان، هل أعجبك؟ سأله رجل يعتمر قبعة. (s. 190)	Sınırlı Evrenselleştirme	((كيف كان الحال، يا عثمان؟ هل استمتعت به؟ قال رجل يرتدي ٢. (s. 275)	Sınırlı Evrenselleştirme
2.1. Yiyecekler	Karaçalı'da, iri bir çınar ağacının altındaki Bahçeli Nefaset Lokantası'nda <u>beğendili</u> ve kekik kokulu nefis bir <u>döner</u> yedim. (s. 146)	في (قرة تشلي) وفي مطعم (نفاسة) ذي الحديقة، وتحت شجرة صفصاف ضخمة أكلت متبل الباذنجان بالحم، و(شاروما) تفوح منها رائحة الزعتر. (s. 183)	Metin İçi Açıklama	ولعلها كانت كذلك في بلدة 'الأجمة السوداء'، في مطعم 'بهجلي نفاسة' الكائن تحت شجرة دلب ضخمة أكلت <u>شاورما</u> لذينة <u>الباذنجان</u> لها رائحة الزعتر. (s. 179)	Sınırlı Evrenselleştirme	في حديقة مطعم يدعى ((وجبات لذينة)) في مدينة ((كاراكلي))، جلست إلى مائدة تحت شجرة ضخمة وتناولت <u>الكباب الشهي</u> الذي تفوح منه رائحة الزعتر، <u>المقدم على وسادة من الباذنجان المدخن المخفوق الكريمي</u> . (s. 259)	Metin İçi Açıklama
2.2. Giyecekler	Başı <u>takkeli</u> iki yaşındaki bir çocukla şık ve güzel annesi geçiyorlardı oradan. (s. 27)	ثمة طفل في الثانية من عمره على رأسه <u>قبتة</u> إحدى الطرق الدينية يمرمن هنالك مع أمه الجميلة والأنيقة. (s. 35)	Metin İçi Açıklama	مر في تلك اللحظة طفل - في الثانية من عمره يعتمر <u>طاقية</u> برفقة أمه الأنيقة والجميلة. (s. 36)	Dilsel Çeviri	مرّ طفل عمره سنتان يرتدي <u>قبعة</u> مع أمه الجذابة حسنة المظهر. (s. 55)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2. 3. Ev eşyaları	Ama boşalan araçtan aynalı dolaplar, ağır masalar, sehpalar, kutular, ayaklı lambalar indirilmiş, (s. 10)	ولكن هناك خزائن ذات مرايا، وطاولات صغيرة وأخرى ثقيلة، وصناديق، ومصباح ذات قوائم أنزلت من السيارة. (s. 15)	Dilsel Çeviri	غير أن الخزائن ذات المرايا والطاولات الثقيلة والمناضد والصناديق والمصباح المتدلية من أعمدة، التي أفرغتها السيارة ... (s. 14)	Tam Evrenselleştirme	تم تفريغ الشاحنة من حمولتها: دواليب بمرايا، مناضد ثقيلة، مشاجب، صناديق، أباجورات وما إلى ذلك، (s. 28)	Tam Evrenselleştirme
2. 3. Ev eşyaları	Dolabın kapısı tam kapanmadığı için üzerindeki ayna iki yatağın arasındaki komodini ve üzerindeki küçük lambayı yansıtıyordu. (s. 78)	ولأن باب الخزانة لم يغلق بشكل تام، فإن مرآته تعكس (الكوميدينة) التي تتوسط السريرين والمصباح الصغير عليها. (s. 100)	Yazımsal Uyarlama	ولأن باب الخزانة لم يغلق تماماً كانت المرأة تعكس الخوان الصغير الذي يتوسط السريرين والمصباح الصغير الموضوع فوقه. (s. 97)	Metin İçi Açıklama	كانت المرأة على باب الدولاب من الداخل موارية، تعكس المنضدة بين الفراشين والمصباح الصغير الموضوع فوقها. (s. 141)	Sınırlı Evrenselleştirme
2.4. Şehir ve köyler	O otobüstü, yanılmamıştım, öteki otobüs, altı hafta önce bir oyuncak şehirden karanlık bir kasabaya beni salimen bırakan VARAN VARAN'dı. (s. 49)	لم أخطئ . الحافلة الأخرى هي (الواصل الواصل) التي أخذتني قبل ستة أسابيع من مدينة الألعاب إلى بلدة مظلمة. (s. 63)	Dilsel Çeviri	لستُ مخطئاً الحافلة أخرى إنها الواصل التي أوصلتني سالماً قبل ستة أسابيع من مدينة رَدْمِيَّة إلى بلدة مظلمة. (s. 91)	Tam Evrenselleştirme	لم أكن مخطئاً، الحافلة الأخرى كانت حقاً نفس حافلة ((الطريق الأكثر أمناً)) التي حملتني بأمان من مدينة تافهة إلى مدينة غامضة. (s. 91)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2.4. Şehir ve köyler	Bir otobüsten inip bir diğerine binmeden önce <u>Gelişigüzel şehrinin</u> çarşısına gelişigüzel çıkardık. (s. 61)	نزل من الحافلة، وقبل أن نصعد إلى أخرى ندخل عشوائياً إلى سوق مدينة <u>((عشواء))</u> . (s. 77)	Dilsel Çeviri	وبعد نزولنا من إحدى الحافلات وقبل ركوبنا واحدة أخرى، كنا نخرج كيفما اتفق إلى سوق مدينة <u>((كيفما اتفق))</u> (s. 76)	Dilsel Çeviri	كنا نذهب للشرائع بعشوائية من مدينة عشوائية قبل أن نغير الحافلات. (s. 109)	Dilsel Çeviri
2.4. Şehir ve köyler	Banan ilk laf atanı Sıtkı Bey, <u>Seydişehir'de</u> bira bayıydı. (s. 80) s. 80	أول من تحدث إلى هو السيد صدقي، وكيل بيع البيرة في <u>(سیدی شهر)</u> . (s. 102)	Yazımsal Uyarlama	ذلك الذي تحرش بي أولاً هو صدقي بيك، وكيل توزيع البيرة في مدينة <u>سیدی</u> . (s. 99) s. 99	Dilsel Çeviri	كان الشخص الذي اعترض طريقي أولاً -لنطلق عليه اسم السيد ((صدقي))- يعمل كبائع بيرة من <u>((سیریسهر))</u> (s. 143)	Yazımsal Uyarlama
2.4. Şehir ve köyler	Gazetecinin kitaptan bazı parçaları "ev ve aile" köşesinde yayımlamayacağını, çünkü bunun artık ne demiryolu davasına ne de <u>Çorum'a</u> Amasya'dan bir demiryolu çekilmesine yarayacağını anlamış.. (s. 147)	وفهمت أنه لن يستطيع نشر بعض المقاطع من الكتاب في زاويته ((البيت والأسرة)) لأن هذا لايفيد في قضية السكك الحديدية، أو سحب خط حديدي إلى <u>تشوروم</u> . (s. 184)	Yazımsal Uyarlama	وفهمت أن هذا الصحفي لن ينشر بعد الآن بعضاً من مقاطع الكتاب في زاوية 'البيت والأسرة' لأن ذلك لم يعد ينفع قضية الخطوط الحديدية في شيء ولا في مد سكة حديد من 'أماسيا' إلى <u>'جوروم'</u> . (s. 180)	Yazımsal Uyarlama	وعرفت أن الناشر لن يطبع بعد الآن مقتطفات من كتابه في قسم ((البيت والأسرة)) لأنه فهم انها لا تساعد في مشكلة السكة الحديدية ولا في تقدم البناء في خط <u>((كورم-أماسيا))</u> . (s. 261)	Yazımsal Uyarlama

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2.4. Şehir ve köyler	Ama ikiyüz kilometre güneydeki bir mahalle muhtarından koparabildiğim adres, baktım ki okunmuyor, " <u>Ziya Tepe Sokak</u> ," diye ben heceledim ve daha sözümü bitirmeden, bir cumbadan başını uzatan bir cadı teyze "İşte," dedi, "nah yokuş orada," (s. 208)	ولكنني هجأت العنوان الذي استطعت انتزاعه من مختار حي في الجنوب على بعد مئتي كيلومتر قائلاً: ((شارع زياتبة))، وقبل ان أنهي كلامين مدت امرأة شمطاء رأسها من مشربية، وقالت: ((ها هو... هناك عند الطلعة)). (s. 257)	Yazımsal Uyarlama	ققد رأيتُ أنه يعجز عن قراءة العنوان الذي أفلحتُ في انتزاعه من مختار حي على بعد مئتي كيلو متر جنوباً، فهجأتُ له بنفسِي: ((شارع تلة ضياء))، حتى قبل أن أنهي تهجئتي مددتُ خالتي حيزبون رأسها من إحدى المشربيات وقالت: (ها هو ... تلك الطلعة هناك)). (s. 250)	Dilsel Çeviri	لكن عندما نظرت إلى قصاصة الورق التي تجحت ان اجعل موظفاً محلياً يكتب لي العنوان على بعد مائتي كيلومتر جنوباً من هنا، أدركت أن الخط بالكاد مقروء، حاولت استيضاح المقاطع بصوت عال، لكن قبل أن أستطيع قول <u>شارع</u> ((راي هيل))، أخرجت سيدة عجوز رأسها من شرفتها وقالت: ((هناك.. ها هو هناك، الشارع الذي يتجه لأعلى)). (s. 362)	Tam Evrenselleştirme
2.4. Şehir ve köyler	Çardaklı kahvede Budak gazozunun Coca-Cola, Schweppes ve Pepsi'nin bütün saldırılarına rağmen burada direndiğini gördüm fazla da aldırmadan. (s. 214)	رأيت المياه الغازية -ماركة (بوضاق) في المقهى ذي السقيفة- صامدة هنا على الرغم من هجمات (الكوكاكولا) و(شويبس) و(ببسي)، ولم أعر اهتماماً زائداً للموضوع. (s. 265)	Tam Evrenselleştirme	رأيتُ في المقهى ذي الجرداق، أن كازوز 'بوداق' ما يزال صامداً هنا بالرغم من كل هجمات 'الكوكاكولا' و 'الشويبس' و 'الببسي'، فلم أعر الأمر اهتماماً زائداً. (s. 257)	Yazımsal Uyarlama	عند المقهى ذي الحائط الخشبي، رأيت بلا كثير من الاهتمام أن مياه غازية ((برانش)) لا تزال مثابرة ضد كل أنواع الهجمات من قبل كوكاكولا، ببسي، وشويبس. (s. 375)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
2.5. Ulaşım araçları	Hiçbir sinekli lokantada durmadan bir garajdan bir diğerine "ekspres" giden seferler konulduğu için, bazı otobüslere elektrikli idam sandalyelerini çağrıştıran ve şöyle sarsıcı bir kaz sırasında insanının içinde hiç de bulunmak istemeyeceği küçük kenef hücreleri inşa edilmişti. (s. 2020)	وبسبب وضع سفرات ((اكسپرس)) من مركز انطلاق إلى مركز آخر دون توقف في أي مطعم ذي ذباب، فقد أنشئت في بعض الحافلات حجلات مرابض صغيرة تُذكر بكراسي الإعدام الكهربائية، ولا يريد الإنسان أبداً أن يكون بداخلها في أثناء حادثة مرور تهزها. (s. 250)	Yazımsal Uyarlama	رُودَتْ بعض الحافلات التي تقوم برحلات مباشرة من كراج إلى آخر من غير ان تتوقف في مطعم كثير الذباب، بحجلات صغيرة لقضاء الحاجة، تُذكر بالكراسي الكهربائي، ولا يتمنى المرء أن يتواجد داخل إحداها إذا حدث ووقع حادثٌ عنيف بعض الشيء. (s. 243)	Dilsel Çeviri	الآن كان مخطط للحافلات ((السريعة)) أن تسافر مباشرة من موقف محدد إلى موقف آخر ولا توجد أي وقفات في مطاعم يسكنها الذباب على طول الطريق، بعض الحافلات وُضع بها مكان للحمام الذي يذكرك بالكراسي الكهربائية حيث يكره المرء أن يعلق عند وقت الحادث. (s. 352)	Dilsel Çeviri
2.5. Ulaşım araçları	İstanbul'un banliyö trenlerinde yapıldığı gibi, gençlere kompartımanların koltuklarını jilet ve bıçaklarla parçalattırarak demiryolcuların aydınlanmacı çabasını baltalamaya çalışıyorlardı. (s. 93)	وعملوا ما يُعمل آنئذ في قطارات اسطنبول، إذ طعن الشبان على مقاعد المقطورات بالسكاكين والشفرات لإفشال محاولة أنصار السكك الحديدية المنوَّرين. (s. 119)	Yerlileştirme	كانوا يحاولون عرقلة الجهود التنويرية للعاملين على إنشاء السكة [...] ودفع الشباب لتمزيق مقاعد المقصورات بالشفرات والسكاكين تماماً كما فعلوا في قطارات الضواحي في استانبول. (s. 116)	İletişimsel Çeviri	التي تدمر الجهود الحكيمة لرجال السكة الحديدية عن طريق [...] وتشجيع الشباب على تخريب مقاعد عربات السكك الحديدية بالشفرات والسكاكين، كما كان يحدث للقطارات في اسطنبول. (s. 167)	Yerlileştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
3. Sosyal kültür	<u>Demiryolcu Rıfkı Amca</u> geçen yıl kalpten ölen babamdan bir yıl önce ölmüştü. (s. 16)	مات العم رفقي الموظف في السكك الحديدية قبل عام من موت أبي بالسكتة القلبية في العام الماضي. (s. 22)	Metin İçi Açıklama	مات العم رفقي قبل عام من موت أبي بنوبة قلبية العام الماضي. (s. 22)	Sınırlı Evrenselleştirme	لقد مات ((ريلمان رفقي)) قبل والدي بعام، حيث مات والدي إثر نوبة قلبية العام الماضي. (s. 37)	Tam Evrenselleştirme
3. Sosyal kültür	Değerli Gündül halkı, büyüklerimiz, kardeşlerimiz, bacılar, analar, babalar ve <u>İmam Hatip Lisesi'nin</u> imanlı gençleri! (s. 81)	يا شعب غودول المحترم. كبارنا، وأخوتنا الصغار، وأخواتنا، وأمهاتنا، وآباءنا، وشباب ثانوية الأئمة والخطباء المؤمنون! (s. 103)	İletişimsel Çeviri	((أهالي كُذِّل الغالين، يا كبارنا وأخوتنا وأخواتنا، أيتها الأمهات، وأبها الآباء، ويا شبيبة ثانوية الإمام الخطيب المؤمنة!!)) (s. 100)	Dilsel Çeviri	((سكان مدينة ((جبودل)) المحترمون، السادة المهمون، الإخوة، الأخوات، الأمهات، الآباء، أعضاء مدرسة ((الخطيب الإمام)) المتدينون الصغار. (s. 145)	Dilsel Çeviri
3. Sosyal kültür	Bana <u>Dr. Narin</u> 'den söz etti, onun kitaba karşı savaşından, bizi yok eden yabancı uygarlıklara, Batı'dan gelen yeni eşyalara açtığı savaştan, yazıya karşı büyük mücadelesinden bahsetti.. (s. 68)	حكى لي عن الدكتور نارين وحربه ضد الكتاب، والحرب التي شنّها ضد المدنيات الأجنبية التي تريد إزالتنا، والأشياء القادمة من الغرب، وعن النضال الدؤوب ضد الكتابة... (s. 87)	Yazımsal Uyarlama	أتى على ذكر الدكتور نارين وحربه على الكتاب وعلى الحضارات الأجنبية التي حولتنا إلى عدم وعلى الأشياء الجديدة القادمة من الغرب، وعن جهاده الكبير ضد الكتابة.. (s. 84)	Yazımsal Uyarlama	أثار موضوع <u>دكتور ((فاين))</u> ، لامساً معاناته مع الكتاب، ضد الحضارات الأجنبية التي تحطمنا، ضد الأشياء العصرية عديمة النفع التي تأتي من الغرب، ومعركتها الكاملة ضد الأشياء المطبوعة. (s. 122)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
3. Sosyal kültür	O vakitler adı hala Nahit olan Mehmet İstanbul Üniversitesi'nde Çapa'da tıp okuyordu. (s. 107)	في ذلك الوقت كان محمد الذي مازال اسمه ناهداً يدرس الطب في جامعة (تشابا) في اسطنبول. (s. 135)	Yazımsal Uyarlama	محمد الذي كان في ذلك الوقت ما يزال يحمل اسم 'ناهدي' كان يدرس الطب في جامعة استانبول في (جابا). (s. 132)	Yazımsal Uyarlama	كان ((ناهيت)) -لم يكن قد اتخذ هويته الجديدة بعد- وقتها طالباً في جامعة اسطنبول في ((سابا))، في الفرقة الثالثة من برنامج لمدة ست سنوات من الدراسات التي تؤهل لدرجة الطب التي تبدأ في تركيا مباشرة بعد المدرسة الثانوية. (s. 192)	Metin İçi Açıklama
3. Sosyal kültür	Altına hücum edenler arasında padişaha ve Türklere selam söyleyen silahşörler, kölelikten kurtulup İslam'a sığınan zenciler, Şaman Türklerin çadır yapma yöntemlerini soran kızılderili kabile şefleri. (s. 92)	متقني استخدام السلاح المحبين للسلطان والأترك وهم يهجمون على الذهب، والزنوج المتخلصين من عبوديتهم واللاجئين إلى الإسلام، ورؤساء قبائل الهنود الحمر يسألون أترك (الشامان) عن أساليبهم في بناء الخيام. (s. 118)	Dilsel Çeviri	وبين الباحثين عن الذهب، مقاتلين يرسلون التحية للسلطان والأترك. رأينا زنوجاً انعتقوا من العبودية ولاذوا بالإسلام ورؤساء قبائل من الهنود الحمر يستفسرون عن طرائق 'أترك الشامان' في صناعة الخيم. (s. 115)	Dilsel Çeviri	ووسط الباحثين عن الذهب، التقينا بالمغامرين الذين يرسلون التحية إلى السلطان والأترك، الزنوج الذين تحرروا من الاستعباد واعتنقوا الإسلام، الطهاة الهنود الذين استشاروا المشعوذين الذين كانوا أتركا من وسط آسيا بخصوص طريقتهم لعمل ((اليورت)). (s. 166)	Tam Evrensel Şiir

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
3. Sosyal kültür	Kitap'tan küçük bir miktar -150 ya da 200 kadar- bilinmeyen bir kaynaktan, büyük ihtimal kapanan ya da boşalan küflü bir kitap deposundan kiloyla mal alan bir <u>eskiciye</u> , oradan da sahaflardaki bir dükkanla birkaç sokak sergisine gitmişti. (s. 108)	ثمة كمية قليلة من الكتاب (150 - 200 نسخة) وصلت إلى أحد دكاكين الصحافين عن طريق تاجر أغراض مستعملة. وهناك احتمال كبير أنها وصلته بالكيلوغرام من مستودع كتب متعفن قد أفرغ. وذهبت إلى عدد قليل من معارض الأرصفة. (s. 137)	Metin İçi Açıklama	إن عدداً محدوداً من النسخ -من ١٥٠ إلى ٢٠٠- انتقل من مصدر غير معروف، (وكان احتمال مرجح من مخزن كتب عُقِنَ تم إغلاقه أو إفراغه)، إلى بائع روبايبكيا يشترى بضائع بالكيلو، ومنه إلى مكتبة في منطقة الصحافين وعدد من بسطات الأرصفة. (s. 134)	Sınırlı Evrenselleştirme	تمت إتاحة عدد صغير من هذه الكتب -ربما مائة أو مائة وخمسين نسخة- من قبل مصدر غير معروف، على أرجح تم بيعها بالوزن لتاجر خردة ما عندما تم إخلاء مخزن ما خبيث الرائحة أو لم يعد صاحباً للعمل، ومن هناك انتهى المطاف بالكتب إلى عدة باعة ومكتبة لبيع الكتب المستعملة. (s. 194)	Sınırlı Evrenselleştirme
3. Sosyal kültür	Tabii ben de ona kafasının kabağının arkasındaki Goodyear lastikleri güzelinin bacaklarıyla tıpatıp aynı <u>kavuniçi renkte</u> olduğunu söylemedim. (s. 140)	طبعاً أنا لم أقل له إن بشرته بلون قلب الشمام المطابق تماماً للون فخذي حسناء إطارات (Good Year) على التقويم المعلق وراء قحف رأسه. (s. 175)	Dilsel Çeviri	ولم أرد عليه بطبيعة الحال أن صلعته وساقا فتاة الكوديبيرالحسناء على الروزنامة المعلقة خلفه، هما من اللون الأصفر نفسه، لبّ البطيخ. (s. 171)	Metin İçi Açıklama	من الطبيعي، ألا أزعج نفسي بإخباره أن رأسه الصلعاء كانت بنفس اللون البرتقالي بالضبط مثل ساقى الجميلة التي وراءه على تقويم ((إطار العام السعيد)). (s. 248)	Yerlileştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
3.1. İş yaşamı	İki gün önce, oradaki kaldırım sergisinden aldığım kitabın... (s. 25)	الكتاب الذي اشتريته من المعرض الرصيفي قبل يومين مثل سِرٍّ؟ (s. 34)	Dilsel Çeviri	الكتاب الذي اشتريته قبل يومين من البسطة التي على ذاك الرصيف؟ (s. 34)	Sınırlı Evrenselleştirme	هذا الكتاب الذي اشتريته من على الرصيف منذ يومين؟ (s. 53)	Sınırlı Evrenselleştirme
3.1. İş yaşamı	Minibüs durağının eli düdüklü <u>değnekçisi</u> . (s. 27)	كما أن <u>المنادي</u> عند الموقف حامل الصقارة. (s. 36)	Sınırlı Evrenselleştirme	أما <u>منادي</u> موقف السرفيس الذي يحمل صقارة في يده. (s. 36)	Sınırlı Evrenselleştirme	كان <u>المشرف</u> في المحطة ممسكاً بصقارته. (s. 55)	Sınırlı Evrenselleştirme
3.1. İş yaşamı	Ama bir yandan da aparmanın iç seslerini, dışarıda, uzaklardaki <u>bozacının</u> seslenişini işitiyor. (s. 33)	ولكنني في الوقت نفسه أسمع أصوات البناء الداخلية، وفي الخارج صوت <u>بائع شراب الحبوب الساخن</u> القادم من بعيد. (s. 43)	Metin İçi Açıklama	غير أنني من جهة أخرى أسمع الأصوات الداخلية في <u>البنائة</u> ونداء <u>بائع (البوظة)</u> من بعيد. (s. 43)	Yazımsal Uyarlama	إنما في الوقت نفسه كنت على وعي بأن سماع هذه الأصوات من المبنى، الصباح البعيد <u>لبائع ((البوظة))</u> . (s. 65)	Tam Evrenselleştirme
3.1. İş yaşamı	Yanıp sönen kırmızı ışıkların sessizliğinde bana uykusuz günhkarlar gibi usulca sokulan <u>damalı taksilerin</u> şoförleriyle kapkaranlık bakıştım. (s. 38)	وتبادلت نظرات سوداوية مع سائقي <u>سيارات الأجرة ذات المربعات السوداء والبيضاء</u> المندسين قربي مثل الكفرة المؤرقين في صمت الأنوار الحمراء التي تشعل وتنطفئ. (s. 48)	Metin İçi Açıklama	تبادلتُ نظرات داكنة مع سائقي <u>سيارات الأجرة المعلمة بمربعات</u> الذين اقتربوا مني بهدوء مثل آثمين جافاهم النوم في صمت <u>الأضواء الحمراء</u> التي تشعل وتنطفئ. (s. 48)	Metin İçi Açıklama	تبادلتُ نظرات سوداء مع سائقي <u>الأجرة التابعين لشركة ((تشيكرو))</u> ، الذين يتسحبون من حولي مثل المذنبين غير القادرين على النوم في جو <u>الأضواء الحمراء</u> المتراقصة. (s. 72)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
3.1. İş yaşamı	<u>Sosyal Sigortalar Hastanesi</u> 'nde Canan'ın alnına dört dikiş atıldıktan. (s. 51)	بعد أن قُطِب جبين جانان أربع قطب في <u>مشفى التأمينات الاجتماعية</u> ، (s. 65)	Dilsel Çeviri	بعد أن خيطة جبهة جنان بأربع قُطِب في <u>مشفى التأمينات الاجتماعية</u> ، (s. 64)	Dilsel Çeviri	لحقنا بالحافلة الأولى التي غادرت المدينة بعد أن تلقت جنان أربع غرز في جبهتها. (s. 93)	Çıkarma
3.1. İş yaşamı	Notlarıma bir göz attım, adı geçen sokağı ve dükkanı kolay buldum: <u>Selamet Tuhafiye</u> . (s. 140)	ألقيت نظرة على ملاحظاتي. وجدت الشارع والدكان المذكورين بسهولة: <u>مطرزات السلامة</u> . (s. 175)	Sınırlı Evrenselleştirme	ألقيتُ نظرة على دفتر ملاحظاتي وعثرت بسرعة على الشارع لمحل المذكورين: <u>شرقيات السلامة</u> . (s. 171)	Sınırlı Evrenselleştirme	ألقيت نظرة على ملاحظاتي؛ كان من السهل العثور على الشارع والمحل المقصودين: <u>((مستلزمات الخلاص))</u> . (s. 248)	Tam Evrenselleştirme
4.1. Siyasi ve idari konular	Polis ve <u>jandarma</u> araçları arasından, ters dönmüş otobüslerden birinin kara tekerleklerine bakarken. (s. 48)	بينما كنت أنظر إلى عجلات إحدى الحافلات العابرة من بين سيارات الشرطة <u>والجندرية</u> . (s. 62) s. 62	Yazımsal Uyarlama	وأنا أنظر من بين آليات الشرطة <u>والدرك</u> إلى الإطارات السوداء لإحدى الحافلتين المنقلبتين رأساً على عقب. (s. 61)	İletişimsel Çeviri	كنت أفق بين العربات التي تخص الشرطة <u>ورجال الشرطة الفرنسيين</u> ، الذين يفحصون الإطار الأسود لإحدى الحافلتين اللتين انقلبتا. (s. 90)	Tam Evrenselleştirme
4.1. Siyasi ve idari konular	Çünkü <u>kaymakam</u> şöyle bir şey demişti: "ben, kaymakam olduğum yere leke sürdürmeme!". (s. 71)	لأن <u>القائمقام</u> قال: ((أنا لا أسمح بأية شبهة في المكان الذي أنا قائممقامه)). (s. 90)	İletişimsel Çeviri	الذي يعارضه البعض كـ <u>القائم مقام</u> قال ما معناه: ((لن أسمح بتلطيح سمعة البلدة التي أديرها!!)). (s. 87)	İletişimsel Çeviri	بالرغم من ذلك، أكد <u>حاكم المقاطعة</u> على شيء مثل: ((لن أسمح للخزي أن يرتبط بأية مدينة أكون فيها الحاكم!!)). (s. 127)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
4.1. Siyasi ve idari konular	Ama karamelalarına Yeni Hayat adı verip, üzerine de bir melek oturtmayı akıl eden Süreyya Bey'in torunuyla yaşadığını öğrendiğim Sonpazar kasabasına varabilmem için <u>PKK'nın güçlü olduğu</u> bu bölgeden bir gündüz otobüsüyle geçmem gerekti. (s. 207)	ولكن من أجل الوصول إلى (صون بازار) التي علمت أن السيد ثريا، الذي فكر بوضع ملاك على كراميل الحياة الجديدة، يعيش مع حفيده فيها، كان علي أن أعبّر بحافلة نهائية من هذه المنطقة حيث <u>حزب العمل الكردستاني قوي فيها</u> . (s. 256)	Metin İçi Açıklama	إلا أنه تودّب علي أن أعبّر هذه المنطقة التي يتمتع فيها <u>PKK</u> بنفوذ قوي، في حافلة نهائية كي أصل إلى بلدة 'البازار الأخير' التي عرفت أن ثريا بيك الذي خطر له أن يسمي كراميلاته بالحياة الجديدة ويرسم فوقها صورة ملاك. (s. 249)	Tekrar	لكن طالما أنه يجب أن أمر بـ ((فيران باج)) لكي أصل إلى ((سون بازار)) حيث -طبقاً لمعلوماتي- يعيش مع حفيده السيد المدعو ((ثريا)) الذي فكر في وضع ملاك على حلوى الكراميل الخاصة به، كان الوضع حرجاً أنني أخذت حافلة النهار عبر هذه المنطقة حيث <u>محاربي العصابات الأكراد</u> كانوا نشيطين. (s. 360)	Tam Evrensel ştirme
4.1. Siyasi ve idari konular	Evli, çocuklu, iyi aile babası ve katil kahramanınız, <u>belediye imar müdürlüğündeki</u> işinden akşam vakti evine dönerken... (s. 179)	بطلکم المتزوج وصاحب البنت، ورب الأسرة الجيد، والقاتل، بينما كان عائداً من عمله، في <u>مديرية الإعمار التابعة للبلدية</u> ، إلى بيته مساءً. (s. 223)	Dilsel Çeviri	بطلکم المتزوج والأب ورب الأسرة الصالح والقاتل، كان عائداً إلى بيته في السماء من <u>مديرية الإسكان التابعة للبلدية</u> حيث يعمل. (s. 218)	Dilsel Çeviri	بطلکم المتزوج الذي لديه طفلة، رجل الأسرة الطيب والقاتل، كان عائداً للبيت في المساء من عمله في <u>مكتب تخطيط المدينة</u> . (s. 315)	Tam Evrensel ştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
4.2. Dini konular	"Allah razı olsun!" demişti bir keresinde altın dişli bir tombul teyze. (s. 58)	قالت إحدى الخالات البديئات وهي ذات سن ذهبية: ((الله يرضى عليك)). (s. 74)	İletişimsel Çeviri	((رضاء الله عليكما!)) قالت لنا ذات مرة خالة بدينة ذات أسنان ذهبية. (s. 73)	Dilsel Çeviri	((فليكنك الرب)) قالت ذلك ذات مرة سيدة عجوز ممتلئة الجسم ذات سن ذهبية. (s. 106)	Sınırlı Evrenselleştirme
4.2. Dini konular	Saçı kırmızı kurdela bir küçük kız başörtülü iri anasının eteği dibinde az sonra okuyacağı şiiri gözden geçiriyordu. (s. 71)	فتاة صغيرة ذات شعر أحمر وربطة شعر تراجع القصيدة التي ستقرأها يعد قليل قابعة وراء ثوب أمها. (s. 91)	Çıkarma	فتاة صغيرة عقدت شعرها بشريطة حمراء وقفت بقرب أمها المحجبة ذات الجسد الضخم وهي تراجع القصيدة التي ستقرأها بعد قليل. (s. 88)	İletişimsel Çeviri	كانت هناك فتاة صهباء تضع شريطاً حريبياً في شعرها تردد مكررة القصيدة التي ستلقيها حالاً، مستكينة على تنورة أمها التي تضع إشارياً، (s. 128)	Metin İçi Açıklama
4.2. Dini konular	Topraklarından demiryolun geçmesini istemeyen papazlardan, Rusya gibi ülkenin uluslararası hasımlarına kadar. (s. 93)	والخوارنة أصحاب الأراضي الذين لا يرغبون بمرور سكة الحديد من أراضيهم، والخصوم الدوليين كروسيا. (s. 119)	İletişimsel Çeviri	والقساوسة الذين لا يريدون أن تمر سكة الحديد عبر أراضيهم وحتى الأعداء الدوليين للبلاد مثل روسيا. (s. 116)	İletişimsel Çeviri	رجال الدين الرافضين أن يتركوا السكة الحديدية تمر عبر أراضيهم، أو المنافسين العالميين مثل روسيا. (s. 167)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
4.2. Dini konular	Öbüründe, çalıştığı dönerci dükkanında bir garson, elleri boş ayran şişeleriyle doluyken kurşunlanmış, <u>İslamcı Genç Akıncılar</u> şehidin üyeleri olduğunu açıklamış, olayın CIA ve COCA-COLA'nın maşalarının işlendiğini bir basın toplantısıyla duyurmuşlardı. (s. 118)	وفي الثانية: كان المقتول نادلاً يعمل في دكان (شاورما)؛ في يده زجاجات لبن فارغة، وقد أطلق عليه النار مجهول حين كانت تلك الزجاجات ممثلة. وأعلنت <u>طلائع الشباب الإسلامي</u> أن الشهيد عضو لديها. وفي مؤتمر صحفي صرّحت أن الـ (CIA) وستأثر الكوكاكولا ارتكبوا الجريمة. (s. 148)	Dilsel Çeviri	في الخبر الثاني أُطلق الرصاص على نادل في مطعم للشاورما، ويده مشغولتان بزجاجات العيران الفارغة، وأوضحتْ مُنظَّمةٌ تطلقُ على نفسها اسم <u>'الجحافل الإسلامية'</u> <u>الشابة</u> أن الشهيد ينتمي إليها وأعلنتْ في مؤتمر صحفي أن الجريمة ارتكبتها أدوات الـ CIA والكوكاكولا. (s. 145)	Sınırlı Evrenselleştirme	تتضمن حادثة القتل الأخرى، نادل تم إطلاق الرصاص عليه عندما كانت يده مليئة بزجاجات فارغة لمشروب زبادي شهير؛ معلنين في مؤتمرهم الصحفي أن جريمة القتل تم ارتكابها من قبل عملاء المخابرات الأمريكية المركزية وكوكاكولا. (s. 210)	Çıkarma
4.3. Sanatsal konular	Adlarınız <u>kafiyeli</u> olmasına bakıp hayalimde bastıracağım evlilik davetiyelerini Yeni Hayat karamelalarının kağıdından çıkan türden şık bir maniyle süsledim. (s. 35)	ونظرت إلى اسمينا الواقعيين على <u>قافية</u> واحدة وألقتُ مقطوعة شعرية رباعية زينت بها بطاقات دعوة العرس التي طبعتها في مخيلتي حول كرامات الحياة الجديدة. (s. 45)	İletişimsel Çeviri	بالنظر إلى <u>الجناس</u> في لفظي اسمي واسمها زينت بطاقات الدعوة إلى حفل زفافنا التي طبعتها في خيالي بربايعات أنيقة من ذلك النوع الذي يظهر داخل ورق سكاكر ((الحياة الجديدة)). (s. 45)	Sınırlı Evrenselleştirme	آخذاً الإلهام من حقيقة أن بين اسمينا <u>سجعا</u> ، فقلت بطبع دعوات زفافنا في خيالي، وقلت بتجميلها بكلمات مسجوعة ذكية مثل التي تأتي مع حلوى الكراميل من نوع ((حياة جديدة)). (s. 68)	Sınırlı Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
4.2. Dini konular	Pencerelerden bir zamanlar Canan'la seyrettiğimiz kimsesiz vahşi bozkır ise sigara ve lastik reklamlarıyla delik deşik edilip insancılaştırılmış ve güneşi kessin diye renklendirilmiş otobüs camlarının keyfine uygun olarak bazan çamurlu bir kahve, bazan <u>kabe</u> yeşili, bazan da mezarlıkları hatırlatan bir petrol rengine bürünmüştü.. (s. 202)	أما السهول البكر الموحشة التي لا أحد فيها، والتي كنا نتفرج عليها -جانان وأنا- في زمن ما من نافذة الحافلة فقد تمزقت وتثقت بإعلانات السجائر، واستؤنست. وأعطى زجاج الحافلات ألواناً لكسر أشعة الشمس بحسب ذوق: فهي أحياناً بلون القهوة الطينية، وأحياناً بأخضر <u>الكعبة</u> ، وأحياناً بلون بترولي يذكر بالمقابر. (s. 251)	İletişimsel Çeviri	أما البادية اليتيمة والوحشية التي شاهدناها عبر النافذة في وقت من الاوقات جنان وأنا، قفقد انتهيكت بفضاظة بواسطة إعلانات الدخان والإطارات وتمت أنستئها. وبالاتساق مع زجاج نوافذ الحافلات التي لؤئت كي تحجب ضوء الشمس، اكتبست البادية حيناً بلون قهوة موحلة وحيناً بأخضر <u>الكعبة</u> وحيناً بلون البترول الذي يُذكر بالمقابر. (s. 244)	İletişimsel Çeviri	في الوقت الحالي كان السهب الموحش والمنعزل الذي شاهدناه انا وجنان من نافذة الحافلة ذات مرة قد تم منحه ل ((أشخاص ودودين)) ونتيجة لذلك أصبح مليئاً بلوحات الإعلانات التي تعرض السجائر والإطارات، واتخذ السهب وهجاً لألوان متنوعة وفقاً للون طلاء نوافذ الحافلة الذي يحجب الشمس- أحياناً بلون الطين البني، أحياناً الأخضر المميز للإسلام، أحياناً لون الزيت الخام الذي يذكرني بالمقابر. (s. 353)	Tam Evrenselle itirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
4.3. Sanatsal konular	Adlarınız kafiye olmasına bakıp hayalimde bastıracağım evlilik davetiyelerini Yeni Hayat karamelalarının kağıdından çıkan türden şık bir <u>maniyle</u> süsledim. (s. 35)	ونظرت إلى اسمينا الواقعين على قافية واحدة وألفْتُ <u>مقطوعة شعرية رباعية</u> زينت بها بطاقات دعوة العرس التي طبعتها في مخيلتي حول كرامات الحياة الجديدة. (s. 45)	Metin İçi Açıklama	بالنظر إلى الجناس في لفظي اسمي واسمها زينت بطاقات الدعوة إلى حفل زفافنا التي طبعتها في خيالي <u>رباعيات</u> أنيقة من ذلك النوع الذي يظهر داخل ورق سكاكر ((الحياة الجديدة)). (s. 45)	Sınırlı Evrenselleştirme	آخذاً الإلهام من حقيقة أن بين اسمينا سجعاً، فقلت بطبع دعوات زفافنا في خيالي، وقلت بتجميلها <u>بكلمات مسجوعة ذكية</u> مثل التي تأتي مع حلوى الكراميل من نوع ((حياة جديدة)). (s. 68)	Metin İçi Açıklama
4.3. Sanatsal konular	"Dosyaları, fihristleri <u>gergef</u> işleyen bir kızın dikkatiyle Gülendam hazırlamıştır," dedi. (s. 126)	قال: ((فهرسة الملفات خضرتها (غول نضام) بدقة فتاة <u>تطرز على</u> (الطارة)). (s. 158)	Metin İçi Açıklama	قال: الملفات والفهارس أعدتها 'كول أندام' بدقة فتاة تقوم <u>بالتطرز</u> . (s. 155)	İletişimsel Çeviri	قال: ((الملفات والقوائم تم تحضيرها من قبل ((روزابل)) بعناية فتاة تعمل على <u>تطرز</u> (إطار)). (s. 224)	İletişimsel Çeviri
4.3. Sanatsal konular	Bir <u>alaturka şarkı</u> duyduk, derken o şarkıyı söyleyerek içerden gelen genç kadın kederli sesiyle bir ikinciyi söyledi, gitti. (s. 153)	سمعنا <u>أغنية تركية</u> . فجأة جاءت من الداخل المرأة الشابة التي غنت تلك الأغنية، وغنت بصوتها الحزين أغنية ثانية، وذهبت. (s. 191)	Sınırlı Evrenselleştirme	سمعنا <u>أغنية 'آلا-تركا'</u> ثم دخلت المرأة الشابة التي تغنيها، وأتبعها بأغنية ثانية بصوتها الكئيب واختفت. (s. 187)	Yazımsal Uyarlama	استمعنا إلى قطعة من <u>موسيقى تركية</u> ، ثم ظهرت امرأة شابة كانت تغني وغنت أغنية ثانية بصوتها الشجي وغادرت. (s. 270)	Sınırlı Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
4.3. Sanatsal konular	Canan bana, ben hamamdayken yaptığı araştırmalarının sonuçlarını gösterirdi: Eski <i>Fotoroman dergisi</i> ciltleri, daha eski çocuk dergileri, bir zamanlar çiğnediğimi bile unuttuğum çiklet örnekleri ve anlamını çıkaramadığım bir saç tokası. (s. 61)	ولكن عندما يُظلم الجو كانت تربني نتائج البحث الذي قامت به وأنا في الحمام: <u>مجلات قصص مصورة</u> قديمة، مجلات أطفال أقدم، ونماذج من العلكة التي نسيت أنني كنت أعلكها فيما مضى، وحبسة شعر لم أفهم معناها. (s. 77)	İletişimsel Çeviri	لكن جنان مع حلول المساء عرضت أمامي نتائج التحريات التي قامت بها وأنا في الحمام: <u>مجلات</u> <u>(فوتورومان)</u> القديمة، مجلات الأطفال الأقدم عهداً، نماذج من اللبان نسيت حتى أنني مضغتها في زمن مضى، وبكلات شعر لم أفهم مدلولها. (s. 76)	Yazımsal Uyarlama	كانت جنان تعرض علي ثمار لتحقيقات التي أجرتها في وقت الظهيرة بينما كنت أنا في الحمامات: مجلد لأعداد من <u>مجلات رومانسية للصور</u> ، قصص كوميدية للأطفال والتي كانت هي الأقدم، عينات من لبان البالون لا أتذكر أنني تناولته قط، ودبوس شعر لم تكن أهميته واضحة بشكل مباشر. (s. 110)	Tam Evrenselleştirme
5. Davranışlar ve gelenek - görenekler	Gözlerimin önünden buzdolapları, portakal sıkma makineleri ve taksitli koltuklar duyulmayan bir <u>ağıtın</u> eşliğinde salına salına akıp geçtiler. (s. 149)	مرت أمام عيني الثلاجات وآلة عصر الفواكه والكنبات المتأرجحة برفقة <u>نواح</u> غير مسموع. (s. 186)	Dilsel Çeviri	مرت البرادات وعصارات البرتقال والكنبات التي تباع بالتقسيط أمام عيني وهي تتأرجح برفقة <u>حذاء</u> غير مسموع. (s. 182)	Tam Evrenselleştirme	صور ثلاجات، ماكينات لعصر البرتقال، المقاعد التي تندفق في ذهني، مصحوبة <u>بعويل</u> بلا صوت. (s. 264)	Dilsel Çeviri

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
4.3. Sanatsal konular	Her karamela kağıdının içinde bir <u>mani</u> vardı, ama dünyanın ve kitabın anlamı konusunda bana pek yardımcı oldukları söylenemez. Bir örnek: Evlerinin arkası Çimento fabrikası, Yarım senden isterim Bir dikiş makinası. (s. 200)	داخل كل واحدة من الكراميل رباعية منظومة لا يمكن اعتبارها مساعدة لي في موضوع الكتاب والعالم. مثال: وراء البيوت معمل اسمنت أريد منك يا فؤادي آلة خياطة. (s. 246)	Sınırlı Evrenselleştirme	داخل كل واحد من أغلفة الكراميل رباعية من الشعر الشعبي المسماة ((ماني))، وليس بمقدوري أن أقول إنها قَدِّمَتْ لي نفعاً يُذكر بخصوص معنى العالم والكتاب. هاكم مثلاً: وراء بيتهم معمل الإسمنت أريد منك يا حبيبي ماكينة خياطة. (s. 242)	Metin İçi Açıklama	كانت هناك أبيات شعر هزلية داخل كل غلاف، لكن لا يمكن القول إنه قدمت أي مساعدة في فهم الحياة أو الكتاب فعلى سبيل المثال: وراء الكانتين. تنمو الحشائش الخضراء؛ ما أريد منك هو ماكينة خياطة. (s. 349)	Metin İçi açıklama
5. Davranışlar ve gelenekler	<u>Dersi kıran</u> öğrenci, hem sigara içiyor efendim, hem de bakın nasıl sirke giriyor, gizlice. (s. 153)	التلميذ المتهرّب من الدروس يدخن يا سيدي، وانظروا كيف يذهب إلى السيرك أيضاً. (s. 191)	Metin içi Açıklama	انظر يا سيدي إلى التلميذ الذي هرب من المدرسة، فهذا هو يدخل سرا إلى السيرك فضلاً عن أنّه يدخن. (s. 187)	Metin İçi Açıklama	هذا الطالب الذي انقطع عن دروسه لا يدخن فقط -يا سيدي- ولكن انظر أيضاً كيف يتسلل إلى خيمة السيرك! (s. 270)	Sınırlı Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
5. Davranışlar ve gelenek görnekler	Radyonun yağmurlu olacağını ilan ettiği, parçalı bulutlu, sıradan bir Doğu Anadolu sabahı, huzurlu istasyonun pırıl pırıl aydınlığı, peronun bir ucundan dalgın dalgın eşelenen iki tavuk. (s. 163)	إعلان المذيع أن الجو سيكون مائلاً وغائماً جزئياً، وصباح يوم عادي من أيام المنطقة الشرقية، ونور المحطة المتألي، والديك والدجاجة المتضاجعين دون أن يعبرا اهتماماً لأحد ما وهما في أقصى الرصيف. (s. 203)	Tam Evrenselleştirme	صباح عادي من صباحات إقليم شرقي الأناضول بغيوم متفرقة وكان الرادع قد أعلن أنه سيكون مائلاً، الضياء الساطع في المحطة الرائقة، <u>دجاجتان تنكشان الأرض</u> على أحد طرفي رصيف المحطة. (s. 199)	Sınırlı Evrenselleştirme	الصباح العادي في ((أناتوليا الشرقية) التي قالت عنه النشرة الإذاعية الجوية إنه ملبد بالغيوم جزئياً مع امطار متفرقة، الضوء المبهر في محطة القطار الهادئة، <u>زوج من الدجاجات يتجول بلا وعي</u> عند نهاية الرصيف. (s. 288)	Tam Evrenselleştirme
6. Deyim ve ifade kalıplar 1	Kitap, o kitabın varlığı <u>tutuyordu beni ayakta</u> . (s. 22)	ووجود ذلك الكتاب <u>يجعلني واقفاً على قدمي</u> . (s. 29)	Dilsel Çeviri	وجود ذاك الكتاب كان <u>يجعلني أقف على قدمي</u> . (s. 29)	Dilsel Çeviri	لقد كان وجود الكتاب هو الذي <u>يجعلني أستمِر</u> . (s. 46)	İletişimsel Çeviri
6. Deyim ve ifade kalıplar 1	<u>Dur durak bilmeden</u> bir kere daha kantine sonra en üst kata, sonra kütüphaneye, sonra sınıflara, sonra gene kantine giriyor. (s. 34)	أدخل مرة أخرى إلى المقصف ثم أصدع إلى الطابق الأخير، ثم أدخل إلى المكتبة، بعد ذلك إلى الصفوف، وبعدئذ أدخل مرة أخرى إلى المقصف. (s. 44)	Çıkarma	<u>أمشي دونما كلل</u> ، أمر مجدداً على البوفيه ثم أصدع إلى الطابق الأعلى ثم أدخل المكتبة فقاعات المحاضرات، وأعود مجدداً إلى البوفيه، (s. 44)	Sınırlı Evrenselleştirme	<u>ولا أسمح لنفسي بلحظة سلام</u> ، طفت بالكنتين، ثم بالمكتبة، الفصول، فقط لأنني مجدداً في الكنتين، (s. 66)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
6. Deyim ve ifade kalıplar 1	Önden bir yerden, nereden çıktığını bilmediğim iki adam, kanlar içinde bir gövdeyi <u>karga tulumba çıkarıp</u> dışarıdaki soğuğa götürdüler ki üşüsün. (s. 43)	في مكان ما من المقدمة ثمة رجلان لا أردى من أين ظهرا يحملان جسداً مدمى بينهما. خرج الثلاثة إلى البرد (s. 55)	Çıkarma	من مكان ما في المعدمة <u>حمل</u> رجلان لا أعرف من أين ظهرا جثة مضرجة بالدماء <u>من ذراعيها</u> <u>وساقها إلى الخارج</u> كي تبرد. (s. 55)	Metin İçi Açıklama	ظهر رجلان خارجان من مكان ما في الأمام، <u>يحملان</u> بغلظة جثة مغطاة بالدماء فوق أكتافهما، حملها إلى الخارج في البرد. (s. 81)	Metin İçi Açıklama
6. Deyim ve ifade kalıplar 1	Çoğu zaman kalabalığın içinde biriyle <u>senli benli</u> ahablık ederken bulurdum onu. (s. 58)	في أغلب الأحيان أجدهم تتحدث إلى أحدهم <u>رافعة الكلفة</u> . (s. 74)	İletişimsel Çeviri	وفي أحيان كثيرة كنت أجدها تجري أحاديث ودية <u>بلا كلفة</u> مع أحد ما وسط الزحام. (s. 73)	İletişimsel Çeviri	غالباً ما أجدها تتحدث <u>بحميمية</u> مع أشخاص في الزحام؛ (s. 105)	Dilsel Çeviri
6. Deyim ve ifade kalıplar 1	Kokusuz tıraş losyonunun, gazeteden <u>şıpınışı</u> kupon kesen makası. (s. 71)	ولوسيون حلاقة دون رائحة، ومقصاً يقصُ قسائم الهدايا من الجرائد <u>بسرعة</u> ، (s. 90)	Sınırlı Evrenselleştirme	عطر الحلاقة عديم الرائحة، مقصاً لقص قسائم الجرائد في <u>رمشة عين</u> . (s. 87)	Sınırlı Evrenselleştirme	مرطب بعد الحلاقة بدون رائحة، مقص يقص <u>أوتوماتيكياً</u> الكوبونات من الجرائد. (s. 127)	Sınırlı Evrenselleştirme
6. Deyim ve ifade kalıplar 1	Artık hiç kimseden korkmadığını söyledi, vitrindeki doldurulmuş üç Fareye <u>takan</u> kaymakamdan bile. (s. 74)	قال إنه لم يعد يخاف من أحد، وحتى من القائمقام الذي <u>علق</u> الجردان المحشوة الثلاث على الواجهة. (s. 95)	Tam Evrenselleştirme	أخبرني أنه ليس خائفاً من أحد من الآن فصاعداً، وحتى من القائم مقام الذي <u>علق</u> في واجهة محله الفرن الثلاث المحشوة. (s. 92)	Tam Evrenselleştirme	أخبرني أنه لم يعد يخاف من أي كان، ولا حتى من حاكم المنطقة الذي <u>لديه مشكلة</u> بشأن دُمي الفران في واجهة عرض متجره. (s. 133)	Metin İçi Açıklama

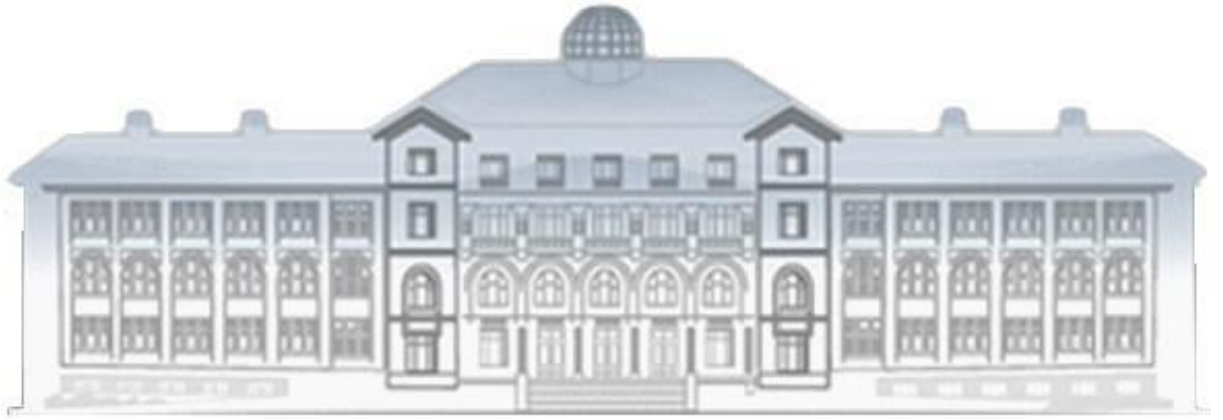
KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
6. Deyim ve ifade kalıpları 1	İş şirazesinden çıkacak. Duydunuz mu, Koç gelecek diyorlar, Vehbi Koç... (s. 76)	ستفلت الأمور من عقالها. هل سمعتم؟ يقولون إن كوتش سيأتي. وهبي كوتش. (s. 97)	İletişimsel Çeviri	ستم الفوضى. هل سمعتم؟ يقولون أن الكبش* سيأتي، وهبي قوج*... (s. 94)	Sınırlı Evrensel ştirme	الأمور تخرج عن نطاق التحكم. هل سمعت؟ يقولون إن ((كوس)) في طريقه إلى هنا، ((وهبي كوس)). (s. 136)	İletişimsel Çeviri
6. Deyim ve ifade kalıpları 1	Devlet, kaymakam da izin vermez; yaşla birlikte kuru da yanar: (s. 76)	القائمقام لا يسمح بهذا، والدولة أيضاً. الأخضر سيحترق مع اليايس. (s. 97)	İletişimsel Çeviri	الدولة والقائم مقام لن يسمح! الأخضر سيحترق اليايس أيضاً. (s. 94)	İletişimsel Çeviri	لن تدع السلطات هذا يحدث. سيعاني البريء طويلاً من الإحساس بالذنب. (s. 137)	Tam Evrensel ştirme
6. Deyim ve ifade kalıpları 1	Böylece bir zamanlar etle kemik gibi olan söz ile eşya birbirlerine sırt döndüler. (s. 84)	وهكذا أدارت الكلمات والأشياء ظهورها عن بعضها البعض، بعد أن كانت في الماضي متداخلة كاللحم والعظم. (s. 108)	Dilsel Çeviri	وهكذا فإن الكلمات والأشياء التي كانت في زمن مضى مثل اللحم والعظم، أدارت ظهورها بعضها لبعض. (s. 105)	Dilsel Çeviri	إذاً الكلمات والمادة، التي كانت قديماً لا تنفصل، الآن انقلبت ضد بعضها البعض. (s. 152)	İletişimsel Çeviri
6. Deyim ve ifade kalıpları 1	Kitabı okuduktan sonra, oğlu, pusulayı şaşırıp babasına, ailesine sırt çevirmekten başka... (s. 102)	بعد أن قرأ ابنه الكتاب أخطأ الاتجاهات، وغير أنه أدار ظهره لأبيه وعائلته... (s. 129)	Tam Evrensel ştirme	بعد قراءته الكتاب أضاع ابنه البوصلة وأدار ظهره لأبيه وأسرته. (s. 126)	Tam Evrensel ştirme	بعد قراءة الكتاب، أصبح ابنه مشتتاً؛ ولم يعد بإلقاء أسرته وراء ظهره فقط... (s. 183)	Sınırlı Evrensel ştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
6. Deyim ve ifade kalıplar 1	"Ok artık yaydan çıktı," dedi Dr. Narin. "Boyun eğecek değilim. Toplantıda Melekler konusunun tartışılmasını da ben istedim. (s. 103)	قال الدكتور نارين: ((لقد أفلت السهم من القوس، لن أطأطى رأسي. أنا طلبت مناقشة موضوع (الملائكة) في الاجتماع. (s. 131)	Tam Evrenselleştirme	قد انطلق السهم من الوتر*، قال د. نارين، لستُ بصدد إحناء رأسي، أنا الذي طلبت مناقشة موضوع الملائكة في الاجتماع. (s. 128) * تعبير يفيد أنه لم يعد التراجع ممكناً.	Metin Dışı açıklama	قال دكتور ((فاين)): ((إنها صفة مكتملة.. أنا لست على وشك الرضوخ، كنت أنا الشخص الذي طلب أن يطرح موضوع الملائكة للمناقشة على الملأ، (s. 186)	Tam Evrenselleştirme
6. Deyim ve ifade kalıplar 1	Araştırmacı ne yazık ki, çok önemli gördüğü ve daha sonraki mektuplarında çeşitli gizli örgüt, uluslararası siyasi tarikat ve kumpas varsayımlarıyla birleştirdiği buluşmanın son üç dakikasını tespit edemeden elverişli gözlem noktasını <u>palas pandıras</u> terk etmek zorunda kalıyordu. (s. 111)	فاضطر لمغادرة نقطة المراقبة المناسبة جداً دون معرفة ما جرى في الدقائق الثلاث الأخيرة من اللقاء الذي وجده هاماً جداً، وفسره بفرضيات مختلفة في رسائله اللاحقة مثل: تنظيمات سرية مختلفة، طريقة سياسية دولية، مؤامرة. (s. 141)	Çıkarma	فترغم سركيسوف على مغادرة نقطة المراقبة الملائمة على عجل، حارمةً بذلك التحزّي مع الأسف من حضور الدقائق الثلاث الأخيرة من المقابلة والتي يرى أنها شديدة الأهمية ويربطها في رسائله اللاحقة بفرضيات متنوعة عن منظّمات سرّية وحركات دينيّة سياسيّة ومؤامرات ذات طابع دولي. (s. 137)	İletişimsel Çeviri	مجرة التحري سئى الحظ على المغادرة بأقصى سرعة، دون أن يستطيع مراقبة الدقائق الثلاث الأخيرة من المقابلة التي يشعر أن لها علاقة بمنظمة سرية، جماعة سياسية ذات أبعاد دولية؛ وافترض أيضاً نظرية تآمر، كما جاء في خطابه التالية. (s. 199)	Sınırlı Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
6. Deyim ve ifade kalıpları 1	Kendimi yürürken bulmuşum. Saate bakarken, sürahidenden su doldururken, Canan'a bakarken, bir karar veremezken <u>Laf olsun diye</u> bir aspirin de ben yutarken. Gözlerini açınca elini alnına koyup ateşine bir daha bakarken. (s. 132)	وجدت نفسي أمشي. أنظر إلى الساعة، وأصب الماء من الأبريق، وأنظر إلى جانان. أبلغ حبة أسبرين لا شيء. حين فتحت عينها وضعت يدي على جبينها جاساً حرارتها. (s. 166)	İletişimsel Çeviri	انتبهت إلى نفسي وأنا أمشي. ثم وأنا أنظر إلى الساعة، أصب الماء من الإبريق، أنظر إلى جنان، عاجزاً عن اتخاذ قرار. وأنا أبتلع بدوري قرصاً من الأسبرين، وأنا أجس جبهتها مرة أخرى لأعرف حرارتها، فتحت عينها. (s. 162)	Çıkarma	وجدت نفسي أمشي ذهاباً وإياباً. ناظراً للوقت، أسكب الماء من البراد، أنظر إلى جنان، أعاني وأتخبط، أخذ الأسبرين <u>لأتسلى</u> بلا داع، أضع يدي على جبهتها لأقيس الحرارة مراراً وتكراراً حالما تفتح عينها. (s. 235)	Tam Evrenselleştirme
6. Deyim ve ifade kalıpları 1	Çarşı yerine sıra sıra dizilip adları yabancı harfler ve kelimelerle yazılmış gazoz, araba, dondurma ve televizyon bayileri de buna <u>tüy dikti</u> . (s. 206)	أسماء وكالات المياه الغازية والسيارات، والمثلجات، والتلفازات، المكتوبة بأحرف وكلمات أجنبية، والمصفوفة صفوفاً في السوق، تثبت أن ريش هذا الأمر قد نبت. (s. 255)	Tam Evrenselleştirme	كذلك فإن وكلاء بيع الكازور والسيارات والبوظة والتلفزيون التي كُتِبَتْ أسماؤها بأحرف وكلمات أجنبية، واصطفَّت محلاتهم صفوفاً صفوفاً في السوق، زادوا الطين بلة. (s. 248)	Sınırlı Evrenselleştirme	<u>ولكي يزداد الأمر سوءاً</u> ، اصطفّت التجار أصحاب الأكشاك وبضائع مثل المشروبات الغازية، عربات، آيس كريم، وأجهزة التلفزيون في المنطقة المخصصة للتسوق، عارضين لافتاتهم ذات الأسماء التجارية الأجنبية في صفوف. (s. 359)	Metin İçi Açıklama

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
6. Deyim ve ifade kalıplar 1	Ya! Zekiydi işte. <u>Taşı gedigine yerleştirdiği</u> için hayatından memnun, güzel elleriyle gazoz şişesini okşuyordu. (s. 139)	ياه! ها هو ذكي. ولأنه وضع الحجر في مكانه، فقد سر من حياته. بيديه الجميلتين يلمس زجاجة المياه الغازية. (s. 174)	Tam Evrenselleştirme	هكذا إذن! ها هو يظهر ذكاء. بدا عليه أنه راضٍ عن نفسه وهو يداعب زجاجة الكازوز بيديه الجميلتين، لأنه اصاب الهدف. (s. 170)	Tam Evrenselleştirme	خذ هذه! إنه لم يكن أحق! كان يفرك غطاء زجاجة المياه الغازية بيديه الجميلتين، مسروراً بأنه كان محققاً تماماً في كلماته. (s. 247)	Sınırlı Evrenselleştirme
6. Deyim ve ifade kalıplar 1	Şehrin ileri gelenleri, geleneklerine bağlı kişiler, onu sevenler, çabasını, inancını, bağlılığını, sabrını takdir edenler, birbirlerinden görüp özenenler, <u>iğneyle kuyu kazan</u> bir kişinin aralarında huzurla yaşıyor olmasından bir çeşit mutluluk duyanlar... (s. 160)	أسياد المدينة، والأشخاص المرتبطون بتقاليدهم، ومحبه، ومقدرو جهده وإيمانه، والتزامه وصبره، والذين ينساقون نتيجة النظر إلى بعضهم البعض، والذين يشعرون بالسعادة لعيش شخص بينهم مطمئناً <u>يحفر بئراً بايرة</u> ... (s. 200)	Dilsel Çeviri	وجهاً المدينة والأشخاص المتمسكون بالتقاليد وأولئك الذين يحبونه ويقدرّون جهده وإيمانه وإخلاصه وصبره، كذلك أولئك الذين ينظرون إلى آخرين ويسعون إلى محاكاةهم وأولئك الذين يشعرون بنوع من السعادة من كون شخص <u>يحفر بئراً بايرة</u> يحيا بين ظهرانه... (s. 195)	Dilsel Çeviri	مثل الأشخاص المعروفين في المدينة، التقليديين، الناس الذين يحبونه، هؤلاء الذين يعجبون بجهوده، معتقداته، تكريسه لوقته، صبره، أو يشعرون بنوع من السعادة بأنه <u>أحمق يصّر على غيائه</u> يعيش بسعادة في وسطهم. (s. 282)	Tam Evrenselleştirme

KÖ'nin Türü	Pamuk (2017)	Abdellî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Sıdkî çevirisi (Pamuk, 2001)	Strateji	Hasan çevirisi (Pamuk, 2007)	Strateji
6. Deyim ve ifade kalıpları	Bugün evinin, konağının <u>yerinde yeller esiyordu</u> . Gül kızları tek tek kaçıp kaybolmuşlardı, oğlu çoktan öldürülmüştü. (s. 211)	اليوم <u>تصفر الريح</u> في منزله. بناته الأشبه بالورود هربن واحدة واحدة وفُقدن. ابنه قُتل منذ زمن طويل. (s. 260)	Tam Evrenselleştirme	اليوم مكان بيته -قوناقه <u>تهبُّ الريح*</u> . بناته الوردات هربن واختفين عن الأنظار واحدة بعد أخرى، فيما قُتِلَ لبْنُه قبل ذلك بوقت طويل. (s. 253) * يحمل التعبير معنى التعبير العربي: أصبح بيته اليوم أثراً بعد عين.	Metin Dışı Açıklama	اليوم <u>تعوى الريح</u> حيث وقف منزله ذات مرة، وهربت بناته الجميلات واحدة بعد الأخرى، وكان ابنه قد قتل بالفعل، (s. 366)	Tam Evrenselleştirme

GAZİ GELECEKTİR...